

Komisja Europejska

Leader+ *Magazine*

W centrum uwagi
Leader+ i jego wkład
we wzrost gospodarczy
i zrównoważony rozwój

PL
10 • 2008

Leader+ Magazine

Spis treści

Jednym słowem

- ▶ Tworzenie miejsc pracy i zrównoważony rozwój 1

Leader+ w akcji

- ▶ Hiszpania, Portugalia i Niemcy 3

W centrum uwagi

- ▶ Wkład inicjatywy Leader we wzrost gospodarczy i zrównoważony rozwój 7

Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich

- ▶ Niemcy – Kellerwald: umożliwianie działalności gospodarczej 11
- ▶ Zjednoczone Królestwo – Pomysły na przedsiębiorczość na południu Anglii 14

Zwiększanie wartości dodanej produktów lokalnych

- ▶ Dania – Duńska żywność: znaczenie tożsamości lokalnej 19
- ▶ Belgia – Meetjesland: rozwój i wspieranie produktów regionalnych 24

Najlepsze wykorzystywanie zasobów naturalnych i kulturowych

- ▶ Zjednoczone Królestwo – Wiosenna fascynacja: rzemiosło artystyczne 28
- ▶ Irlandia – Inicjatywa „Marka Fuchsia”: rozwój gospodarki regionalnej 30

Wykorzystywanie nowego *know-how* i nowych technologii

- ▶ Włochy – Telepraca: wzmocnienie spójności społecznej i ekonomicznej 35
- ▶ Hiszpania – Masz wiadomość: serwis „Infomobile” 38

Współpraca w zakresie rozwoju obszarów wiejskich

- ▶ Francja i Tunezja – Wyciągnij ręce przez morze: współpraca między Francją i Tunezją 41
- ▶ Niderlandy, Finlandia, Francja, Irlandia, Włochy i Zjednoczone Królestwo – „Transnet”: europejskie partnerstwo na rzecz rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich 45

Kobiety i młodzież w Leader+

- ▶ Szwecja – Wywiad z Jenny Nylund, liderem młodzieżowym, LGD Nedre Dalälven, Szwecja 50
- ▶ Austria – Profesjonalny nadzór nad młodzieżą 53

Nowe państwa członkowskie

- ▶ Perspektywy rozwoju obszarów wiejskich w Bułgarii i Rumunii 56

Obserwatorium Leader+

- ▶ Organizacja i tworzenie sieci Leader+ na szczeblu europejskim 60

Niniejsze czasopismo Komisji Europejskiej ma na celu ułatwienie dostępu do informacji dotyczących inicjatywy wspólnotowej Leader+. Naszym zadaniem jest rozpowszechnianie rzetelnych i aktualnych informacji. Jeśli zostaniemy powiadomieni o błędach, dołożymy wszelkich starań, aby je skorygować. Jednakże Komisja uchyla się od jakiegokolwiek odpowiedzialności, jeśli chodzi o treści zawarte w tym czasopiśmie, szczególnie w zakresie danych finansowych związanych z opisanymi projektami, a zwłaszcza w odniesieniu do kwalifikowalności wydatków. Dlatego też czytelnicy powinni zachować niezbędne środki ostrożności przy posługiwaniu się niniejszymi informacjami, wykorzystując je na własną odpowiedzialność.

Tworzenie miejsc pracy i zrównoważony rozwój w Leader+

Antonis Constantinou,
dyrektor ds. programów
rozwoju obszarów wiejskich,
Dyrekcja Generalna
ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów
Wiejskich, Komisja Europejska

Obszary wiejskie staną w nadchodzących latach w obliczu szczególnych wyzwań dotyczących wzrostu gospodarczego, zatrudnienia i zrównoważonego rozwoju. Jednocześnie oferują realne możliwości, jeśli chodzi o potencjał wzrostu gospodarczego w nowych sektorach, walory turystyczne, atrakcyjne miejsce do zamieszkania i pracy, a jednocześnie stanowią źródło naturalnych zasobów i cennych krajobrazów.

Wraz z przyjęciem strategicznych wytycznych Wspólnoty dla rozwoju obszarów wiejskich w 2006 r. okres programowania 2007–2013 koncentruje się na priorytetach określonych w strategii lizbońskiej na rzecz rozwoju gospodarczego i zatrudnienia oraz na celach zrównoważonego rozwoju (przyjętych przez Radę Europejską w Göteborgu). Największym wyzwaniem dla wszystkich uczestników przemian na obszarach wiejskich jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, tworzenie miejsc pracy i utrzymanie trwałej konkurencyjności przy jednoczesnym zachowaniu równowagi środowiskowej.

W odniesieniu do rozwoju lokalnego Rada Europejska stwierdziła w marcu 2005 r., że niezbędne jest zwiększenie w terenie identyfikacji z celami strategii lizbońskiej – poprzez włączenie w ich realizację podmiotów regionalnych i lokalnych, jak również partnerów społecznych. Ma to szczególne znaczenie w dziedzinach, w których współdziałanie odgrywa główną rolę, takich jak innowacje i gospodarka oparta na wiedzy, zatrudnienie, kapitał ludzki, przedsiębiorczość, wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) lub dostęp do finansowania kapitału podwyższonego ryzyka.

Jest też oczywiste, że w otwartej, zglobalizowanej gospodarce program działań na rzecz rozwoju gospodarczego i zatrudnienia musi się opierać na regionalnych, a nawet lokalnych strategiach rozwoju. To właśnie na tym szczeblu tworzy się większość sieci powiązań między podmiotami gospodarczymi, a także nawiązywane są kontakty z placówkami naukowymi i instytucjami technologii. Szczebel ten stwarza również największe szanse wykorzystania lokalnych zasobów wiedzy i kompetencji.

W artykule „W centrum uwagi” Laurent Van Depoele w przystępny sposób wyjaśnia strategię lizbońską i cele przyjęte przez Radę w Göteborgu, omawiając ich znaczenie dla strategii rozwoju obszarów wiejskich, szczególnie w odniesieniu do podejścia Leader+. Pozwala to uświadomić sobie, że program Leader+ może przyczyniać się do osiągnięcia celów strategii lizbońskiej – tworzenia miejsc pracy i zwiększania konkurencyjności gospodarki – przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska, zgodnie z celami zrównoważonego rozwoju z Göteborga.

Być może jest to odpowiednia chwila na krótką refleksję nad rolą, jaką odegrał Leader+. Możemy też – spoglądając w przyszłość – zastanowić się, jaką rolę metoda Leader może jeszcze odegrać w realizacji obydwu wymienionych celów. Choć faktem jest, że niektóre wyzwania dotyczące gospodarki i środowiska w Europie wymagają wielkich nakładów finansowych, takich jak te dostępne w ramach funduszy strukturalnych, jest również prawdą, że istnieje wiele środków działania na stosunkowo małą skalę, takich jak programy finansowane w ramach inicjatywy Leader+, które mogą zapewnić istotny efekt mnożnikowy na szczeblu lokalnym. Przykłady takiego efektu mnożnikowego możemy odnaleźć w kilku projektach przedstawionych w tym wydaniu czasopisma. Obrazują one rozpiętość tematyki Leader+ oraz zdolność tej inicjatywy do docierania do wielu różnych sektorów działalności gospodarczej, a tym samym do wspierania izolowanych dotychczas społeczności mieszkających na obszarach wiejskich Europy. Odnosi się to zwłaszcza do niektórych mniejszych projektów niewymagających dużych nakładów finansowych, stanowiących część szerzej zakrojonych lokalnych strategii rozwoju. Przykłady ze Zjednoczonego Królestwa, z Irlandii i Niemiec, chociaż wyrażające odmienne podejścia, stanowią doskonały wzór tego, jak stosunkowo niewielkie, ale dobrze ukierunkowane środki finansowe umożliwiają tworzenie i utrzymanie nowych miejsc pracy, przyczyniając się w ten sposób do realizacji celów przyjętych w Lizbonie i Göteborgu.

Oczywiście nie powinno to dziwić, skoro do celów Leader+ należały „zrównoważony rozwój skierowany na pobudzanie nowych sposobów na poprawę stanu środowiska naturalnego” oraz „przyczynianie się do tworzenia miejsc pracy”¹. Z przedsięwzięć bardziej współczesnych należy wymienić reformę wspólnej polityki rolnej z 2003 r., kładącą większy nacisk na prorynkową orientację niż na wspieranie rynku. Wraz z ostatnim rozszerzeniem UE do 27 krajów pojawiły się dodatkowe czynniki gospodarcze i środowiskowe, które należy uwzględnić. Wiążą się one między innymi z potrzebą restrukturyzacji gospodarstw i sektora spożywczego oraz z niezwykle różnorodnością biologiczną i potencjałem ekoturystyki w dwóch nowych państwach członkowskich – Bułgarii i Rumunii – na których również skupiono się w tym wydaniu czasopisma.

W ramach osi Leader Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) metoda Leader może w dalszym ciągu przyczyniać się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy zgodnie z priorytetami z Lizbony i Göteborga. Skoro w przeszłości często uznawaliśmy spuściznę po Leader I i Leader II za punkt wyjścia dla projektów Leader+, jestem mocno przekonany, że i to dziedzictwo zapewni trwałą podstawę dla tworzenia przyszłego dobrobytu naszych obszarów wiejskich. Wychodząc z podobnego założenia, Obserwatorium zorganizowało na ten temat seminarium (Korsyka, kwiecień 2007 r.), które uwydatniło niekwestionowany sukces Leader+ oraz jego wkład w zrównoważony rozwój i tworzenie miejsc pracy.

¹ Komunikat Komisji Europejskiej do państw członkowskich z dnia 14 kwietnia 2005 r., ustanawiający wytyczne dla inicjatywy wspólnotowej w sprawie rozwoju obszarów wiejskich (Leader+) (2000/C 139/05).

Zachowanie praktyk zgodnych z ochroną środowiska

Fundamentalne znaczenie dla zachowania środowiska naturalnego Minorki i utrzymania jej statusu „Rezerwatu Biosfery” UNESCO (uzyskanego w 1993 r.) ma dostosowanie działalności ludzkiej do środowiska naturalnego. Aby pomóc sprostać wyzwaniom związanym z popytem na produkty rolnicze i jakością żywności przy jednoczesnym przestrzeganiu zasad ochrony środowiska, w ramach projektu Leader+ opublikowany został odpowiedni przewodnik.

Przewodnik zatytułowany „Porozumienia w sprawie praktyk zrównoważonego rolnictwa na Minorce” (Acuerdos de prácticas agrarias sostenibles en Menorca) oparty jest na filozofii „strażnika terytorium”. Skierowany jest on zarówno do właścicieli, jak i użytkowników tego obszaru. Przed przygotowaniem przewodnika zorganizowano warsztaty, angażując w nie podmioty, których dotyczą działania w dziedzinie rolnictwa i ochrony środowiska na tej wyspie. Dokonano także analizy środków rolnośrodowiskowych stosowanych w przypadku Minorki; spośród tych instrumentów wybrano 28 środków działania w pięciu głównych grupach: rodzaj uprawy, zarządzanie uprawami, gospodarka hodowlana, zarządzanie zasobami naturalnymi oraz inne działania uzupełniające. GOB (Grupo Ornitológico Balear i Defensa de la Naturaleza) sprawuje pieczę nad tymi środkami, pilnując, aby postanowienia zawarte w porozumieniu, przy uwzględnieniu rodzaju produkcji, oraz przyjęty przez strony harmonogram były przestrzegane.

Inicjatywa ma szereg innowacyjnych aspektów. Jeden z nich polega na tym, że przewidziano pewien budżet na zrekompensowanie rolnikom ich wysiłków na rzecz zachowania krajobrazu Minorki. Odniesiono już pewne sukcesy, do których należą: umowa o współpracę między hotelem na wyspie a lokalnymi producentami żywności; trasa edukacyjna dla szkół podstawowych na wyspie; założenie sklepu rolniczego oraz ustanowienie znaku towarowego w celu wprowadzania produktu do obrotu.

Praktyki na rzecz zrównoważonego rolnictwa

Państwo członkowskie: Hiszpania

Region, okręg: Baleary

Nazwa LGD: Associació Leader illa de Menorca

Ludność: 86 697

Powierzchnia: 702 km²

Całkowity koszt projektu: 21 734 euro

UE: 6503 euro

Pozostałe środki publiczne: 6503 euro

Środki prywatne: 8368 euro

Kontakt: Gonçal Seguí (LGD) +34 971 35 56 60;

Miguel Camps (GOB) +34 971 35 07 62

Adres: Pza. de las Biosfera, 5 urbanización de Malbúrguer, 07702 Menorca

Telefon: +34 971 35 56 60

Faks: +34 971 36 82 16

E-mail: leader.menorca@cime.es

Internet: www.leadermenorca.org

Zdjęcia: hiszpańska jednostka sieci krajowej

Leader+ w akcji

Nowe spojrzenie na produkty mięsne

Charakter i cele tego projektu dobrze wpisują się w strategię LGD polegającą na inwestowaniu w środki produkcji. Został on zgłoszony przez przedsiębiorstwo założone przez parę młodych ludzi, którzy dzięki Leader+ mogą kontynuować swą niewielką działalność obejmującą produkcję autentycznych regionalnych wyrobów mięsnych, takich jak kiełbasy, wykorzystywanych do przygotowywania całej palety lokalnych potraw.

Sfinansowana w ramach Leader+ inwestycja pozwoliła na restrukturyzację i znaczne ulepszenie zakładu produkcyjnego, a także na zakup szeregu nowych elementów wyposażenia i innych materiałów niezbędnych do produkcji. W ten oto sposób rezultaty projektu – marketing i promocja lokalnych i regionalnych kiełbas – pozwoliły nie tylko utrzymać i zróżnicować tradycyjną działalność, zapobiegając jej stracie dla regionu, lecz również przyczyniły się do jej rozwoju.

Projekt ten bardzo znacząco podnosi wartość gminy wiejskiej, w której jest prowadzony, jak również ma istotny wpływ na tworzenie miejsc pracy. Ponadto, oprócz zachowania trzech istniejących stanowisk pracy, utworzone zostaną dwa kolejne, co pozwoli osiągnąć lokalny gospodarczy efekt mnożnikowy. Należy w tym względzie wskazać, że te miejsca pracy są zajmowane przez młodych ludzi, cztery kobiety i jednego mężczyznę, którzy nie tylko pragną rozwijać się w tego typu pracy, lecz również mogli pozostać i osiedlić się w tej okolicy.

Rzemieśnicza produkcja wyrobów mięsnych

Państwo członkowskie: Portugalia

Region: Beira

Nazwa LGD: RUDE – Associação de Desenvolvimento Rural

Ludność: 80 386

Powierzchnia: 936 km²

Całkowity koszt projektu: 61 614 euro

UE: 21 565 euro

Pozostałe środki publiczne: 9242 euro

Środki prywatne: 30 807 euro

Kwalifikowalność projektu: styczeń 2006 – czerwiec 2006

Kontakt: Maria Celeste Valente

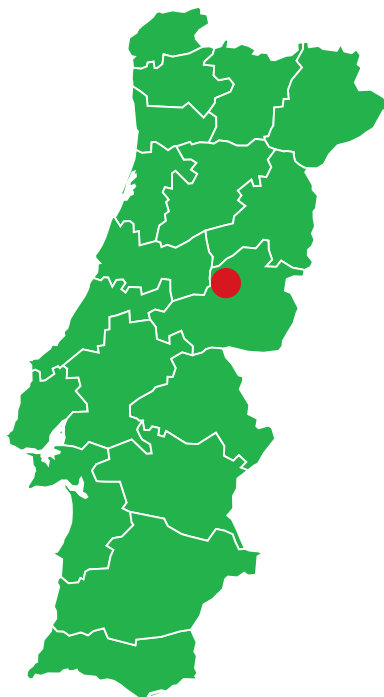
Adres: Quinta do Pedregal – Eixo TCT, P-6200 Covilhã

Telefon: +351 275 31 30 16

Faks: +351 275 31 44 70

E-mail: rudeleader@mail.telepac.pt

Internet: www.rude-adr.pt

Zdjęcia: portugalska jednostka sieci krajowej

Więcej niż tylko miejsce wędkowania

Ten projekt, wspierany przez lokalną grupę działania Leader+, Terra de Sousa, skupia się na kilku celach. Poza zapewnieniem lokalnym wędkarzom możliwości uprawiania ich ulubionego sportu projekt obejmuje popularyzację wędkarstwa wśród młodych ludzi, naukę różnych jego odmian (wędkowanie z błyską obrotową lub przynętą, wędkarstwo „na muchę” itd.), promocję produktów z regionu i wzrost liczby lokalnych turystów.

Poprzez przekształcenie dwóch istniejących lagun, zbudowanych początkowo do nawadniania plantacji kiwi, utworzono park, który teraz stanowi infrastrukturę umożliwiającą uprawianie sportów wędkarskich oraz promowanie innych produktów regionalnych. Park wędkarski składa się z dwóch prostokątnych zbiorników i jest usytuowany na prawym brzegu rzeki Sousa, co zapewnia zaopatrzenie tych zbiorników w wodę.

Omawiany obiekt posiada roczny potencjał produkcji około 30 ton ryb (pstrąg tęczowy lub troć).

Z pomocą Leader+ całe okolice parku zostały przekształcone i zmodernizowane, aby umożliwić również rozwój innych typów działalności (plac zabaw dla dzieci, miejsce na piknik, bar, sklep z produktami regionalnymi itp.). Prace budowlane pociągnęły za sobą modyfikację wyglądu obszaru otaczającego laguny, w tym doprowadzenie do nich drogi. Oznaczało to też utworzenie parkingu dla samochodów i innych elementów infrastruktury, takich jak miejsce na piknik i plac zabaw, oraz umieszczenie niezbędnych znaków i oznaczeń.

Projekt ten ma dość innowacyjny charakter dla regionu. Ponadto wykorzystując istniejącą infrastrukturę, pozwolił on na dywersyfikację działalności. Doprowadził również do utworzenia trzech nowych miejsc pracy: jednego stałego i dwóch sezonowych.

Park wędkarski

Państwo członkowskie: Portugalia

Region: Região do Vale do Sousa / Distrito do Porto

Nazwa LGD: ADER-SOUSA – Associação de Desenvolvimento Rural das Terras de Sousa

Ludność: 99 106

Powierzchnia: 652,8 km²

Całkowity koszt projektu: 199 833,32 euro

UE: 56 952 euro

Pozostałe środki publiczne: 22 980,92 euro

Środki prywatne: 119 900,40 euro

Kwalifikowalność projektu: maj 2006 – czerwiec 2007

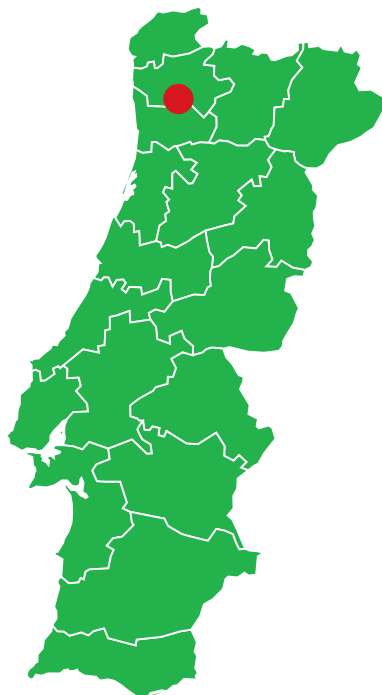
Kontakt: José Antonio Barbieri Cardoso

Adres: Mosteiro de Pombeiro – Pombeiro – Felgueiras

Telefon: +351 255 31 12 30

Faks: +351 255 31 12 75

E-mail: adersousa@adersousa.pt

Zdjęcia: Ader-Sousa

Leader+ w akcji

Jeszcze raz siedlisko naturalne!

Łąki Viehdiecks w regionie Leader – Schwentine-Holsteinische Schweiz – są wspaniałym siedliskiem całego szeregu zagrożonych gatunków ptaków. Oprócz dzierzby gąsiorka i pokląskwy w ostatnich latach zaobserwowano tam też derkacza zwyczajnego. Ten szczególnie derkacz, zagrożony wyginięciem na całym świecie, potrzebuje do rozrodu otwartych przestrzeni z wysokimi krzewami, wysokiego poziomu wód gruntowych i niewielkiej liczby lasów. Jednak wskutek osuszania i dziesiątków lat prowadzenia produkcji rolnej jego siedlisko uległo degradacji – należało natychmiast coś zrobić, by je zabezpieczyć!

Wiosną 2003 r. stowarzyszenie na rzecz ochrony środowiska NABU (Naturschutzbund Deutschland) w Eutin nabyło, między innymi dzięki finansowaniu Leader+, 13 hektarów ziemi w celu jak najszybszego przywrócenia naturalnego stanu siedliska. Przygotowanie prac ziemnych zajęło rok: należało zaplanować prace z zakresu budownictwa wodnego, zapewnić finansowanie i uzyskać konieczne zezwolenia.

Projekt rozpoczął się jesienią 2005 r. – zbudowano wiklinowy płót trzykilometrowej długości. Zlikwidowano rowy odwadniające i inne urządzenia, które mogłyby sprawić, że łąka przestanie mieć bagnisty charakter. Równocześnie na zboczu z gleby bogatej w minerały wykopano pięć płytkich stawów. Zbudowano je, aby chronić populację rzekotki drzewnej, przemieszczającą się z południowego regionu Ostholstein na północ.

Rok później, latem 2006 r., podwyższony poziom wód i wypas stada 15 krów zaczęły przynosić efekty tam, gdzie poprzednio przeważały łąki porośnięte ostem i pokrzywą. W maju derkacz zwyczajny i dzierzba gąsiorek powróciły z zimowania w Afryce, a w Viehdeck po raz pierwszy pojawiły się kazarki. Tymczasem nowo utworzone jeziora stały się domem dla różnych płazów, łącznie z rzekotką drzewną. Ponieważ projekt okazał się sukcesem, strefa ochronna zostanie poszerzona o kolejne pięć hektarów.

Siedlisko naturalne

Państwo członkowskie: Niemcy

Region: Szlezwik Holzstyn

Nazwa LGD: Schwentine-Holsteinische Schweiz

Ludność: 57 546

Powierzchnia: 459 km²

Całkowity koszt projektu: 255 000 euro

UE: 64 000 euro

Pozostałe środki publiczne: 136 000 euro

Środki prywatne: 55 000 euro

Okres kwalifikowalności projektu: 2005–2006

Kontakt: Oscar Klose, NABU Eutin

Adres: Vahldiekstraße 19a, D-23701 Eutin

Telefon/faks: +49 4521 53 44

E-mail: oscar.klose@aol.com

Internet: www.nabu-eutin.de

Kontakt: Horst Weppler, LAG Schwentine-Holsteinische Schweiz

Telefon: +49 4521 78 83 80

E-mail: h.weppler@kreis-oh.de

Internet: www.kreis-oh.de

Zdjęcia: niemiecka jednostka sieci krajowej

Wkład inicjatywy Leader we wzrost gospodarczy i zrównoważony rozwój

Laurent Van Depoele, były profesor Katolickiego Uniwersytetu w Leuven i były dyrektor ds. rozwoju obszarów wiejskich w Komisji Europejskiej

W świetle nowego podejścia do realizacji strategii lizbońskiej z lutego 2005 r. i agendy z Göteborga niniejszy artykuł skupia się na wkładzie rozwoju obszarów wiejskich ogólnie, a inicjatywy Leader¹ (jako odrębnej inicjatywy Wspólnoty na rzecz rozwoju obszarów wiejskich) w szczególności w wyższy wzrost gospodarczy, w rozwój konkurencyjności, tworzenie miejsc pracy i zrównoważony rozwój.

Tło historyczne²

We wczesnym stadium inicjatywy Leader I, na początku lat 90., żyliśmy w epoce przedglobalizacyjnej i w kontekście wspólnej polityki rolnej (WPR) byliśmy bardziej z troską konkurencyjnością wobec Stanów Zjednoczonych niż wobec Indii czy Chin. Spadek zatrudnienia w gospodarstwach rolnych i wzrost liczby rolników pracujących w niepełnym wymiarze czasu zainspirowały niektóre LGD utworzone w ramach Leader I do refleksji nad możliwościami tworzenia nowych miejsc pracy. Nie osiągnięto jednak konkretnych, namacalnych rezultatów, nie zwrócono także uwagi na trwałość zatrudnienia ani na jakość miejsc pracy. Dziesięć lat temu, w listopadzie 1996 r., na konferencji w Cork wprowadzono nowe, do dziś aktualne i szeroko podzielane koncepcje, takie jak potencjał konkurencyjny obszarów wiejskich, który może zostać uwolniony pod warunkiem realizacji właściwych działań politycznych, a także zasadność i skuteczność metody Leader. Deklaracja z Cork cechowała się jednak pewnymi ograniczeniami, gdyż nie doceniła znaczenia zagadnień środowiskowych, które sprowadzono do środków rolnośrodowiskowych. Pominęto tam również zmieniający się w UE kontekst społeczno-ekonomiczny.

W „Rural Policy Lessons from OECD Countries”³ Mario Pezzini wskazuje, że zmiany dotyczące charakteru i treści polityk wiejskich oraz zarządzania tymi politykami w wielu państwach OECD polegały w latach 90. „zarówno na przesunięciu przedmiotu zainteresowania polityki, jak i na jej dostosowaniu do struktury zarządzania”. Stwierdzenie to jest szczególnie trafne w przypadku unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich, która w tym okresie rzeczywiście uległa przestawieniu z podejścia sektorowego na podejście obszarowe, z subsydiowania podupadających sektorów na inwestycje strategiczne, stała się polityką rozwoju nowych rodzajów działalności i skupiła się na odpowiedzialności szczebla lokalnego i decentralizacji zarządzania polityką.

Podczas posiedzenia Rady Europejskiej w Lizbonie (23–24 marca 2000 r.) uzgodniono strategiczny cel do osiągnięcia w ciągu pierwszej dekady XXI wieku z uwzględnieniem promocji zatrudnienia, reformy gospodarczej i spójności społecznej w ramach gospodarki opartej na wiedzy. Sposobem na osiągnięcie tego celu powinny być polityki dostosowane do potrzeb społeczeństwa informacyjnego

¹ Odniesienie do Leader obejmuje Leader I, II i +.

² Zob. również John Bryden „Od Leader I do Leader + i dalej do osi Leader” w Leader+ Magazine nr 6/2006, str. 8–12.

³ „International Regional Science Review” nr 24, styczeń 2001 r., str. 134–145.

oraz prace badawczo-rozwojowe zmierzające do podniesienia konkurencyjności i innowacyjności. Podczas posiedzenia Rady Europejskiej w Göteborgu (15–16 czerwca 2001 r.) zatwierdzono strategię Unii Europejskiej na rzecz zrównoważonego rozwoju, która zakłada skoordynowane opracowanie wspólnych polityk dotyczących gospodarczego, środowiskowego i społecznego wymiaru zrównoważonego rozwoju⁴ i stawiających zrównoważony rozwój za swój główny cel. W Göteborgu do strategii lisbońskiej dodano wymiar środowiskowy. Zgodnie z tymi dwiema agendami UE powinna stworzyć konkurencyjną w skali globalnej gospodarkę opartą na wiedzy, o silnym wymiarze społecznym i wysokim stopniu dbałości o środowisko naturalne. Musi rozwijać badania naukowe i innowację będących kluczem do długoterminowych inwestycji.

Koncepcja Leader+ powstała w latach 1998–1999 w trakcie dyskusji nad Agendą 2000, w związku z tym jedynie wdrażając Leader+, możemy dostrzec jego wkład w osiąganie celów przyjętych w Lizbonie i Göteborgu.

Strategia lisbońska a rozwój konkurencyjności poprzez wzrost gospodarczy i zatrudnienie

Postępująca globalizacja prowadzi do rosnącej wymiany towarowej na całym świecie. Na rynku europejskim pojawia się coraz więcej zagranicznych produktów, a na rynek światowy, mijemy nadzieję, trafia więcej produktów europejskich. Każde europejskie przedsiębiorstwo musi znaleźć swoją drogę w tej nowej globalnej rzeczywistości. Mikroprzedsiębiorstwa, małe i średnie przedsiębiorstwa, dostawcy usług – wszyscy muszą myśleć perspektywicznie, wprowadzając innowacje i rozwiązania alternatywne. Niektóre polityki UE mogą zapewnić niezbędne do tego instrumenty. Niedawne debaty akademickie na temat unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich i jej wdrażania, w szczególności poprzez inicjatywę Leader, sugerują, że zdolność danego obszaru do tego, aby mogły na nim przebiegać coraz bardziej zglobalizowane procesy rozwoju gospodarczego, zależy częściowo od form działania i wsparcia o charakterze regionalnym, społecznym, kulturalnym i instytucjonalnym. W ramach tego podejścia stwierdza się, że dokonania poszczególnych podmiotów nie wystarczą do osiągnięcia trwałego sukcesu w dziedzinie innowacji, natomiast tworzenie sieci i wzajemne oddziaływanie między bardzo wieloma podmiotami, reprezentującymi przedsiębiorstwa i zainteresowane strony szczebla lokalnego, ułatwiają rozwój gospodarczy. Struktury budujące koalicje i spójność w identyfikowaniu wspólnego programu terytorialnego są kluczem do wzrostu gospodarczego. Podejście terytorialne umożliwia rozpatrywanie przestrzeni wiejskiej jako jednostki terytorialnej o lokalnej lub regionalnej gospodarce, obejmującej rolnictwo, działalność przemysłową i usługową.

Obszarów wiejskich nie można uważać za jednolitą jednostkę terytorialną. Wiele z nich korzysta obecnie bezpośrednio ze stosunkowo

sprzyjającej sytuacji w Europie związanej głównie z bliskością dużych ośrodków miejskich. Inne obszary europejskie wciąż są narażone na ryzyko recesji w przemyśle – następującej w szczególnych warunkach gospodarczych, głównie w wyniku zamykania dużych przedsiębiorstw. Jest to najczęściej powiązane z procesem globalizacji – w ostatnim czasie mamy wiele tego przykładów w sektorze odzieżowym, motoryzacyjnym i w przemyśle ciężkim. Niektóre obszary muszą się też zmagać z ograniczeniami geograficznymi, które uniemożliwiają im obecnie dostęp do znacznej części zasobów niezbędnych do zwiększenia ich konkurencyjności. Wyzwania związane z rozwojem są zatem większe, kiedy podejmuje się próby utworzenia lub utrzymania solidnej bazy zatrudnienia na obszarach odległych lub peryferyjnych.

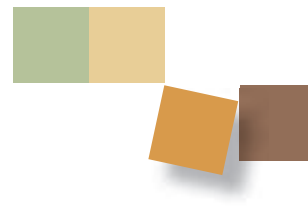
Rozwój zatrudnienia na obszarach wiejskich jest ściśle powiązany z rozwojem struktury produkcyjnej gospodarki regionalnej. Ponieważ rolnictwo nie jest już motorem rozwoju gospodarczego wsi, polityka rozwoju obszarów wiejskich wymaga zdecydowanego i bezpośredniego skupienia się na zwiększaniu zatrudnienia poza gospodarstwem i poza rolnictwem, przy jednoczesnym uwzględnieniu niezbędnego zaangażowania rolników w wielosektorowe lokalne strategie rozwoju. Strategia, która zapewni sukces, może polegać zarówno na specjalizacji, jak i dywersyfikacji. Leader wspiera bowiem tworzenie mikroprzedsiębiorstw, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) oraz ułatwia dostęp do technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT). Ze studiów przypadku poddanych analizie w ramach projektu RUREMPLO przygotowanego przez Idę Terluin i Jaapa Posta⁵ wypływa ogólny wniosek, że zasadniczym i decydującym czynnikiem tworzenia miejsc pracy są podmioty posiadające potencjał (wiedzę, umiejętności i odpowiednie nastawienie). W ramach Leader+ możemy znaleźć wiele projektów ilustrujących rolę lokalnych podmiotów na tym polu. Zróżnicowany asortyment środków spożywczych i produktów podstawowych o wyższej wartości dodanej przyczynia się w znacznej mierze do wzrostu zatrudnienia i stanowi czynnik krytyczny tworzenia miejsc pracy na obszarach wiejskich. Program „Drobna przedsiębiorczość w sektorze spożywczym” prowadzony w ramach Leader w Irlandii odegrał, według jego koordynatorki Isobel Fletcher, ważną rolę w trwającym rozwoju i wzroście w tym sektorze⁶. We francuskim Ardèche dwie LGD współpracują przy tworzeniu miejsc pracy, rozwijając swoje dziedzictwo religijne.

Strategia lisbońska skupia się także, między innymi, na poprawie systemu edukacji i szkoleń, badań naukowych i rozwoju oraz na tworzeniu społeczeństwa „opartego na wiedzy”. Wykorzystywanie możliwości w dziedzinie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia wymaga inwestycji w kapitał ludzki i umiejętności. Zmieniający się rynek pracy wymaga zmieniającej się siły roboczej. Wzrastający poziom wykształcenia, wzmacnianie miejscowej przedsiębiorczości opartej na lokalnych zasobach naturalnych i kulturowych oraz podnoszenie kwalifikacji istniejącej siły roboczej są zasadniczymi elementami procesu transformacji tradycyjnej bazy ekonomicznej na obszarach wiejskich zmierzającego

4 Spełnianie potrzeb obecnego pokolenia bez narażania na szwank potrzeb przyszłych pokoleń.

5 Agricultural Economics Research Institute, LEI-DLO, Haga, 1999.

6 Zob. „Irish Leader Support Unit Newsletter”, zima 2006 r., str. 8.

w kierunku środowiska opartego na wiedzy i usługach. W inicjatywie Leader+ znajdujemy naprawdę wiele przykładów finansowania edukacji, szkoleń i kształcenia ustawicznego. Szkolenie zatytułowane „Kobiety liderami” w North Cork i południowo-wschodnim Limerick, którego celem jest pomoc w dostępie do zatrudnienia, jest doskonałą ilustracją roli, jaką odgrywa Leader w życiu kobiet wiejskich⁷.

Jak wynika z „Najważniejszych wstępnych ustaleń programu Leader+”⁸, tylko około 11% wszystkich wybranych projektów Leader+ (2003 r.) dotyczy jednego z priorytetowych tematów Leader+, a mianowicie „wykorzystania nowego *know-how* i nowych technologii”, który może obejmować sprawy związane z informacją, komunikacją, szkoleniami i nauką na odległość, zarządzaniem środowiskiem, opieką zdrowotną, energią odnawialną, przetwórstwem produktów rolnictwa i rybołówstwa oraz alternatywnymi roślinami uprawnymi i biotechnologiami. Prowadzony w ramach Leader+ projekt „@CERCA” – innowacyjne podejście regionalne do strategii włączania ICT w Andaluzji – jest znakomitą przykładową podnoszenia jakości życia andaluzyjskiej ludności wiejskiej poprzez rozwój wykorzystania nowych technologii⁹. Innym przykładem jest koordynacja projektu „Kawiarenki internetowe” w każdej gminie przez LGD Leader+ w północnej części Luksemburga¹⁰. Niektóre projekty fińskie zajmują się nowymi technologiami w celu usuwania śniegu z ulic i przetwarzania produktów odpadów z gospodarstw rolnych.

Cele przyjęte przez Radę Europejską w Göteborgu a środowisko

Włączenie „środowiska” do wszystkich odnośnych polityk wspólnotowych jest podstawowym wymogiem przyjętym przez Radę Europejską w Göteborgu. Konsumenci w coraz większym stopniu domagają się produkcji żywności, która jest bezpieczna i pochodzi z gospodarstw prowadzonych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Gospodarstwa te działają jednocześnie w imię „dobrej publiczności” z punktu widzenia większej różnorodności biologicznej, poprawy krajobrazu, zmniejszenia zanieczyszczeń wód gruntowych, lepszego zarządzania zasobami wodnymi oraz zmniejszenia emisji CO₂. Jest to ekonomicznie możliwe głównie dzięki środkom rolnośrodowiskowym WPR. To pokazuje, że zakres zagadnień środowiskowych utrzymuje swoje granice raczej w obrębie działań rolnośrodowiskowych niż całości działań na obszarach wiejskich. Nie wyklucza to jednak faktu, że niektóre projekty Leader+ zajmują się ochroną środowiska. „Żywe krajobrazy” to jeden z największych sukcesów wśród projektów Leader+ na wyspie Wight. Pomaga on pracodawcom na obszarach wiejskich w jednoczesnym tworzeniu możliwości zatrudnienia o bardziej środowiskowym charakterze. „Sens miejsca”, transregionalny projekt Leader+ w północnej Anglii, łączy ludność lokalną w celu zrozumienia wartości jej lokalnego dziedzictwa, kultury i krajobrazów oraz refleksji nad sposobami dzielenia się

tych zaletami i rozwijania ich z korzyścią dla ogółu społeczności¹¹. Jeśli chodzi o energię odnawialną, pionierem w dziedzinie produkcji biodiesla z oleju rzepakowego pozostaje Bawaria¹². Zwiększanie produkcji biomasy i odnawialnej energii nie tylko pomaga w zmniejszeniu emisji gazów cieplarnianych, lecz również tworzy nowe możliwości zatrudnienia na obszarach wiejskich. Jednak również tutaj program „środowiskowy” jest o wiele bardziej kwestią WPR aniżeli inicjatywy Leader – w tym wypadku chodzi o finansowanie rolników prowadzących uprawy roślin energetycznych.

Kilka wniosków

Mimo raczej ograniczonego wykorzystywania funduszy na jeden z priorytetowych tematów strategicznych Leader+ („nowy *know-how* i nowe technologie”) wizerunek Leader+ jako programu przyczyniającego się do realizacji strategii lisbońskiej jest zasadniczo pozytywny. Do realizacji celów przyjętych przez Radę Europejską w Göteborgu przyczyniają się głównie WPR i środki rozwoju obszarów wiejskich. Wskutek tego musimy uznać, że trudności, z jakimi borykają się obszary wiejskie, a także wymagania określone w Lizbonie i Göteborgu dość często wykraczają poza zakres inicjatywy Leader i rozporządzenia w sprawie rozwoju obszarów wiejskich; przezwyciężenie tych trudności wymaga zatem połączenia wysiłków w ramach szeregu różnych funduszy. Dlatego istotna jest koordynacja na szczeblu regionalnym pomiędzy polityką rozwoju obszarów wiejskich a polityką regionalną, jak również koordynacja z innymi instrumentami, takimi jak możliwości badawcze przewidziane w 7. programie ramowym.

Doświadczenia zebrane w ramach programu Leader wyraźnie pokazują, że powodzenie projektów zależy również od dobrego zarządzania. Na stanowiska kierownicze należy wyznaczać osoby młode i inteligentne, a do zadań w najbardziej delikatnych obszarach – ludzi najlepszych. Dzięki ujęciu w głównym nurcie wszystkich cech metody Leader (podejście oddolne, terytorialne, partnerskie, zintegrowane) jest ona lepiej przystosowana do większej różnorodności w UE-27, przy czym nie powinno ono doprowadzić do odejścia wielu świetnych i bardzo zmotywowanych animatorów i lokalnych kierowników Leader.

Po dziesięciu latach „dziesięć przykazań” deklaracji z Cork wciąż zachowuje ważność. Mają one na celu stworzenie żywej i zdrowej wsi przy zastosowaniu zestawu prostych, przejrzystych narzędzi w odniesieniu do rolnictwa, środowiska, tworzenia miejsc pracy, wzrostu gospodarczego i zrównoważonego rozwoju na obszarach wiejskich. Oparte są na podejściu terytorialnym, które umożliwia nie tylko rozwój ogromnej różnorodności terytorialnej, lecz również zachowanie spójności UE. Dzieje się tak dzięki zaangażowaniu lokalnych zainteresowanych stron i służy za ogólnoeuropejski przykład demokracji uczestniczącej.

7 Leader+ Magazine nr 2/2005, str. 40.

8 Tamże str. 6–7.

9 Tamże str. 11.

10 Tamże str. 13.

11 UK Leader+ Newsletter, wiosna 2006 r., str. 15.

12 Leader+ Magazine nr 3/2005, str. 3.

Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich

► NIEMCY

Kellerwald: umożliwianie działalności gospodarczej

► ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO

Pomysły na przedsiębiorczość na południu Anglii

Kellerwald: umożliwianie działalności gospodarczej

Aby zwiększyć wartość regionu, LGD Kellerwald-Edersee w ramach Leader+ pomogła założyć nowe, obiecujące przedsiębiorstwa i zbudować partnerstwa z innymi przedsięwzięciami regionalnymi.

Na podstawie artykułu Lisy Küpper, kierownika LGD, oraz Isabell Friess z niemieckiej jednostki sieci krajowej

Wprowadzenie

W Kellerwald-Edersee sektory rolnictwa i leśnictwa przez stulecia były głównymi źródłami zatrudnienia na tym obszarze. Od lat 60. XX wieku coraz więcej rolników porzucało produkcję rolną, w wyniku czego obecnie w wielu częściach regionu tylko niewielu rolników kontynuuje działalność rolniczą jako główne zajęcie. W rezultacie z powodu utraty infrastruktury – między innymi banków, urzędów pocztowych, supermarketów czy transportu publicznego – w wielu miejscach jakość życia znacznie pogorszyła się. Wskutek tego wielu młodych ludzi, głównie tych dobrze wykształconych, z braku perspektyw pracy opuszcza swoją okolicę; tym samym – ludność starzeje się.

W ramach lokalnej strategii rozwoju LGD wybrała „Promocję regionalnych cykli biznesowych” jako centralną sferę działalności. Obejmuje ona także działania promocyjne i poradnictwo na rzecz osób zakładających nową działalność gospodarczą. Jednym z filarów gospodarki regionu mających wiodące znaczenie jest rzemiosło; dotyczy to zwłaszcza małych przedsiębiorstw zatrudniających do pięciu osób.

Wsparcie od fazy informacyjnej...

W celu osiągnięcia głównych celów „Promocji regionalnych cykli biznesowych” w regionie, lokalna grupa działania (LGD) zaczęła od sporządzenia całościowego planu działań *public relations*. Koncepcję Leader+ przedstawiano przy licznych okazjach w lokalnej prasie.

LGD regularnie informowała także opinię publiczną o aktualnych możliwościach finansowania i prezentowała poszczególne projekty, w tym środki na rzecz przedsiębiorczości, z przypisanymi do nich kwotami. Aby dostarczyć dalszych informacji, wszystkim zainteresowanym stronom udostępniono dwa foldery (jeden z LGD i jeden dotyczący grup Leader+ w Hesji). Możliwości finansowania dostępne dla projektów związanych z zakładaniem działalności gospodarczej wyjaśniano większości władz lokalnych podczas licznych spotkań.

... do pełnej koncepcji

Gdy pomysł na założenie działalności gospodarczej już powstał, proces wsparcia jest kontynuowany. Odbывают się regularne spotkania z pomysłodawcami projektu i LGD w celu zapewnienia zgodności wszystkich szczegółów planu. Główną rolę w tym procesie odgrywa Ośrodek Racjonalizacji i Innowacji Gospodarczej regionu Hesji. W ośrodku tym przyszli przedsiębiorcy mogą uczestniczyć w seminariach i podejść do pierwszego egzaminu z przedsiębiorczości, a gdy projekt jest gotowy do realizacji, Bank Inwestycyjny Hesji może przyjrzeć się jego biznesplanowi.

„Futterland” – produkty na rynek małych zwierząt

Od 2002 r. w ramach program Leader+ udało się zapewnić wsparcie dla 15 przedsięwzięć w regionie Kellerwald-Edersee. Jednym

z nich jest projekt zatytułowany „Futterland: produkty na rynek małych zwierząt”. Dwa lata temu projektodawca powrócił do ojczystej Hesji, obmyślając plan stworzenia zakładu przetwórczego wytwarzającego wyroby dla małych zwierząt. Jego rodzinne gospodarstwo, z pustymi stodołami, idealnie pasowało do planu, a finansowanie Leader+ w kwocie 5000 euro pomogło powiększyć i przekształcić stodołę w miejsce produkcji. Perspektywy rynkowe wydawały się sprzyjające, a ryzyko gospodarcze minimalne, zaś dzisiejszy sukces udowodnił, że przedsiębiorca miał rację. „Futterland” pakuje podstawowe produkty rolne, takie jak słoma, siano i plewy (nadające się dla użytkowników końcowych), a następnie dostarcza je małym i dużym klientom (w tym odbiorcom hurtowym). Przy takiej działalności firma jest w stanie stworzyć jedno miejsce pracy w pełnym wymiarze i sześć stanowisk w niepełnym wymiarze czasu.

Korekcja racic

Wykwalifikowany malarz i lakiernik Robert van Raemdonck stracił pracę w 2003 r. wskutek zamknięcia zakładu, w którym był zatrudniony. Widoki na znalezienie pracy w jego zawodzie były słabe, zdecydował się więc na szukanie nowych perspektyw. Wpadł na pomysł, że zacznie pracować jako korektor racic świadczący usługi dla hodowców zwierząt. W tym rolniczym regionie, gdzie

z hodowla bydła stanowi znaczącą działalność, potrzebny był specjalista, który mógłby zająć się badaniem zwierząt i opieką nad nimi. W okolicy nie było jednak korektora racic, a najbliższe miasto znajduje się w odległości około 70 kilometrów. Przedsiębiorstwa zajmujące się korekcją racic, działające na terenie całego kraju, odwiedzają zasadniczo tylko te gospodarstwa, w których liczba zwierząt wymagających opieki przekracza pewien minimalny próg. Z kolei mniejsze przedsiębiorstwa z trudnością radziły sobie z zapewnieniem szybkiej obsługi i odpowiedniej opieki. W 2004 r. przy wsparciu 3000 euro z Leader+ projektodawca zakupił zestaw do korekcji racic u zwierząt i zainwestował w dodatkowe wyposażenie. Jako syn rolnika posiadał już niezbędną wiedzę i podstawy, zaś wymagany *know-how* zdobył, przeszedłszy dalsze szkolenie i uzyskawszy odpowiednie zaświadczenia. Dzisiaj przedsiębiorstwo w pełni wykorzystuje swój potencjał. Ponieważ przedsiębiorstwa rolnicze i rzemiosło ściśle ze sobą współpracują, projekt pomaga jednocześnie w poprawie regionalnych cykli biznesowych.

Powrót starych materiałów budowlanych

„Lehm und Farbe” (głina i farba) działa w sektorze materiałów budowlanych i metod budowlanych przyjaznych dla środowiska oraz zdrowego życia. Przedsiębiorstwo oferuje alternatywne metody budowlane, wykorzystujące naturalne materiały, takie jak glina wykorzystywana jako tynk, wypełniacz do ścian, naturalna i mineralna farba, jak również nieszkodliwy materiał izolacyjny i materiał do pokrywania podłóg i tynkowania. Głina jest nie tylko najstarszym, lecz także jednym z najbardziej naturalnych materiałów budowlanych o znakomitych właściwościach biologicznych. Przy swoim proekologicznym nastawieniu oferta firmy skierowana jest przede wszystkim do przedsiębiorstw budowlanych i remontowych o wysokiej świadomości środowiskowej (których liczba stale rośnie). Pomoc z Leader+ w wysokości 5000 euro pozwoliła na przekształcenie stodoły w magazyn materiałów budowlanych. Na początku 2003 r. dzięki utworzeniu tego przedsiębiorstwa powstały cztery nowe miejsca pracy. Książka zamówień przedsiębiorstwa wygląda dobrze, nawet w okresie, w którym koniunktura w sektorze budowlanym nie jest najlepsza. Dzieje się tak również dzięki współpracy z innymi rzemieślnikami w regionie, ponieważ sieć pomogła utworzyć nowe miejsca pracy.

Rynek żywności opiera się na produktach lokalnych

Tradycyjne metody pozwoliły również na stworzenie miejsc pracy w Kellerwald! Od czasów, gdy w Waldeck istniał ostatni supermarket, upłynęło już trochę czasu. Jednak Claus-Peter Betzer, projektodawca, który wskutek bankructwa pracodawcy znalazł się bez pracy, podjął wraz z żoną decyzję o ponownym otwarciu pustego sklepu spożywczego. Działalność sklepu skupia się na zaopatrzeniu w lokalne produkty, a Leader+ przeznaczył 11 000 euro tytułem pomocy na jego odnowienie – włącznie z instalacją nowych urządzeń chłodniczych, półek sklepowych i kas fiskalnych. Projekt wygenerował dwa miejsca pracy w pełnym wymiarze czasu i kilka

Kellerwald: umożliwianie działalności gospodarczej

Państwo członkowskie: Niemcy

Region: Hesja

Nazwa LGD: Kellerwald-Edersee e.V.

Ludność: 57 651

Powierzchnia: 740 km²

Całkowity koszt projektu: 695 000 euro

UE: 139 000 euro

Pozostałe środki publiczne: 139 000 euro

Środki prywatne: 417 000 euro

Okres kwalifikowalności projektu: 2002–2006

Kontakt: Lisa Küpper

Adres: Laustr. 8, D-34537 Bad Wildungen

Telefon: +49 5621 969 46 20

Faks: +49 5621 969 46 23

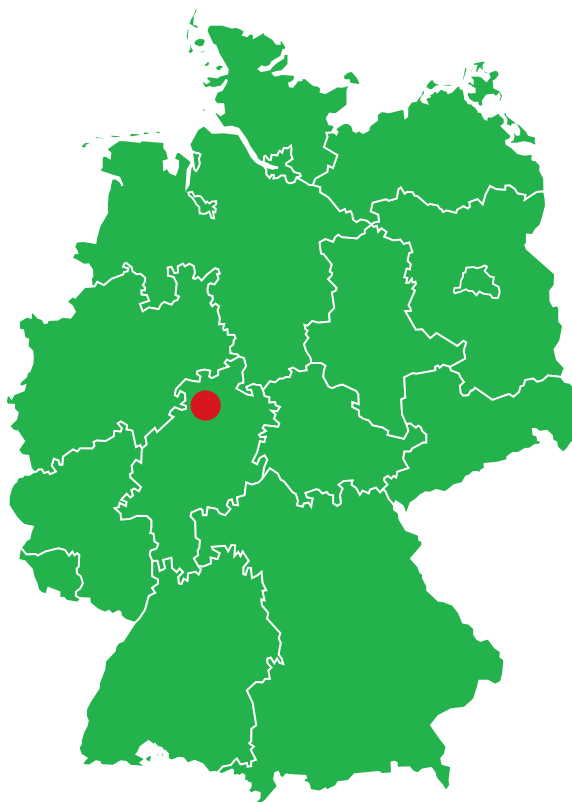
E-mail: lisa.kuepper@kellerwaldverein.de

Internet: www.kellerwaldverein.de

stanowisk w niepełnym wymiarze. Sklep finansuje się sam, ponieważ w okolicy (1400 mieszkańców) nie ma innych punktów sprzedaży. Priorytetem na przyszłość jest dalszy rozwój współpracy z bezpośrednimi sprzedawcami. W tym celu w ramach projektu opracowywana jest obecnie koncepcja wprowadzania do obrotu produktów lokalnych.

Największe osiągnięcie: wiele utworzonych miejsc pracy

Oprócz czterech przedstawionych projektów, w regionie Kellerwald-Edersee znaleźć można znacznie więcej przykładów nowych przedsięwzięć, nie wszystkie z nich jednak korzystają ze wsparcia Leader+. Wiele miejsc pracy stworzono w ramach programu rozwoju turystyki wiejskiej w Hesji obejmującego takie przedsięwzięcia, jak hotele na sianie, kawiarnie przy gospodarstwie, kukuzydziały labirynt, stajnie dla koni wierzchowych, infrastruktura wakacyjna w gospodarstwach oraz letnie tory saneczkowe, które nie tylko przyciągają turystów, lecz także przyczyniają się do tworzenia nowych miejsc pracy. W ciągu ostatnich dziesięciu lat do regionu Kellerwald-Edersee wpłynęło około 6,1 mln euro dotacji, co z kolei wygenerowało inwestycje w wysokości 15,3 mln euro. Zrealizowano lub nadal realizuje się blisko 200 projektów, głównie dzięki wsparciu publicznemu. Do tej pory w wyniku różnorodnych działań tego rodzaju stworzono 155 nowych miejsc pracy.

Zdjęcia: niemiecka jednostka sieci krajowej

Pomysły na przedsiębiorczość na południu Anglii

Dwie LGD połączyły siły w celu znalezienia rozwiązań wspólnych problemów i sfinansowania projektów przyczyniających się do tworzenia trwałych miejsc pracy i poprawy jakości życia.

Wprowadzenie

Dwie sąsiednie lokalne grupy działania – New Forest i Isle of Wight – oddzielone cieśniną Solent, współpracują przy szeregu projektów, których celem jest podkreślenie piękna ich otoczenia i poprawa jakości życia lokalnej ludności.

W ostatnich latach praktyka „udostępniania błoni” (*commoning*)¹ w New Forest ulegała coraz większej ekonomicznej marginalizacji. Podobnie gospodarka obszarów wiejskich na wyspie Wight cierpi wskutek „oddzielenia” – wskutek dodatkowych kosztów transportu na wyspę i z wyspy oraz dodatkowych wydatków związanych z koniecznością świadczenia usług na rzecz małej społeczności. Przy wsparciu rady okręgu New Forest i partnerstwa gospodarczego na wyspie Wight obydwie grupy Leader+ zdecydowały się zająć kwestią marginalizacji obszarów wiejskich, szukając bodźców do wzrostu drobnej przedsiębiorczości, uznawanej za trzon gospodarki na obszarach wiejskich.

Najnowszy Park Narodowy Anglii, New Forest, stanowi ostatni, który przetrwał, średniowieczny krajobraz w nizinnej Anglii. Jest to mozaika wrzosowisk i błoni, starodrzewu, strumieni i dolin rzecznych, poprzecinanych rozproszonymi małymi posiadłościami,

gospodarstwami rolnymi i wioskami. Został on stworzony i istnieje nadal dzięki tradycyjnym praktykom „udostępniania błoni”.

Mniej więcej połowa obszaru wyspy Wight oznaczona jest jako teren o wyjątkowych walorach przyrodniczych (*area of outstanding natural beauty*, AONB). Znajduje się on w dużej części na obszarze programu Leader+² i reprezentuje całe bogactwo krajobrazu: wysokie wapienne klify i pofałdowane wzgórza, błotniste zatoczki i ujścia rzek, bujne zielone pastwiska oraz drzewa i żywopłoty. Obejmuje on także obszar oznaczony jako dziedzictwo wybrzeża³. Trwające przez wieki zagospodarowanie przestrzenne ukształtowało obecną formę terenu, tworząc jego dzisiejszy krajobraz.

Pobudzanie lokalnej działalności gospodarczej

Obie grupy Leader zaangażowane w ten projekt stwierdziły, że program niewielkich dotacji stanowiłby zachętę do wzrostu małych przedsiębiorstw i mikroprzedsiębiorstw – ale jaki jest najlepszy sposób, by to osiągnąć? Najważniejsze było skupienie się na silnych stronach każdego obszaru. LGD New Forest podjęła decyzję, że jej program dotacji będzie zmierzał do zwiększenia poten-

1 „Udostępnianie błoni” dotyczy praktyki uprawnionego wypasu koni (oraz bydła, trzody chlewnej, osłów i owiec) na ziemiach Korony i przylegających błoniach New Forest w Hampshire; działalnością tą zajmują się osoby zwane użytkownikami błoni New Forest (New Forest Commoners).

2 Programem Leader+ Isle of Wight zarządza Partnerstwo Gospodarcze Isle of Wight. Częścią jego działań jest rozwój lokalnej gospodarki.

3 Program klasyfikacji „Dziedzictwo wybrzeża” został zapoczątkowany w 1972 r. w celu ochrony szczególnych walorów krajobrazowych i środowiskowych linii brzegowej przed niepożądanymi zmianami.

cjału istniejących przedsiębiorstw, zwłaszcza tych, które zaangażowały się w wytwarzanie produktów lokalnych, podczas gdy Isle of Wight zdecydowała, że kluczem do sukcesu jest zakładanie nowej działalności gospodarczej. Wykorzystując zachętę w postaci dotacji, obie grupy mogły zaoferować odbiorcom bieżące wsparcie działalności gospodarczej, które uznano za niezwykle istotne dla powodzenia programu.

Przyjmując za rynek docelowy istniejące przedsiębiorstwa, z których wiele potrzebowało środków na inwestycje w nowe wyposażenie, LGD New Forest postanowiła udostępnić dotacje do maksymalnej wysokości 7000 euro. Na wyspie Wight uznano, że do pobudzenia nowych firm na wczesnym etapie wystarczy mniejsza dotacja, rzędu 700 euro, przy przeznaczeniu środków na zakup nowych elementów wyposażenia, rozszerzenie działań reklamowych lub przeniesienie działalności do pomieszczeń przedsiębiorstwa zamiast pracy w domu.

Korzystanie z podejścia partnerskiego

Czy biorąc pod uwagę odmienny zakres obu programów dotacji, można było odnieść jakąkolwiek korzyść z ujęcia ich w ramy międzyterytorialnego projektu współpracy? Obie grupy Leader+ były przekonane, że dzięki wspólnej pracy ich programy staną się znacznie solidniejsze. Wspólny projekt miał pozwolić na ciągłą ocenę zarówno metod realizacji, jak i powodzenia wsparcia działalności gospodarczej, stworzenie sieci zarówno między doradcami w zakresie działalności gospodarczej, jak i lokalnymi pod-

miotami gospodarczymi oraz dzielenie się najlepszą praktyką bez ryzyka jakiegokolwiek geograficznej konkurencji.

Podczas gdy doradcy dokonywali regularnej oceny swoich programów, LGD Leader+ zdecydowały się na przeprowadzenie dwóch ocen – pierwszej po roku i drugiej na koniec projektu. Pierwsza ocena uwypukliła pewną niechęć przedsiębiorstw z New Forest do sporządzania biznesplanów, ponieważ prowadziły one już istniejącą działalność gospodarczą. Konieczność przedstawienia przez nie rzetelnej analizy biznesowej panelowi przyznającemu dotację sprawiła jednak, że większość przedsiębiorstw, którym udzielono wsparcia, doskonale prosperuje. Na wyspie Wight panel przyznający dotacje położył nacisk na biznesplany rozpoczynanej działalności gospodarczej i wydaje się, że ta polityka się opłaciła – 92% przedsiębiorstw kontynuuje działalność po upływie roku, czyli okresu uważanego za kluczowy i znacznie przewyższającego średnią krajową. Ostateczna ocena projektu umożliwi dokładniejsze porównanie wzrostu dochodów będącego wynikiem obydwu metod dotowania, ponieważ uznaje się, że jakiegokolwiek korzyści pojawiają się prawdopodobnie dopiero po upływie pełnego roku.

Najważniejsze aspekty dla obu LGD Leader+ to jakość życia i zrównoważony rozwój. LGD New Forest żywo zachęcała do korzystania z dotacji zmierzających do promowania zrównoważonego zarządzania przestrzennego i produktów lokalnych. Z drugiej strony LGD Isle of Wight postępowwała według szerszej zakrojonej koncepcji, przyznając środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, która miała szansę zaoferować szerszy zakres usług na obszarach wiejskich i przyczynić się do powrotu do pracy większej liczby kobiet. Po dwóch latach realizacji trzyletniego projektu LGD Leader+ New Forest stworzyła lub utrzymała 54 miejsca pracy i wprowadziła 14 nowych produktów, podczas gdy działalność grupy Leader+ Isle of Wight doprowadziła do utworzenia 72 nowych miejsc pracy.

(głównie lisów). Przedsiębiorstwo otrzymało 1450 euro na zbudowanie nowych ogrodzeń i kurników w celu ograniczenia strat drobiu i rozwinięcia działalności. Dodatkowo odbiorca dotacji docenia teraz korzyści z posiadania biznesplanu i utrzymuje kontakt z doradcami w zakresie działalności gospodarczej.

...oraz miejsca pracy, które podnoszą jakość życia na obszarach wiejskich

Julie Webb, artystka w dziedzinie malarstwa dekoracyjnego i folklorystycznego z siedmioletnim doświadczeniem, prowadzi w swojej pracowni nową działalność gospodarczą. Dotacja Leader+ w wysokości 700 euro oznacza dla niej możliwość prowadzenia lekcji i warsztatów w jej pracowni na wyspie Wight lub też podróży do innych miejsc na obszarach wiejskich. Jej lekcje są pomyślane w taki sposób, aby nawet osoby zupełnie początkujące, bez żadnych umiejętności malowania lub rysowania, mogły osiągnąć zadowalające wyniki.

Nicola Henshaw zajmuje się rzeźbą w drewnie, wykorzystując do tego twarde drewno angielskie (a konkretnie dębinę z New Forest); w ostatnim czasie zrealizowała kilka projektów sztuki publicznej, z wykorzystaniem zielonej dębinę z New Forest. Nicola potrzebowała do pracy nowego miejsca odpornego na czynniki atmosferyczne, a Leader+ zapewnił finansowanie pozwalające jej na przekształcenie w tym celu rozpadającej się stajni.

Tworzenie miejsc pracy promujących zrównoważony rozwój...

Julie Hodgson zaangażowana jest w nową aktywność zawodową, pracując wraz z synem w innowacyjnym przedsiębiorstwie rodzinnym produkującym wysokiej jakości sery z mleka niepasteryzowanego. Dotacja Leader+ w kwocie 700 euro pomogła temu nowemu przedsiębiorstwu w zakupie specjalistycznych form serowarskich. Julie wzięła też udział w warsztatach, tworzeniu sieci i wymianie najlepszych praktyk w ramach współpracy bliźniaczej z producentem sera w hrabstwie Antrim (Irlandia Północna), którego działalność związana jest z innym projektem Leader+.

Monique Gudgeon prowadzi przetwórstwo dziczyzny, którą jej mąż pozyskuje w ramach swych uprawnień łowieckich na terenie kilku lokalnych posiadłości. Korzystanie z usług osób trzecich przy przetwórstwie mięsa okazało się bardzo kosztowne, ponadto małżeństwu zależało, by nie ucierpiało na tym jakość wyrobu. Dotacja Leader+ w wysokości 7000 euro umożliwiła przedsiębiorstwu zakup przenośnego sprzętu do rozbioru mięsa, pozwalając tym samym na rozszerzenie działalności przy zachowaniu większej kontroli nad jakością.

Zakład drobiarski Sharon Jackson hoduje i sprzedaje różne odmiany kurcząt, z których większość stanowią ptaki wolnowybiegowe hodowane w starych kurnikach i na otwartym wybiegu. W wyniku tego znaczna liczba kur padła ofiarą drapieżników

Kompania teatralna oferuje program dla szkół na wyspie Wight w ramach sesji opartych na konkretnych zagadnieniach lub na programie nauczania, podczas których uczniowie mogą zgłębiać różne tematy w ramach praktycznych zajęć teatralnych. Nauczyciele mogą wybrać dowolne zagadnienia, a aktorzy prowadzą z uczniami zajęcia teatralne, pomagając im osiągnąć cele dydaktyczne i lepiej zrozumieć omawiane kwestie. Nauczyciele mogą wykorzystać warsztaty do zwiększenia zaufania i rozwijania umiejętności pracy zespołowej u swych uczniów, pomocy przy tworzeniu przyjaznego środowiska pracy lub promowania pozytywnego nastawienia do nauki.

W 2005 r. w West Wight nie było piekarni ze świeżym pieczywem. David Mercer miał 16-letnie doświadczenie piekarskie (w tym na stanowisku kierowniczym w piekarni supermarketu w Ryde), zanim otworzył własną piekarnię i kawiarnię. Jako człowiek miejscowy – z myślą o rewitalizacji wsi – zainwestował ponad 5600 euro z własnych pieniędzy, aby pomóc w odnowieniu i rewitalizacji zakładu. Wykorzystał też 700 euro z dotacji w ramach rozwoju obszarów wiejskich na zakup maszyn i wyposażenia kuchni.

Program dotacji do przedsięwzięć na obszarach wiejskich

Państwo członkowskie: Zjednoczone Królestwo

Region: południowo-wschodnia Anglia

Nazwa LGD: Isle of Wight Rural Action Zone oraz LGD Leader+ New Forest

ISLE OF WIGHT

Ludność: 63 000

Powierzchnia: 841 km²

Całkowity koszt projektu: 141 092 euro

UE: 30 632 euro

Pozostałe środki publiczne: 55 160 euro

Środki prywatne: 55 300 euro

Okres kwalifikowalności projektu: styczeń 2005 – grudzień 2007

NEW FOREST

Ludność: 30 000

Powierzchnia: 588 km²

Całkowity koszt projektu: 406 314 euro

UE: 101 578 euro

Pozostałe środki publiczne: 93 451 euro

Środki prywatne: 211 285 euro

Okres kwalifikowalności projektu: styczeń 2005 – grudzień 2007

Kontakt: Isle of Wight, Carol Flux

Adres: IWEP, Innovation Centre, Newport, W PO30 5WB, Zjednoczone Królestwo

Telefon: +44 19 83 53 58 36

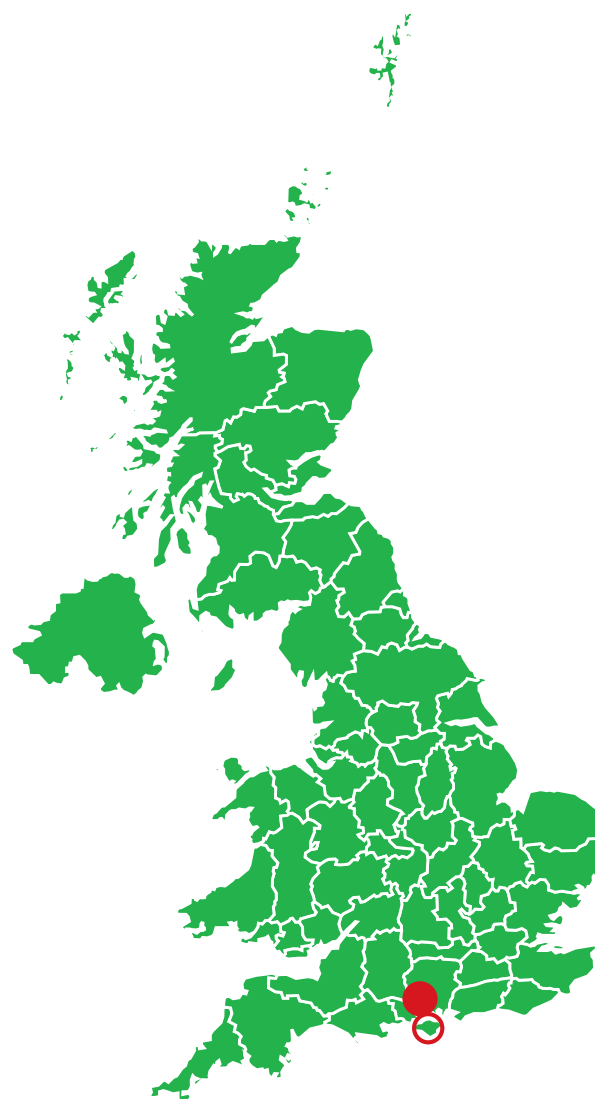
E-mail: carol.flux@iwep.com

Kontakt: New Forest, Sally Igra

Adres: New Forest District Council, Appletree Court, Lyndhurst Hants SO43 7PA, Zjednoczone Królestwo

Telefon: +44 23 80 28 53 68

E-mail: sally.igra@nfdc.gov.uk

Zdjęcia: jednostka sieci krajowej Zjednoczonego Królestwa

Zwiększanie wartości dodanej produktów lokalnych

► DANIA

Duńska żywność: znaczenie tożsamości lokalnej

► BELGIA

Meetjesland: rozwój i wspieranie produktów regionalnych

Duńska żywność: znaczenie tożsamości lokalnej

Dwie duńskie LGD współpracują przy projekcie, który podkreśla znaczenie tożsamości żywności wytwarzanej lokalnie.

Hans Jørgen Jensen, koordynator LGD Bornholm, i Morten Priesholm, koordynator LGD Danske Småøer

Wprowadzenie

Niniejszy artykuł przedstawia dwa odrębne projekty Leader+, które ostatecznie stały się podstawą międzyterytorialnego projektu współpracy; jeden pochodzi z LGD Bornholm, a drugi z LGD Danske Småøer (małe wyspy duńskie).

Dzisiejsi duńscy konsumenci kojarzą wyspę Bornholm z żywnością wysokiej jakości. Podobnie jest w przypadku małych wysp duńskich, gdzie producenci żywności również zdali sobie sprawę z możliwości, jakie niesie wytwarzanie specjalnych produktów dla konsumentów oczekujących jakości, której towarzyszy innowacyjność i tożsamość lokalna.

Rozwój promowany przez obydwie LGD doprowadził do pozytywnego wzrostu małych przedsiębiorstw wytwarzających żywność wysokiej jakości. LGD Bornholm położyła nacisk na większe projekty, koncentrując się na marketingu i sprzedaży. LGD Danske Småøer zapewniła wsparcie małym, innowacyjnym przedsiębiorstwom spożywczym działającym na wyspach i przyczyniła się do utworzenia sieci producentów.

Rozwój produkcji żywności na Bornholmie

W 1995 r. rozpoczęła się ścisła współpraca między Bornholmem a Sydøstre Skåne (Szwecja) mająca na celu rozwój regionalnej żywności. Są to dwa znaczące docelowe miejsca turystyczne znane

z pięknej przyrody i interesującej historii kultury. Obecnie nadszedł czas, aby dodać do tego kolejny wymiar – kulturę żywności. Pierwszym i najważniejszym pomysłem było upowszechnienie regionalnej kultury żywności. Szwedzi mieli dobrze rozwiniętą sieć większych sklepów, natomiast mieszkańcy wyspy Bornholm byli bardziej znani z wielu wędzarni i restauracji. Stało się to punktem wyjścia długoterminowej, ścisłej współpracy, która od tego czasu przekształcała się w europejską sieć zwaną „Kulinarnym dziedzictwem Europy” (www.culinary-heritage.com).

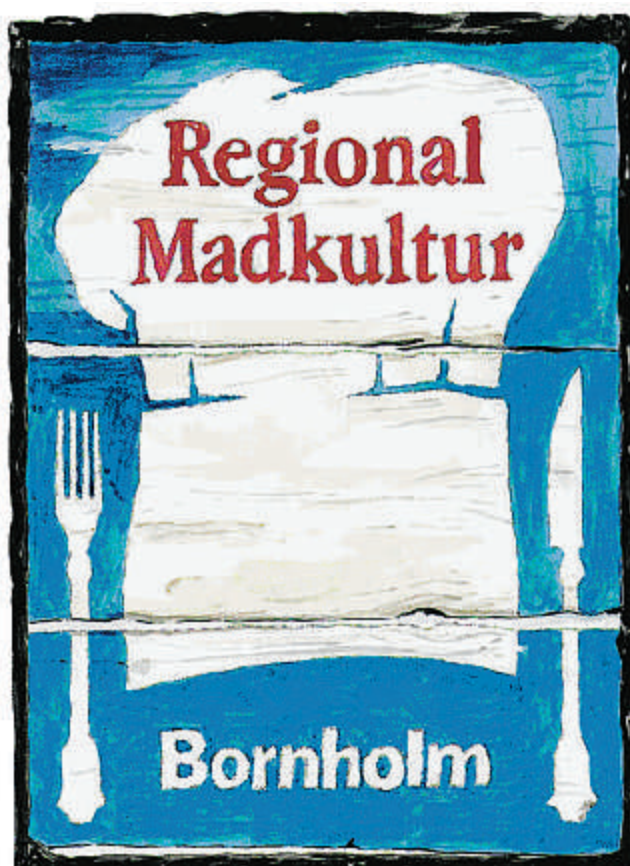
Współpraca w dziedzinie regionalnej kultury żywności przyciągnęła większą uwagę i skupiła się raczej na możliwościach niż na ograniczeniach. W tym samym czasie na rynku wzrosło ogólne zainteresowanie produkcją żywności wysokiej jakości, której przebieg można śledzić już od podstaw.

Drogę wskazuje lokalna latarnia morska

LGD Bornholm zaplanowała zwartą kampanię w powiązaniu z przygotowywanym na okres Leader+ planem rozwoju dla Bornholmu. Została ona przeprowadzona w ramach trzyetapowego procesu: na początku sporządzono analizę SWOT (mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia) potencjału rozwojowego lokalnego sektora spożywczego, następnie stworzono regionalny ośrodek rozwoju żywności, a na końcu otwarto, związaną z tym ośrodkiem, salę wystawową dla regionalnej żywności.

Po zakończeniu analizy SWOT, sfinansowanej przez Leader+, utworzono regionalny ośrodek rozwoju żywności, gdzie zatrudniono jednego pracownika. Głównym jego zadaniem było pełnienie roli ambasadora żywności z Bornholmu i okazało się, że jego obecność miała duże znaczenie. W wyniku tych działań żywność z Bornholmu stała się bardzo dobrze znana w całej Danii. Wielu lokalnych producentów żywności przeszło proces, który doprowadził nie tylko do uzyskania przez nich nowej i gruntownej wiedzy na temat mechanizmów rynkowych, lecz również przygotował ich lepiej do współpracy w zakresie promocji sprzedaży.

Trzeci etap strategii rozwoju na rzecz promocji lokalnej żywności polegał na stworzeniu wspólnej witryny projektu. Przeprowadzono całkowitą renowację starego wiatraka, który kiedyś funkcjonował jako młyn, a od lat 60. XX wieku służy jako sala konferencyjna, i który ma szansę stać się znakiem rozpoznawczym dla żywności z Bornholmu (w niejednym znaczeniu). Młyn został urządzony jako sala wystawowa, na dwóch dolnych poziomach znajduje się sklep i pokazowa kuchnia, na trzecim poziomie sala konferencyjna. Już w pierwszym roku funkcjonowania młyn stał się również ośrodkiem koordynującym informacje turystyczną dla całej wyspy.

Sieć małych wysp...

Region, na którym działa LGD Danske Småøer, obejmuje 27 wysp o zaludnieniu od 10 do 1200 osób. Nie tworzą one archipelagu, lecz są rozrzucone wokół duńskiego wybrzeża i fiordów. Niemniej jednak zachowują tradycję współpracy w zakresie spraw politycznych, infrastruktury, edukacji i rozwoju gospodarczego.

LGD Danske Småøer posiada więc dobre podstawy do nawiązywania współpracy i tworzenia sieci między różnymi przedsiębiorstwami na małych wyspach. Jednym z pośrednich celów LGD jest „wzmacnianie rolnictwa i produkcji żywności”. Plan rozwoju LGD skupia się między innymi na produkcji lokalnej żywności wysokiej jakości. „Popyt na niektóre produkty wysokiej jakości rośnie wraz ze wzrostem liczby konsumentów posiadających dużą siłę nabywczą i świadomych tego, czym jest jakość [...] Jednocześnie różnorodność dostępnych produktów zmniejsza się w wyniku ogólnej racjonalizacji struktur w rolnictwie [...] Może to prowadzić do większych możliwości w zakresie produkcji i sprzedaży nowych środków spożywczych wysokiej jakości przez zyskowne i trwałe przedsiębiorstwa”.

Na 27 wyspach działa około 20 przedsiębiorstw produkujących żywność. Produkcja odbywa się zazwyczaj w małych rodzinnych przedsiębiorstwach, które prowadzą również działalność rolniczą, uprawę owoców lub owoców jagodowych. W większości wypadków jest to produkcja „na małą skalę”, mająca głównie wpływ na rzemiosło i handel lokalny. Wśród produktów wytwarzanych przez przedsiębiorstwa na małych wyspach znajdują się dżemy, cydr, sok jabłkowy, ocet jabłkowy, piwo, lody, sól ziołowa i chutney oraz wyroby wędliniarskie.

...wspieranych przez Leader+

Producenci z wysp sprzedają swoje wyroby za pośrednictwem lokalnych punktów sprzedaży w gospodarstwach (sprzedaż dla turystów) i w wyspecjalizowanych sklepach w miasteczkach i miastach. Już w 2004 r. producenci żywności na obszarze LGD Danske Småøer rozpoczęli współpracę w ramach „Sieci żywności małych wysp duńskich”. Stowarzyszenie otrzymało od LGD wsparcie na następujące cele:

- ▶ założenie strony głównej www.oespecialiteter.dk,
- ▶ sklep internetowy,
- ▶ broszura na temat specjalności wyspiarskich,
- ▶ seminaria dotyczące produkcji i sprzedaży żywności,
- ▶ uczestnictwo w krajowych targach żywności,
- ▶ wspólny marketing w prasie i kontakt z nabywcami.

Producenci działający w ramach sieci rozpoczęli niedawno dyskusję nad zdefiniowaniem „specjalności z wyspy”. Ma to na celu podniesienie świadomości na temat tego, co jest wytwarzane, w celu certyfikacji produktów, która uwzględnia: pochodzenie wykorzystanych surowców, staranne przetwórstwo (bez żadnych dodatków lub z ich niewielką ilością), organoleptyczną jakość produktów, środowisko, tożsamość produktu i jego historię.

Producenci przyjęli także francuską koncepcję „terroir” wraz z jej ideą więzi między produktem a miejscem jego uprawy, która pokazuje również związek klimatu i gleby w odniesieniu do surowców.

Wyniki współpracy między producentami żywności

Pod koniec 2005 r. dwie LGD, Bornholm i Danske Småøer, wraz z Ośrodkiem Badań Regionalnych i Turystycznych (Bornholm) wsparły współpracę między różnymi producentami żywności w swych regionach. Ich celem było „wspieranie grup drobnych producentów żywności poprzez wymianę doświadczeń i pomoc doradczą z uwzględnieniem zwiększania sprzedaży, rozwoju produktów i marketingu”. Miało to być zrealizowane poprzez działania zgodne z istniejącymi najlepszymi praktykami, a na tej podstawie miały rozwijać się nowe pomysły i kontakty.

W projekcie „Pełna prędkość lokalnej żywności” uczestniczyło czterech producentów z małych wysp duńskich i trzech z Bornholmu. Uczestnicy ci mieli między innymi możliwość udziału w dwóch warsztatach, które obejmowały wizyty w przedsiębiorstwach, prezentacje organizowane przez doradców i wymianę doświadczeń. Pierwsze warsztaty przeprowadzono w grudniu 2005 r. na Bornholmie. W ich trakcie odbyły się wizyty w małej wytwórni lodów i w winnicy. W lutym 2006 r. producenci spotkali się na wyspach Fejø i Strynø, gdzie odwiedzili przedsiębiorstwo wytwarzające dżemy oraz producenta cydru. Podczas tych dwóch warsztatów producenci wysłuchali odczytów: „Doradztwo i rozwój produktu w szwedzkich sieciach”, wygłoszonego przez Bodila Cornela ze szwedzkiego ośrodka specjalizującego się w rzemieślniczej produkcji żywności na małą skalę, oraz „Doświadczenia smaku i rozwój produktu”, przedstawionego przez Killego Ennø, duńskiego kucharza i twórcę produktów.

Producenci z tych dwóch regionów LGD współpracują obecnie w ramach ogólnokrajowej sieci, która skupia się na rozwoju usług doradczych oraz wspólnym marketingu i tworzeniu polityki w zakresie ram prawnych dotyczących drobnych producentów żywności. We współpracy tej uczestniczą producenci z siedmiu duńskich regionów, a producenci z Bornholmu i małych wysp duńskich wykorzystują przy tej okazji doświadczenia i kontakty zdobyte w ramach ich małego projektu współpracy.

Sieć producentów żywności na małych wyspach duńskich

Państwo członkowskie: Dania

Region: Småøer

Nazwa LDG: Danske Småøer

Ludność: 5284

Powierzchnia: 196 km²

Całkowity koszt projektu: 26 666 euro

UE: 13 333 euro

Pozostałe środki publiczne: 13 333 euro

Okres kwalifikowalności projektu: październik 2005 – maj 2007

Kontakt: Morten Priesholm

Adres: Strynø Brovej 12, Strynø, DK-5900 Strynø

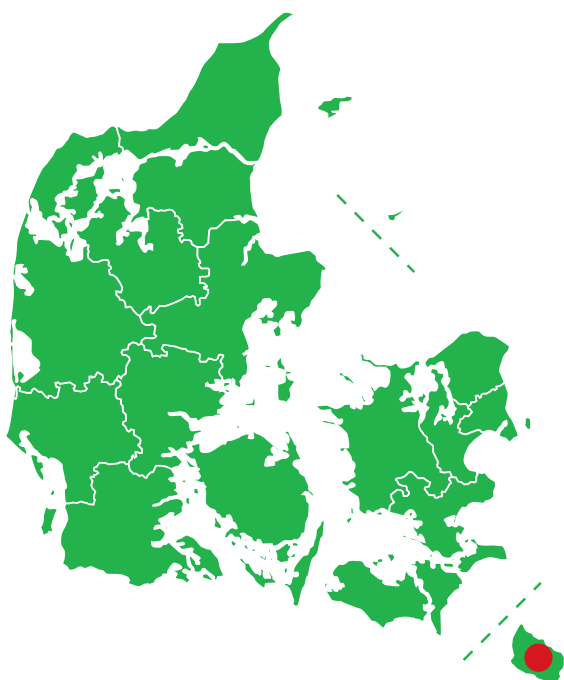
Telefon: +45 38 33 00 67

Faks: +45 62 51 39 96

Email: mp@danske-smaaoer.dk

Internet: www.danske-smaaoer.dk

Zdjęcia: duńska jednostka sieci krajowej

Ośrodek rozwoju żywności Bornholm

Państwo członkowskie: Dania

Region: Bornholm

Nazwa LDG: Bornholm

Ludność: 43 245

Powierzchnia: 587 km²

Całkowity koszt projektu: 280 000 euro

UE: 140 000 euro

Pozostałe środki publiczne: 140 000 euro

Okres kwalifikowalności projektu:

styczeń 2004 – grudzień 2006

Kontakt: Hans Jørgen Jensen

Adres: Møllebakken 4c, DK-3760 Gudhjem

Telefon: +45 56 97 00 70

Faks: +45 56 97 00 73

Email: hjj@leader.dk

Internet: www.westcorkleader.ie

Wspólny rozwój lokalnej żywności

Państwo członkowskie: Dania

Region: Bornholm i Danske Småøer (małe wyspy duńskie)

Nazwa LDG: Bornholm & Danske Småøer

Całkowity koszt projektu: 18 667 euro

UE: 8000 euro

Pozostałe środki publiczne: 10 667 euro

Okres kwalifikowalności projektu:

styczeń 2004 – grudzień 2006

Kontakt: Anna Pallikaras

Adres: Stenbrudsvej 55, DK-3760 Gudhjem

Telefon: +45 56 44 11 44

Faks: +45 56 49 46 24

Email: Anna.Pallikaras@crt.dk

Internet: www.crt.dk

► BELGIA

Meetjesland: rozwój i wspieranie produktów regionalnych

Stworzenie świadomości marki i wspieranie lokalnych produktów to nie tylko sposób na podnoszenie wartości dodanej, lecz również środek stymulujący działalność gospodarczą, która może wnieść wkład do lokalnej gospodarki.

Wprowadzenie

Region działalności lokalnej grupy działania (LGD) Meetjesland to tereny rolnicze w obrębie prowincji Wschodniej Flandrii, gdzie znajduje się dużo sklepów przy gospodarstwach i popularna jest domowa produkcja żywności, a także obecne są przedsiębiorstwa spożywcze przetwarzające lokalnie uprawiane produktów. W związku z tym głównym celem planu rozwoju regionu LGD Meetjesland jest przyszły rozwój rolnictwa i produkcji żywności. Oznacza to w szczególności wspieranie sprzedaży lokalnie uprawianych produktów w punktach sprzedaży, takich jak sklepy przy gospodarstwach oraz pomoc w utrzymywaniu wartości dodanej w gospodarstwach. Na tej podstawie rolniczy ośrodek Plattelandscentrum Meetjesland wzv utworzył, we współpracy z rolnikami, strukturę wspierającą rozwój produktu i wspólną sprzedaż.

Inicjatywa ukierunkowana na rozwój

Plattelandscentrum Meetjesland wzv jest inicjatywą bezpośrednio ukierunkowaną na rozwój obszaru Meetjesland i korzysta z pełnego poparcia LGD. Z jednej strony ośrodek pragnie zaznajomić ludność z lokalnym rolnictwem i ogrodnictwem, z drugiej zaś

wspiera rozwój produktów regionalnych. Projekt koordynowany przez Luca Feuselsa, współinicjatora powstania spółdzielni, składa się z trzech nierozdzielnie powiązanych części. Pierwsza obejmuje całą organizację struktury związanej z produktami rolnymi i regio-

nalnymi z Meetjesland; druga – opracowanie strategii reklamowej i ośrodek promocji sprzedaży produktów rolnych i regionalnych na rynku; trzecia – ustanowienie różnorodnych kanałów dystrybucji dla produktów rolnych i regionalnych z Meetjesland. Finansowanie Leader+ było pomocne w zapewnieniu niezbędnych materiałów promocyjnych (panele reklamowe, strona internetowa, rejestracja znaku towarowego itp.), w organizacji wydarzeń reklamowych (wieczory z gotowaniem, przenośne lodówki) i w pokryciu kosztów ogólnych (pracownicy i biuro).

Struktura: wspólna sprzedaż produktów

Po wielu spotkaniach i konsultacjach podjęto decyzję o wyborze struktury „spółdzielczej” w celu zagwarantowania lepszej promocji producentów z Meetjesland i ich produktów. Na początku spółdzielnia będzie wspierana przez Plattelandscentrum vzw, które będzie pełniło rolę doradczą, a docelowo stanie się w pełni niezależna.

Spośród różnorodnych produktów rolnych i regionalnych oferowanych przez członków spółdzielni dokonuje się selekcji umożliwiającej przygotowanie oferty obejmującej pełną gamę standardowych produktów pochodzących od możliwie największej liczby producentów. Aby przyciągnąć konsumentów, producenci tworzą określone kombinacje produktów rolnych i regionalnych: standardowe zestawy w różnych przedziałach cenowych, zestawy prezentów na specjalne okazje wraz z możliwością indywidualnego pakowania prezentów na zamówienie.

Strategia promocyjna

„Mmm...eetjesland” promuje starannie produkowane świeże produkty, przewożone na niewielkie odległości, a bliskość między producentem i konsumentem pozwala na utrzymanie rzeczywistej trwałości. Punktem wyjściowym promocji jest umożliwienie konsumentowi poznania znaku pochodzenia „Mmm...eetjesland”. Jest to znak tożsamości, autentyczności i pochodzenia produktu. W ten sposób gospodarstwa i lokalne produkty z Meetjesland staną się prawdziwymi ambasadorami regionu Meetjesland jako obszaru wiejskiego. Aby nadać kształt tej współpracy, opracowano logo, a producenci opowiedzieli się za stworzeniem przedsięwzięcia o wysokiej jakości i silnej marce. Producenci mają prawo opatrzyć swój produkt znakiem pochodzenia, który zwraca uwagę na tożsamość i pochodzenie tego towaru; konsument zaś zdobywa zaufanie do produktów renomowanej jakości pochodzącego z regionu Meetjesland.

Dzięki wspólnej kampanii reklamowej można zwiększyć zasoby i dotrzeć do szerszej grupy odbiorców. Możliwe jest też zastosowanie różnych rodzajów reklamy: broszur o charakterze ogólnym oraz przygotowywanych na specjalne okazje dla możliwie najliczniejszych grup docelowych. Na przykład przygotowano broszury w różnych językach dla turystów, a także specjalne broszury skierowane do władz publicznych, bibliotek, restauracji, firm cateringowych, delikatesów itp. Organizacja może również organizować wydarzenia, takie jak specjalne pokazowe kursy kulinarne, targi produktów rolnych i regionalnych oraz specjalne akcje promujące rolnictwo i produkty z regionu Meetjesland.

Według Luca Feuselsa: „Promowanie produktów z własnego regionu stymuluje inne rodzaje działalności (handlowców, przedsiębiorstwa, rolników, drobnych ogrodników) do rozwijania nowych produktów regionalnych lub rolnych. Oznacza to, że projekt generuje również nadwyżkę ekonomiczną dla tych przedsiębiorstw. Nowością w regionie Meetjesland jest przetwarzanie

produktów rolnych i regionalnych przez osoby dotknięte długotrwałym bezrobociem. W ten sposób poznają one sektor rolny i spożywczy i być może w dalszej perspektywie znajdą również pracę w tych sektorach”.

Tworzenie sieci dystrybucji

W przyszłości spółdzielnia będzie się starała zoptymalizować inne formy współpracy i wspólnego wprowadzania produktów do obrotu. Możliwe są różne działania, takie jak przygotowywanie paczek z prezentami, akcje na walentynki, Dzień Matki itp., oraz catering na przyjęciach i imprezach, a także szczególne promowanie określonego producenta przez określony czas.

W drugiej fazie można rozwijać bardziej intensywną formę współpracy. Może ona polegać np. na wzajemnej sprzedaży wyrobów innych producentów lub na zbudowaniu specjalnego centrum dystrybucji.

„Dzięki stworzeniu własnego regionalnego znaku z własnymi produktami i kampanią reklamową nadajemy sektorowi spożywczemu w regionie Meetjesland jego własną tożsamość i strukturę. Producentom często brakuje *know-how* i czasu na stworzenie odpowiedniej strategii komunikacyjnej. Ponadto korzyści odczuwa głównie samo gospodarstwo” – mówi Luc Feusels.

Kilka konkretnych wyników

Projekt z powodzeniem zgromadził 17 producentów, którzy pracują razem w nowej strukturze spółdzielczej „mmm...eetjesland cvba”. Doprowadziło to już do stworzenia szeregu produktów regionalnych lub rolnych, włącznie z „paczkami z prezentami”, z których 5000 było promowanych w ramach wielu różnych działań. Ponadto zorganizowano liczne przyjęcia i „posiłki na zamówienie”. W powiązaniu z tymi działaniami w ramach projektu opracowano i wyprodukowano szereg materiałów promocyjnych, takich jak banery, pudełka i serwetki, oraz zorganizowano pierwszy „Meetjeslandse market” – targ produktów regionalnych lub rolnych, który przyciągnął około 1500 gości. Stanowi to uzupełnienie uczestnictwa w kilku targach regionalnych i innych działaniach promocyjnych, takich jak „lekcje gotowania” (800 uczestników na 50 lekcjach) oraz wprowadzenie przenośnych systemów chłodzących. Projekt ma teraz własną stronę internetową i organizuje wieczorki informacyjne dla producentów.

Produkty regionalne z Meetjesland

Państwo członkowskie: Belgia

Region: Wschodnia Flandria

Nazwa LGD: Meetjesland

Ludność: 94 505

Powierzchnia: 500 km²

Całkowity koszt projektu: 248 195 euro

UE: 86 868 euro

Pozostałe środki publiczne: 86 868 euro

Środki prywatne: 74 459 euro

Okres kwalifikowalności projektu:

marzec 2004 – czerwiec 2007

Kontakt: Luc Feusels

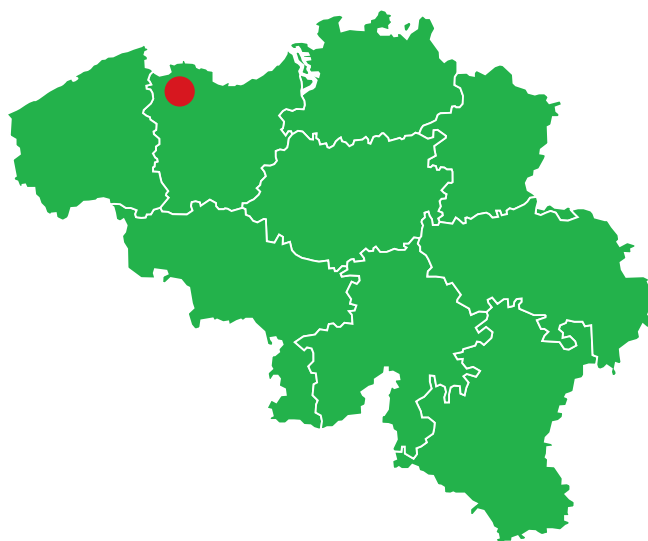
Adres: Leemweg 24, B-9980 Sint-Laureins

Telefon: +32 93 79 78 37

Faks: +32 93 79 74 78

E-mail: info@plattelandscentrum.be

Internet: www.mmm-eetjesland.be

Zdjęcia: belgijska jednostka sieci krajowej

Najlepsze wykorzystywanie zasobów naturalnych i kulturowych

► ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO

Wiosenna fascynacja: rzemiosło artystyczne

► IRLANDIA

Inicjatywa „Marka Fuchsia”: rozwój gospodarki regionalnej

► ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO

Wiosenna fascynacja: rzemiosło artystyczne

Wydarzenie kulturalne, które co roku znajduje się w centrum uwagi społeczności artystycznej oraz staje się ważnym narzędziem gospodarki regionu
Wprowadzenie

Region Dumfries i Galloway leży w południowo-zachodniej Szkocji. Zajmuje powierzchnię 6396 km² i liczy zaledwie 145 000 mieszkańców, co stanowi około 3% ludności Szkocji. Jest to obszar oddalony od dużych ośrodków miejskich, posiadający silną społeczność rolniczą i leśniczą, bogatą historię kultury oraz zróżnicowany krajobraz z 27 obszarami wyznaczonymi jako obszary Natura 2000. Znaczenie rolnictwa i innych tradycyjnych sektorów niestety maleje w sposób ciągły, a liczba ludności stale spada; w szczególności dotyczy to ludzi młodych i aktywnych ekonomicznie, którzy nieprzerwanie opuszczają ten region. Wskutek tego małe społeczności są coraz bardziej rozproszone i coraz częściej towarzyszy im poczucie izolacji.

Region jest jednak mekką licznych małych i średnich przedsiębiorstw zajmujących się rzemiosłem artystycznym. W związku z tym, aby podkreślić znaczenie Dumfries i Galloway jako miejsca, które warto odwiedzić ze względu na jakość rzemiosła artystycznego, zaplanowano wydarzenie pod nazwą „Wiosenna fascynacja”, w ramach którego udostępniono otwarte pracownie rzemiosła artystycznego. Projekt miał na celu umożliwienie przedsiębiorstwom rzemiosła artystycznego rozwijanie działalności poprzez sprzedaż bezpośrednią, tworzenie nowych rynków, zapewnianie wystaw i możliwości, które w innym wypadku nie mogłyby się pojawić. Wszystkie te działania skierowane były do grupy odbiorców, której wielkość i rozpiętość trudno byłoby osiągnąć przez cały rok.

Tworzenie corocznych możliwości

„Wiosenna fascynacja” (www.spring-fling.co.uk) to coroczne weekendowe wydarzenie dla artystów i rzemieślników. Ma ona stanowić ramy, w których osoby mieszkające i prowadzące działalność w tym sektorze w regionie Dumfries i Galloway mogą otworzyć swoje pracownie dla publiczności w celu wystawiania swoich

prac, udzielania odpowiedzi na pytania, przeprowadzania pokazów, a nawet przyjmowania zleceń. „Wiosenna fascynacja” zrodziła się i rozwijała w powiązaniu z celami i zamierzeniami rady Dumfries i Galloway oraz projektu rozwoju sektora rzemiosła artystycznego w latach 2002–2005 finansowanego przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), którego założenia są następujące:

- rozwijanie sieci działalności gospodarczej,
- inicjowanie i rozwijanie inicjatyw marketingowych i handlowych,
- rozszerzanie działalności gospodarczej na rynki konsumenckie,
- rozszerzenie profilu sektora z uwzględnieniem rynków handlu i turystyki kulturalnej.

Projekt znajduje się obecnie w drugiej fazie (2006–2008) i nadal wspiera rozwój działalności gospodarczej artystów i rzemieślników sztuk wizualnych w regionie. Bardzo ważna dla „Wiosennej fascynacji” jest partnerska współpraca ze Spring Fling Open Studios Association (stowarzyszenie otwartych pracowni „Wiosennej fascynacji”) w celu kontynuowania tego cieszącego się powodzeniem przedsięwzięcia. Działania projektu obejmują szereg inicjatyw, takich jak nagrody za marketing i twórczy rozwój, wydawany co dwa miesiące biuletyn, indywidualne sesje doradcze, detaliczna sprzedaż wyrobów oraz uczestnictwo w targach rzemiosła.

Wyjście do szerszej grupy odbiorców...

W wyniku otwartej procedury składania wniosków wybrani zostali artyści i rzemieślnicy uczestniczący w przedsięwzięciu. Wydano na papierze kredowym broszurę, która rozprowadzana jest wśród szerokiej grupy odbiorców i która zawiera podstawowe informacje dotyczące pracy artystów i rzemieślników, ich dane kontaktowe, wskazówki dotyczące dojazdu do ich pracowni. Ponad 70 miejsc pogrupowano według lokalizacji na sześciu oznaczonych kolorami trasach, aby jak największa liczba gości miała możliwość ich odwiedzenia. Badania wykazały, że powracający goście podczas kolejnej wizyty skłaniają się do wyboru innej trasy.

...przynosi odzew szerszej grupy odbiorców

Impreza przyciągnęła także zakłady rzemiosła artystycznego, które zdecydowały się przenieść na obszar Dumfries i Galloway. Z przedsięwzięcia skorzystał też sektor zakwaterowania, podobnie jak inne rodzaje działalności gospodarczej w branży cateringowej i turystycznej, zarówno bezpośrednio dzięki rekomendacjom w broszurze „Wiosennej fascynacji”, jak i pośrednio wskutek obecności w regionie dodatkowej liczby gości. W Zjednoczonym Królestwie „Wiosenna fascynacja” jest faktycznie jedyna w swoim rodzaju ze względu na sposób, w jaki łączy rzemiosło artystyczne z innymi powiązanymi rodzajami działalności gospodarczej, atrakcjami kulturalnymi i topografią samego regionu. Jej unikalny charakter wynika też z faktu, że przyciąga do regionu duży odsetek turystów, inaczej niż wiele innych przedsięwzięć typu otwartych pracowni, które opierają się na pobliskich rynkach.

Sukces oparty na rozsądnym zarządzaniu

„Wiosenna fascynacja” jest organizowana, zarządzana i realizowana przez zespół ds. artystycznych rady, w szczególności przez urzędnika odpowiedzialnego za rozwój rzemiosła i urzędnika odpowiedzialnego za rozwój sztuk wizualnych. Od początku organizacji przedsięwzięcia, aż do niedawna, zespół ten ściśle współpracował z grupą sterującą ds. „Wiosennej fascynacji”. Od lutego 2008 r. zespół współpracuje z komitetem zarządzającym ds. „Wiosennej fascynacji”, wybranym przez stowarzyszenie otwartych pracowni „Wiosennej fascynacji”, w którego skład wchodzi byli i obecni uczestnicy przedsięwzięcia. W wyniku otwartych konsultacji z członkami sporządzono trzyletni biznesplan z myślą o udanej realizacji przedsięwzięcia w 2010 r. Nad jego organizacją czuwa zespół ds. artystycznych rady w ścisłej współpracy ze stowarzyszeniem.

Wiosenna fascynacja

Państwo członkowskie: Zjednoczone Królestwo

Region, okręg: Szkocja, Dumfries i Galloway

Nazwa LGD: Dumfries i Galloway

Ludność: 144 856

Powierzchnia: 6396 km²

Całkowity koszt projektu: 58 986 euro

UE: 27 671 euro

Pozostałe środki publiczne: 27 669 euro

Środki prywatne: 3646 euro

Kwalifikowalność projektu: marzec 2003 – październik 2005

Kontakt: Helen Voce / Elinor Gallant

Adres: Gracefield Arts Centre, 28 Edinburgh Rd, Dumfries, DG1 1JQ, Zjednoczone Królestwo

Telefon: +44 (0)13 87 26 20 84

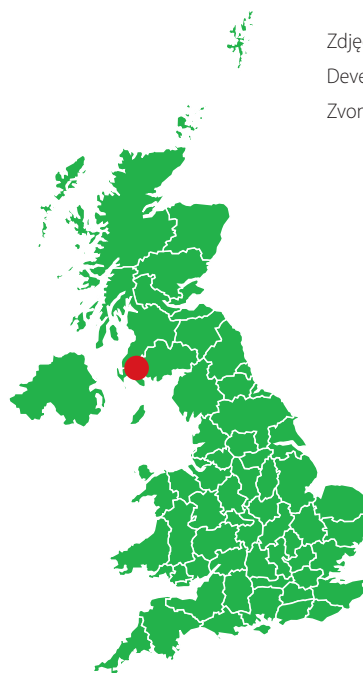
Faks: +44 (0)13 87 25 51 73

E-mail: HelenV@dumgal.gov.uk / elinor.gallant@dumgal.gov.uk

Internet: www.spring-fling.co.uk

Rok 2008 jest kolejnym, szóstym rokiem organizacji przedsięwzięcia. Plany dotyczące tegorocznej imprezy opierają się na planach z 2007 r., który jak dotychczas był rokiem najbardziej udanym i najbardziej pracowitym. „Wiosenna fascynacja” zyskała reputację i pozycję najbardziej udanego i oryginalnego przedsięwzięcia otwartych pracowni w Szkocji i jest stałym punktem w kalendarzu szkockich wydarzeń artystycznych.

W ciągu dwóch lat wsparcia Leader+ (2003–2005) projekt odniósł wielki sukces, realizując łączne wydatki w wysokości około 375 000 euro (268 869 GBP) w 2005 r.; od tego czasu sukces ten trwa nadal. W 2005 r. „Wiosenna fascynacja” zdobyła nagrodę Leader+ za wybitne osiągnięcia w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich. W 2006 r. przedsięwzięcie zostało umieszczone na krótkiej liście „Wydarzenia w Szkocji”, w sponsorowanej kategorii „Wydarzenia i festiwale” prestiżowego czasopisma „Scottish Thistle Awards”. W 2007 r. „Wiosenna fascynacja” zdobyła brązowy medal za wybitne osiągnięcia w ramach konkursu konwencji szkockich władz lokalnych (Convention of Scottish Local Authorities, COSLA) w kategorii „Wzrost dobrobytu społeczności”, otrzymała również status uczestnika Festiwalu Świąteł przewodnich (Beacon Festival) w latach 2007–2009 przyznawany przez partnerstwo na rzecz organizacji wydarzeń w Dumfries i Galloway (Dumfries & Galloway Events Partnership). W 2008 r. w przedsięwzięciu uczestniczyć będzie 87 artystów i rzemieślników w 73 pracowniach, przy czym ta ostatnia liczba jest jak dotychczas rekordowa. W trzecim roku działania programu „Nowe twarze” podczas imprezy powitano czworo uczestników, którzy ukończyli studia w dziedzinie sztuk pięknych lub stosowanych. Artyści pochodzący z południowo-zachodniej Szkocji powrócili do regionu, by wystawić swoje prace obok prac lokalnych artystów w ich pracowniach. Od swoich początków w 2003 r. „Wiosenna fascynacja” zrealizowała w regionie łączne wydatki w kwocie 2 289 000 euro (1 750 000 GBP).

Zdjęcia: Art & Craft Sector Trade Development Project, fotograf: Zvonko Kracun

► IRLANDIA

Inicjatywa „Marka Fuchsia”: rozwój gospodarki regionalnej

Poprzez wykorzystanie silnej marki regionalnej wiele projektów i różne czynniki łączą się w celu wzmocnienia naturalnego i kulturowego dziedzictwa regionu oraz stają się głównymi elementami spójnej regionalnej strategii rozwoju.

Wprowadzenie

Ochrona i poprawa lokalnego środowiska stanowi znaczącą pomoc dla lokalnego rozwoju. W tym kontekście West Cork Leader Cooperative Society Ltd (WCLCS) wspiera rozwój przedsiębiorczości oraz poprawę zaplecza socjalnego, zachowanie lokalnej kultury, dziedzictwo, odnowę wsi i prace związane ze środowiskiem. Obszar West Cork odznacza się silnym wizerunkiem, profilem i tożsamością regionalną. Odnosi także korzyści dzięki silnej społeczności i dobrowolnemu uczestnictwu.

Atrakcyjność regionu wynika z jego surowego krajobrazu, linii brzegowej, środowiska, dziedzictwa architektonicznego, skarbów archeologicznych, tras wędrówki pieszej, miast, wsi i ludzi. Ta pociągająca mieszanka dodatkowo wyróżnia region i nadaje mu niepowtarzalny charakter.

Marka w kontekście

Zasadniczym narzędziem, z którego korzysta WCLCS w osiągnięciu przewagi konkurencyjnej, jest rozwój inicjatywy regionalnej marki West Cork (West Cork Regional Branding Initiative). Fuchsia, związana z West Cork od dawna, została wybrana jako symbol pochodzenia i jakości żywności, turystyki i produktów rzemiosła w regionie. Odzwierciedla ona również takie pozytywne cechy charakterystyczne, jak wysoka jakość środowiska oraz bogactwo i zróżnicowanie regionalnego dziedzictwa, kultury i krajobrazu. Fuchsia jako marka świadczy w prosty sposób o istocie regionu.

Jednocześnie jest wyrazem uczuć, jakie ludność żywi wobec regionu, oraz wartości związanych z jego dziedzictwem i tradycją – przy użyciu charakterystycznej i spójnej formy.

Zapewnia ona ponadto wyraźną synergię między rozwojem przedsiębiorczości, z jednej strony, a aktywnym uczestnictwem społeczności i dobrowolnym rozwojem z drugiej, zmierzając w ten sposób do spożytkowania charakterystycznego wizerunku regionu jako czynnika wspierającego lokalną przewagę konkurencyjną, promowania unikalnych zasobów środowiskowych i kulturowych oraz dziedzictwa regionu i wypracowywania markowej tożsamości lokalnych towarów i usług, podkreślającej charakterystyczne pochodzenie regionalnego i jakość produktu.

Marka o jasnych celach

Inicjatywa „Marka Fuchsia” doprowadziła do utworzenia najwyższej klasy infrastruktury i systemu wsparcia. Już teraz przynosi to wyjątkowe korzyści uczestnikom procesu kreowania marki i regionowi w ogóle. Ostatnia ocena ekonomiczna marki Fuchsia przeprowadzona przez University College Cork oszacowała jej łączną wartość bezpośrednią w 2005 r. na 107 mln euro. Z tej kwoty 70 mln euro pozostało w regionie, a za sprawą efektu mnożnikowego wygenerowano całkowity wkład w gospodarkę West Cork w wysokości 89 mln euro oraz stworzono 1131 miejsc pracy w pełnym wymiarze czasu. Marka była również pomocna w wysiłkach

WCLCS zmierzających do pobudzania inwestycji w sektorze technologicznym poprzez utworzenie Parku Przedsiębiorczości i Technologii West Cork w Clonakilty, który oferuje obecnie 820 nowych miejsc pracy w sektorze technologii informacyjnych i usług. Sukces tego projektu i strategiczne podejście WCLCS wyraźnie potwierdzają pogląd, że wyróżniający charakter i silny profil regionu, a także jego wspaniałe zasoby naturalne i kulturowe mogą być wykorzystane z dobrym skutkiem dla poszerzenia bazy ekonomicznej i uzyskiwania przewagi konkurencyjnej dla regionu. Dokonano tego zgodnie z wyraźnymi następującymi celami marki:

- ▶ opracowywanie towarów i usług wysokiej jakości przy wykorzystaniu zasobów naturalnych w celu spełnienia określonych potrzeb rynkowych,
- ▶ integrowanie rozwoju i marketingu w uzupełniających się sektorach gospodarki,
- ▶ osiągnięcie większego poziomu wspólnych działań sektora publicznego i prywatnego w zakresie rozwoju lokalnego,

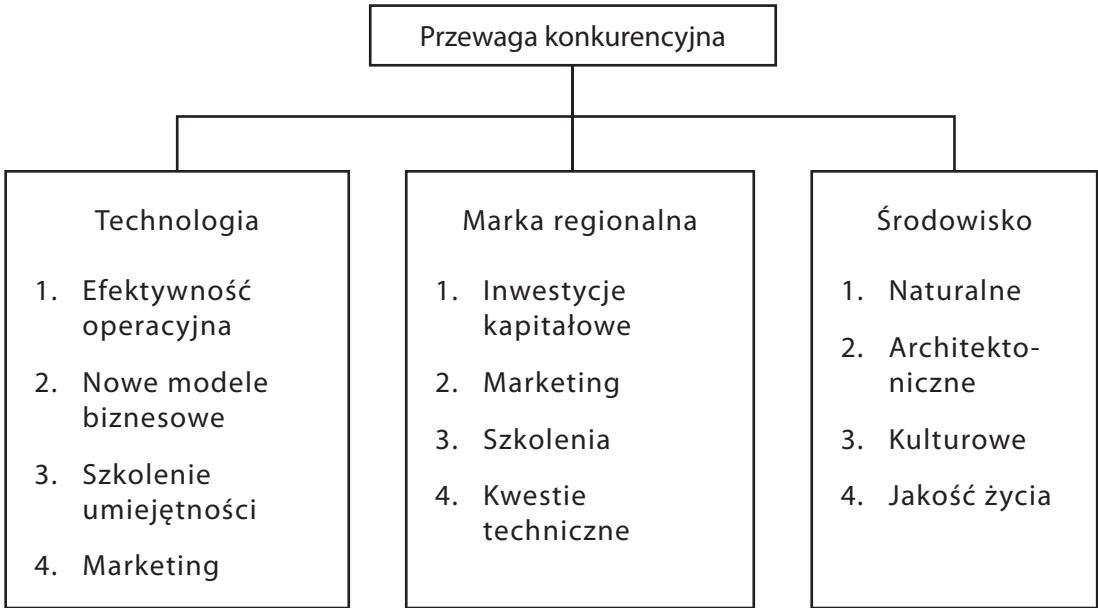
- ▶ wykorzystanie regionalnego profilu, wizerunku i tożsamości w celu przyciągania nowych przedsiębiorstw do regionu.

Przyjęcie podejścia tematycznego

Aby wykorzystać silną tożsamość regionalną oraz wartości kulturowe i środowiskowe obszaru West Cork w celu uzyskania konkurencyjności terytorialnej i lokalnej przewagi konkurencyjnej, stowarzyszenie WCLCS przyjęło podejście tematyczne. Podejście to obejmuje trzy uzupełniające się i wzajemnie wspierające się elementy, mianowicie:

- ▶ dalszy rozwój i marketing marki regionalnej West Cork,
- ▶ wzmacnianie naturalnego, architektonicznego i kulturowego środowiska West Cork,
- ▶ rozwój i stosowanie nowych technologii w West Cork.

Wzajemne zależności tych trzech elementów opisuje poniższy schemat.

Wspieranie pomyślnego rozwoju przedsiębiorczości przez inicjatywę „Marka Fuchsia” w jasny sposób ukazuje wyraźne wartości, jakie stanowią lokalne zasoby kulturowe i środowiskowe oraz dziedzictwo. Obrazują to niektóre przykłady projektów wspieranych ze środków Leader+, z których wszystkie odzwierciedlają główne zasoby związane ze środowiskiem i dziedzictwem, mające fundamentalne znaczenie dla marki West Cork.

Nadawanie marki zakończone sukcesem

1. Ekspresja, impresja i profesja

W uznaniu dla nadania miastu Cork miana Europejskiej Stolicy Kultury w 2005 r. WCLCS zlecił znanemu lokalnemu fotografowi Johnowi Minihanowi sportretowanie cieszących się uznaniem

lokalnych producentów żywności. Portrety zatytułowane „Ekspresja” odzwierciedlają znaczne bogactwo kultury i dziedzictwa związane z rzemieślniczą produkcją żywności w West Cork i stanowią jedyny w swym rodzaju esej fotograficzny i podróż po West Cork. Na każdym zdjęciu uchwyczone są różnorodność, charakter i niepowtarzalna osobowość stanowiące silny fundament sektora spożywczego w West Cork. Portrety pokazywano przez cały 2005 r. w ramach stałej wystawy na rynku żywności wytwarzanej metodami tradycyjnymi w Cork, gdzie nadal są eksponowane. Publiczna wystawa tych prac była centralnym punktem Festiwalu Żywności „A Taste of West Cork”. Następnie portrety włączono w pełni do regionalnej strategii marketingowej poprzez zamieszczenie ich reprodukcji w marketingowych materiałach promocyjnych i broszurach, a także w kalendarzu promocyjnym na rok 2006.

Po sukcesie tej inicjatywy dalsze zlecenia miały na celu uchwycenie równie unikalnych osobowości w dziedzinie lokalnej turystyki i rzemiosła. Portrety, zatytułowane odpowiednio „Impresja” i „Profesja”, kontynuują badanie jedynej w swoim rodzaju mieszanki ludzi, produktów i miejsc, a jednocześnie wyrażają podstawowe wartości i istotę regionu.

2. Szkolenie dotyczące dziedzictwa: projekt flagowy

Celem kursu było rozwinięcie zdolności doceniania pełnej wartości lokalnego dziedzictwa; stała też za nim potrzeba wzbudzenia bardziej powszechnej świadomości tego dziedzictwa poprzez:

- ▶ dostarczanie praktycznych informacji i organizowanie szkoleń związanych z dbałością o lokalne dziedzictwo i jego utrzymaniem,
- ▶ zachętę do zintegrowanego podejścia do pielęgnacji lokalnego dziedzictwa,
- ▶ promocję najlepszej praktyki w zakresie pielęgnacji lokalnego dziedzictwa,
- ▶ wzmocnienie zdolności społeczności lokalnych do efektywnej pracy zespołowej w celu zapewnienia odpowiedniej dbałości o lokalne dziedzictwo.

Po ukończeniu kursu uczestnicy powinni zdobyć umiejętność pełnego opisu dziedzictwa na danym obszarze oraz stosowania kry-

teriów przypisywania względnych wartości do różnych zidentyfikowanych elementów dziedzictwa. Powinni oni również zyskać zdolność identyfikacji odpowiednich i wykonalnych projektów związanych z dziedzictwem oraz sporządzania planów pomyślnej realizacji proponowanych projektów.

Kulminacyjnym punktem kursu jest zintegrowane zarządzanie dziedzictwem, w ramach którego każdy uczestnik w sposób praktyczny stosuje materiał przekazany na poprzednich zajęciach. Następnie uczestnicy opracowują własne projekty, co obejmuje przedstawienie rejestrowania i wyceny rozmaitych aspektów audytu lokalnego dziedzictwa, stworzenie realnych propozycji działań związanych z dziedzictwem oraz opracowanie planu działania dotyczącego dziedzictwa dla tych działań. Program szkoleniowy stał się skutecznym katalizatorem przy pobudzaniu szeregu projektów dotyczących dziedzictwa i konserwacji zainicjowanych przez społeczność i finansowanych w ramach programu Leader.

3. Zamek Carriganass

Zamek Carriganass („Skała wodospadu”) jest imponującą pozostałością szesnastowiecznej wieży i otoczonego murem dziedzińca, którego obecność w zbiorowej pamięci lokalnej społeczności jest bardzo silna. Odrestaurowaniem tego zamku zajął się energiczny komitet lokalny. Oficjalnego otwarcia dokonał mieszkający w pobliżu zdobywca Oscara, aktor Jeremy Irons. Zamek został przekazany lokalnej społeczności, co było nieocenionym źródłem częściowego współfinansowania renowacji zamku. Poza samą gruntowną konserwacją budowli zamku projekt jest też miejscem skupiającym lokalną społeczność. Działa on jako katalizator dla rozwoju różnorodnych projektów, ze stworzeniem lokalnych tras wędrówek włącznie, oraz poprawia dostęp do lokalnych stanowisk archeologicznych i miejsc związanych z dziedzictwem.

4. Dobra praktyka zagospodarowania miejscowości wiejskiej: przewodnik dla społeczności lokalnych

Stosując koncepcję inicjatywy szkoleniowej, WCLCS opracował „Dobrą praktykę zagospodarowania miejscowości: przewodnik dla społeczności lokalnych”. Celem przewodnika projektowania oraz programu szkoleniowego (który stanowił jego część) było udzielenie społecznościom lokalnym pomocy w identyfikowaniu obszarów, gdzie można byłoby poprawić projekt i wygląd miejscowości i wykorzystać obecne zalety z ogólną korzyścią dla społeczności. Przewodnik projektowania skupia się na kilku obszarach, formułując także całościową strategię rozwoju poprzez przyjrzenie się głównym lokalizacjom, charakterystycznym cechom lokalnym, ważnym przestrzeniom i miejscom oraz istotnym ulepszeniom w dziedzinie środowiska.

Inicjatywa, która promuje projekt rozwoju miejscowości, odniosła szczególny sukces w stymulowaniu odpowiedzialności społeczności za odnowienie miejscowości. W wielu wypadkach miejscowości uczestniczące w programie stworzyły tętniące życiem struktury

społeczne i zapewniły finansowanie rozwoju szerokiej gamy projektów, włączając w to zachowanie dziedzictwa, poprawę zaplecza socjalnego, obiekty użyteczności publicznej i rozwój infrastrukturalny na małą skalę.

5. Szlak koronkarski

W 2002 r. WCLCS ułatwił zorganizowanie kursu koronkarstwa dla początkujących. Kurs ten odbywał się w szeregu miejsc w West Cork z udziałem ponad 70 kobiet; skupił się na określonym rodzaju koronek i był skierowany do osób doświadczonych w posługiwaniu się igłą. Następnie postanowiono przyrzeć się pomysłowi stworzenia szlaku koronkarskiego. W ramach warsztatów koronkarskich uczestnicy przeprowadzili badania nad historią koronkarstwa w regionie West Cork. Doprowadziło to do opublikowania broszury dotyczącej szlaku koronkarskiego i do wyznaczenia tego szlaku, na którego trasie znalazły się miejscowości Kinsale, Macroom, Ban-

try, Cape Clear, Rathbarry i Clonakilty. „Tradycyjne irlandzkie koronkarki” zaprezentowały próbki irlandzkich koronek na festiwalu koronkarstwa we włoskim Salsapolco w 2006 r., na którym zostały nagrodzone międzynarodowym złotym medalem przyznawanym za badania nad koronkarstwem w West Cork.

Wnioski

Dziedzictwo i kultura regionu West Cork stanowi doskonałą podstawę inicjatywy „Marka Fuchsia”. Wsparcie Leader+ dla szeregu różnych projektów pomogło nie tylko ochronić tożsamość regionalną, lecz także, bezpośrednio lub pośrednio, stworzyć znaczną liczbę nowych miejsc pracy, które przyczyniają się do dobrobytu regionu. Przy rozpatrywaniu dziedzictwa naturalnego i kulturowego projekty te w naturalny sposób same dostosowują się do podstawowych zalet regionu, co oznacza, że ich trwałość jest bez trudu zapewniona.

Inicjatywa „Marka Fuchsia”

Państwo członkowskie: Irlandia
Region, okręg: West Cork
Nazwa LGD: West Cork Leader Cooperative Society
Ludność: 108 000
Powierzchnia: 3150 km²

EKSPRESJA, IMPRESJA I PROFESJA

Całkowity koszt projektu: 21 290 euro
UE: 10 645 euro
Środki prywatne: 10 645 euro
Okres kwalifikowalności projektu:
kwiecień 2005 – listopad 2006

SZKOLENIE DOTYCZĄCE DZIEDZICTWA

Całkowity koszt projektu: 50 000 euro
UE: 50 000 euro
Okres kwalifikowalności projektu:
grudzień 2005 – czerwiec 2007

DOBRA PRAKTYKA PRZY ZAGOSPODAROWANIU WSI: PRZEWODNIK DLA SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH

Całkowity koszt projektu: 108 527 euro
UE: 108 527 euro
Okres kwalifikowalności projektu: marzec 2003 – sierpień 2005

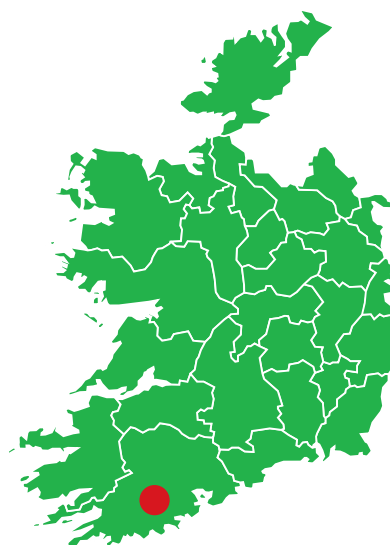
ZAMEK CARRIGANASS

Całkowity koszt projektu: 342 616 euro
UE: 171 308 euro
Środki prywatne: 171 308 euro
Okres kwalifikowalności projektu:
czerwiec 2002 – grudzień 2006

KORONKARSKI SZLAK

Całkowity koszt projektu: 6550 euro
UE: 6550 euro
Okres kwalifikowalności projektu:
czerwiec 2002 – kwiecień 2006

Kontakt: Ian Dempsey
Adres: West Cork LEADER Co-operative Society Ltd., Clonakilty, Co. Cork, Irlandia
Telefon: +353 233 40 35
Faks: +353 233 40 66
E-mail: ian@westcorkleader.ie
Internet: www.westcorkleader.ie

Zdjęcia: irlandzka jednostka sieci krajowej

Wykorzystywanie nowego *know-how* i nowych technologii

► WŁOCHY

Telepraca: wzmocnienie spójności społecznej i ekonomicznej

► HISZPANIA

Masz wiadomość: serwis „Infomobile”

Telepraca: wzmocnienie spójności społecznej i ekonomicznej

Nowe technologie zapewniają nowe możliwości zatrudnienia i pomagają zmniejszyć poczucie izolacji odczuwane przez ludność mieszkającą na odległych obszarach

Na podstawie artykułu autorstwa lokalnej grupy działania Alto Oltrepo i Laury Ganglii z włoskiej sieci Leader

Wprowadzenie

Projekt opracowany przez lokalną grupę działania (LGD) Alto Oltrepo wykorzystuje nowe technologie ułatwiające „telepracę” jako część swojej polityki społeczno-ekonomicznej w regionie. Tworzenie telecentrów na obszarach, gdzie zwykle brakuje niezbędnej infrastruktury telekomunikacyjnej (połączeń i usług), stanowi ważną szansę dla rozwoju obszarów wiejskich. Telecentra nie tylko pozwalają danemu obszarowi odpowiedzieć na zapotrzebowanie lokalnej ludności w zakresie zatrudnienia, lecz również zapewniają lokalnym przedsiębiorstwom podstawowe usługi dla tak zwanej „gospodarki sieciowej”¹.

Region Alto Oltrepo, cechujący się śródładowym krajobrazem pełnym gór i wzniesień, cierpi wskutek powszechnego wyludnienia i starzenia się ludności, co w rezultacie wywiera negatywny wpływ społeczno-ekonomiczny na miejscowości wiejskie tego regionu. Kolejnym bardzo ważnym czynnikiem jest brak innowacyjnej kultury działalności gospodarczej. Dzieje się tak z kilku powodów: ograniczonej świadomości potencjału regionu, słabych możliwości lokalnego rozwoju, trudności w przystosowaniu się do zmian rynkowych, niedostatecznych informacji i szkoleń dla pracowników oraz słabego zmysłu współpracy, który nasila istniejące rozprosze-

nie na rynku pracy (zakłady produkcyjne na tym obszarze są małe – lub wręcz maleńkie – i działają przeważnie w sektorze rolniczym).

Tworzenie mocnych stron obszarów wiejskich

Aby zająć się tymi problemami, LGD (częściowo opierając się na doświadczeniu Leader II, które poprawiło świadomość tożsamości lokalnej) przyjęła strategię, zgodnie z którą wiejski charakter obszaru ma się stać jego mocną stroną. W tym celu niezbędny jest zrównoważony rozwój, który uwzględnia potrzeby środowiska. Dlatego też LGD wdrożyła środki, których koncepcja zmierza do osiągnięcia czterech szczegółowych celów: pracy w ramach „gospodarki sieciowej”, zerwania z odizolowaniem poprzez zmniejszenie fizycznego dystansu między pracownikiem a miejscem pracy, wspierania życia rodzinnego za pomocą sieci usług oraz zapewnienia zarządzania terytorium i jego tradycjami.

Pomysł polega więc na wskrzeszeniu najważniejszych funkcji związanych z życiem na tym obszarze: pracy, mobilności ludzkiej, komunikacji i współistnienia w cywilizowany sposób w celu stworzenia stabilnej i spójnej społeczności lokalnej.

¹ Gospodarka sieciowa: wirtualna przestrzeń, w której prowadzi się rzeczywistą działalność gospodarczą, tworzy i wymienia wartości, przeprowadza się transakcje i gdzie dojrzewają bezpośrednie relacje. Te procesy mogą się odnosić do podobnych działań zachodzących na rynku konwencjonalnym, niemniej jednak są od nich niezależne.

Telecentra jako instrument spójności społecznej

Koncepcja tego projektu ma na celu zapewnienie lokalnym rodzinom znacznej poprawy jakości życia. Poprzez zastosowanie nowych technologii zmniejszy się konieczność dojeżdżania do pracy, a oferty pracy będą lepiej dostosowane do oczekiwań osób szukających zatrudnienia. To z kolei powinno doprowadzić do stworzenia nowych przedsiębiorstw, większej innowacyjności i lepszego zrozumienia nowych metod pracy.

Projekt skupia się na telepracy, która pozwala pracownikowi ograniczyć czas potrzebny na podróż między domem a miejscem pracy. Pozwala też na połączenie pracy z szeregiem innych usług świadczonych rodzinom oraz, bardziej ogólnie, ludności lokalnej. Ponadto, biorąc pod uwagę rozwój społeczno-ekonomiczny na tym obszarze, utworzenie telecentrów pociąga za sobą wiele innych rodzajów działalności, takich jak tworzenie grup użytkowników, promowanie współpracy między zaangażowanymi przedsiębiorstwami, pomaganie w zakładaniu przedsiębiorstw, które zwykle należą do „gospodarki sieciowej”, oraz udostępnienie pakietu zaawansowanych usług dla środowisk zawodowych na tym obszarze. Telecentrum ma być także elementem spójności społecznej, ośrodkiem dostarczania usług horyzontalnych i środkiem łączącym możliwości ekonomiczne i technologiczne.

Wartość dodana Leader+

Podejście wybrane przez LGD podczas tworzenia centrów telepracy polegało najpierw na przeprowadzeniu studium wykonalności w celu zidentyfikowania tych obszarów, na których dojeżdżanie do pracy było najbardziej rozpowszechnione. Po wykonaniu

tego zadania możliwe stało się określenie, które kategorie zawodowe będą zainteresowane telepracą, i opracowanie odpowiedniego planu.

Z metodologicznego punktu widzenia Leader+ zapewnił właściwe ramy, spójne z duchem i potrzebami projektu. LGD Alto Oltrepo podjęła decyzję o kontynuowaniu projektu na podstawie wyników studium wykonalności i zidentyfikowała usługi spełniające potrzeby lokalnego obszaru. Aby zapewnić współdzielenie wspólnych celów, wiele wysiłku włożono w pracę z lokalną ludnością i wysłuchanie jej opinii poprzez zorganizowanie dyskusji przy okrągłym stole, odbieranie oznak zainteresowania i rozmowy z poszczególnymi osobami. Podjęto też starania wobec lokalnych władz, związków i stowarzyszeń gospodarczych, społecznych i kulturalnych oraz tych organów i instytucji, które świadczą zasadnicze usługi strategiczne i pełnią ważne funkcje na różnych szczeblach.

Powyższa procedura okazała się skuteczna przy identyfikowaniu najlepszych lokalizacji centrów telepracy i znajdowaniu grup osób chętnych do uczestnictwa w projekcie. Powołano także jednostkę do zarządzania siecią centrów telepracy. Była to spółdzielnia, która wraz z trzema gminami będącymi beneficjentami projektu podpisała umowę w sprawie programowania w celu utworzenia sieci i zarządzania nią.

Jednocześnie przeprowadzono serię wywiadów z około 100 osobami w celu wybrania grupy (mniej lub bardziej) wykwalifikowanych osób, które miały zapisać się na specjalnie szkolenia opracowane i zorganizowane przez LGD. W toku tych kursów zamierzano z kolei wybrać te osoby, które staną się częścią ostatecznego zespołu centrów telepracy.

Elastyczność w szkoleniu i tworzeniu miejsc pracy

Projekt doprowadził ostatecznie do utworzenia trzech centrów telepracy wraz z wyposażeniem telematycznym i połączeniami potrzebnymi do wspierania telepracy i różnych usług. Centra zostały zlokalizowane w trzech gminach: Brallo di Pregola w górnej Valle Staffora, Val di Nizza oraz Golferenzo.

Jednak zamiast postępować zgodnie z początkowym planem, który przewidywał powołanie dwóch ośrodków, podjęto decyzję

o utworzeniu trzech centrów: jednego ośrodka głównego i dwóch mniejszych, aby skuteczniej pokryć wybrany obszar. W dwóch szkoleniach, trwających po 200 godzin, udział wzięło 46 osób. Jeżeli chodzi o wpływ na zatrudnienie, utworzono 18 nowych miejsc pracy, a 10 osób znalazło stałe zatrudnienie w pierwszym centrum telepracy, które rozpoczęło działalność. Po utworzeniu pierwszego centrum telepracy LGD opracowała także program monitorująco-wspierający z udziałem wyspecjalizowanego personelu technicznego, aby zapewnić prawidłowe funkcjonowanie ośrodków. Zapewniono również obecność operatorów dysponujących odpowiednim *know-how* w zakresie używania wyposażenia i oprogramowania.

Inaczej niż zakładał pierwotny plan, przedmiot realizacji projektu przesunął się z ułatwiania mobilności lokalnych pracowników w stronę lokalnego tworzenia rzeczywistych miejsc pracy dla ludności. Ludzie ci ryzykowali wykluczenie z rynku pracy z powodu trudności, jakim musieli stawić czoło przy korzystaniu z możliwości rozwoju zawodowego. Miejsca pracy powstałe wskutek rozwoju nowych form działalności znanych jako „teledziałalność” stanowią wsparcie i pomoc dla szeregu różnych działań i usług, takich jak bezpłatne numery do kontaktu z przedsiębiorstwami i usługami, dokumenty on-line, punkty dostępu do Internetu, opieki nad dziećmi, jeden punkt dostępu do usług administracji, usługi Urzędu Stanu Cywilnego i biuro turystyczne.

Telepraca na rzecz poprawy spójności społecznej i ekonomicznej

Państwo członkowskie: Włochy

Region: Lombardia

Nazwa LGD: Alto Oltrepo

Ludność: 17 970

Powierzchnia: 487 km²

Całkowity koszt projektu: 240 000 euro

UE: 36 000 euro

Pozostałe środki publiczne: 60 000 euro

Środki prywatne: 144 000 euro

Okres kwalifikowalności projektu: lipiec 2005 – lipiec 2007

Kontakt: Raffaella Piazzardi

Adres: Via Mazzini, 16, 27057 Varzi (PV), Włochy

Telefon: +39 0383 54 06 37

Faks: +39 0383 535 83

E-mail: galoltrepo@tiscali.it

Internet: www.gal-oltrepo.it

Zdjęcia: włoska jednostka sieci krajowej

Masz wiadomość: serwis „Infomobile”

Ten pilotażowy program został opracowany w celu spełnienia potrzeb informacyjnych kilku gmin i szybko okazał się przebojem wśród młodych użytkowników.

Na podstawie artykułu Luisa Fernandez Muñoza i Covadongi Fernandez Garcii, pracowników ds. informacji dla młodzieży stowarzyszenia działającego w regionie wschodniej Asturii.

Wprowadzenie

Stowarzyszenie rad miejskich wschodniej Asturii składa się z 13 gmin: Amieva, Cabrales, Cangas de Onís, Caravia, Llanes, Onís, Parres, Peñamellera Alta, Peñamellera Baja, Piloña, Ponga, Ribadedeva i Ribadesella. Ten sam obszar obejmuje działalność grupy Leader+ Wschodnia Asturia, którą zarządza LGD Consorcio para el desarrollo rural del oriente de Asturias (konsorcjum na rzecz rozwoju obszarów wiejskich wschodniej Asturii).

Łączna liczba ludności tych trzynastu górzystych i położonych na zdecydowanie wiejskich obszarach gmin wynosi około 50 000 mieszkańców, rozrzuconych na 1819 km², a liczba młodzieży w wieku 15–35 lat wynosi poniżej 12 000. Ludność tego wschodniego okręgu jest bardzo rozproszona, na przykład w gminie Llanes jest tylko 78 domostw. Jeśli chodzi o zatrudnienie, głównym pracodawcą jest sektor usług (turystyka, handel), a w dalszej kolejności rolnictwo i rybołówstwo, budownictwo i przemysł.

Zarządzanie usługami informacyjnymi dla młodzieży

Biura informacji dla młodzieży przy stowarzyszeniu jednostek samorządowych tego wschodniego regionu są usługą publiczną mającą na celu informowanie i wspieranie młodzieży. Usługi świadczone są w dwóch biurach: jedno znajduje się w gminie Llanes, a drugie w gminie Parres. Biura te odpowiadają za obsługę 13 jednostek samorządowych stanowiących obszar działalności stowarzyszenia, a ich funkcjonowanie wpisuje się w ramy sieci informacji dla młodzieży regionu Asturia, składającej się z prawie 40 biur obejmujących zakresem swojej działalności cały region.

Biuro informacji dla młodzieży zbiera różne informacje, które mogą pomóc młodym ludziom w podejmowaniu decyzji dotyczących ich przyszłości. Zbierają, klasyfikują i rozpowszechniają informacje interesujące młodzież, i to właśnie tego ostatniego aspektu dotyczy serwis „Infomobile”.

W 2004 r. biura w regionie zajęły się łącznie 5191 zapytaniami. Podczas udzielania odpowiedzi wykorzystywały różne kanały:

pocztę tradycyjną, telefon, faks i pocztę elektroniczną. Liczba ta nie uwzględnia zapytań składanych osobiście w punktach informacji dla młodzieży lub w samych biurach.

W rzeczywistości projekt „Infomobile” był już wcześniej prowadzony w stowarzyszeniu gmin jako eksperyment w pierwszym kwartale 2002 r. Został on następnie wybrany jako przykład dobrej praktyki w zakresie informacji dla młodzieży i przedstawiony w krajowym konkursie.

O serwisie

Serwis „Infomobile” jest bezpłatną usługą wysyłającą wiadomości tekstowe (SMS), w ramach której, w zależności od preferencji, młodzi ludzie w wieku 15–35 lat są rejestrowani jako użytkownicy poszukujący informacji określonego typu o specjalnym znaczeniu dla swych zainteresowań (zatrudnienie, mieszkanie, dotacje, szkolenia itp.). Prostota dostarczanej usługi pozostaje jednak w ostrym kontraście wobec złożoności jej planowania i wykonania przez dwa biura informacji dla młodzieży, które odpowiadają za tę operację.

Źródła pomysłu

W badaniach statystycznych ukierunkowanych na młodych ludzi wykazano, że 92% z nich ma dostęp do telefonów komórkowych. Badania pokazały również, że 94% użytkowników w wieku 15–29 lat wykorzystuje telefony komórkowe do przesyłania wiadomości tekstowych i multimedialnych, pobierania piosenek i dzwonek telefonicznych oraz uczestnictwa w konkursach itp. Mając na względzie tę nową rzeczywistość społeczną, w biurach informacji dla młodzieży stwierdzono, że bardzo ciekawe byłoby przesyłanie informacji prosto do użytkownika. W ten sposób można byłoby osiągnąć pewien poziom personalizacji usług informacyjnych poprzez wysyłanie wiadomości zgodnie ze wskazanym wcześniej przedmiotem zainteresowania.

W maju 2005 r. projekt „Infomobile” został zatwierdzony przez Leader+, a związek gmin otrzymał budżet w wysokości 7092 euro. Przyznane

środki wykorzystano na uruchomienie serwisu i skonfigurowanie narzędzia oraz na opracowanie materiałów reklamowych i ulotek przeznaczonych do wspierania różnych kampanii informacyjnych.

Pomysł w działaniu...

Program „Infomobile” opiera się na systemie wysyłania jasnych i zwięzłych informacji, o które użytkownik sam poprosił przy pierwszej rejestracji w serwisie. Rejestracja przeprowadzana jest na formularzu rejestracyjnym, który zawiera dane użytkownika i preferowany(-e) temat(-y), o którym(-ych) chciałby być informowany, takie jak zatrudnienie, mieszkanie, egzaminy, kursy, stypendia i pomoc finansowa na studia, zawody i konkursy, czas wolny, kultura, sport, kluby i wszelkie inne potencjalnie interesujące tematy.

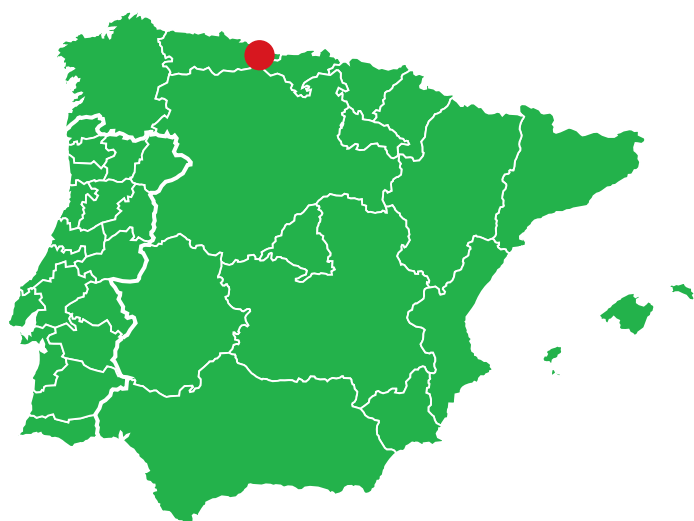
Towarzyszy temu zgoda użytkownika na otrzymywanie informacji tą drogą oraz gwarancja dostawcy usługi, że dane podane przez użytkownika będą podlegały ochronie zgodnie z aktualnym ustawodawstwem. Aplikacja komputerowa „SMSnet” rejestruje wszystkich zalogowanych uczestników w książce kontaktowej systemu i tworzy grupy o wspólnych zainteresowaniach według rodzaju zamówionych informacji (oferty pracy, kursy, pomoc przy szukaniu mieszkania itp.), do których będą wysyłane te pierwotnie wybrane dane.

...spotyka się z pozytywnymi reakcjami

W ciągu pierwszych kilku miesięcy projektu, od czerwca 2005 r. do listopada 2005 r., w biurach informacji dla młodzieży zlokalizowanych w gminach Llanes i Parres zarejestrowanych było 291 użytkowników: 65% to kobiety, 35% – mężczyźni. W strukturze wiekowej dominowała młodzież w wieku 25–30 lat (30%), a użytkownicy w przedziale 18–24 lata stanowili 27%. Osoby w wieku 31–35 lat stanowiły 12%, czyli mniej więcej tyle co w przypadku użytkowników w wieku ponad 35 lat; młodzież w wieku 16–17 lat stanowiła 6%. W omawianym okresie wysłano łącznie 2673 wiadomości SMS, a najpopularniejszymi tematami były: praca, szkolenia, mieszkanie i czas wolny.

System oceny obejmował ocenę subiektywną, która dała bardzo pozytywne wyniki – pojawiały się między innymi wypowiedzi: „dobra i bardzo łatwa forma pomocy” i „najszybszy sposób na uzyskanie informacji”.

Na podstawie tych wyników oczekuje się kontynuacji pilotażowego projektu „Infomobile” z nową kampanią marketingową i technologicznymi usprawnieniami, co będzie przyciągać coraz większą liczbę użytkowników.

Zdjęcia: hiszpańska jednostka sieci krajowej

Serwis „Infomobile”

Państwo członkowskie: Hiszpania

Region, okręg: Asturia

Nazwa LGD: Consorcio para el Desarrollo Rural del Oriente de Asturia

Ludność: 49 136

Powierzchnia: 1829 km²

Całkowity koszt projektu: 7093 euro

UE: 4681 euro

Pozostałe środki publiczne: 2412 euro

Okres kwalifikowalności projektu: maj 2005 – lipiec 2005

Kontakt: Luis Fernandez Muñoz

Adres: Ctra. General, s/n. – E-3556 benai de Onis, Asturia

Telefon: +34 985 84 41 28

Faks: +34 985 84 41 63

E-mail: info@leaderoriente.com

Internet: www.leaderoriente.com

Współpraca w zakresie rozwoju obszarów wiejskich

► FRANCJA I TUNEZJA

Wyciągnij ręce przez morze: współpraca między Francją i Tunezją

► NIDERLANDY, FINLANDIA, FRANCJA, IRLANDIA, WŁOCHY I ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO

„Transnet”: europejskie partnerstwo na rzecz rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich

Wyciągnij ręce przez morze: współpraca między Francją i Tunezją

Dwa kraje pomagają sobie wzajemnie w znalezieniu rozwiązań wspólnych problemów poprzez rozwijanie swojego dziedzictwa kulturowego i rolniczego.

Wprowadzenie

Położona w sercu regionu Rodan-Alpy w południowo-wschodniej Francji lokalna grupa działania (LGD) Chambaran wysunęła w 2005 r. pomysł transnarodowego programu współpracy ze stowarzyszeniem zajmującym się rozwojem lokalnym z El Jem, miasta w środkowej Tunezji.

Miasta Romans-sur-Isère (w górzystym departamencie Drôme) i El Jem współpracują już od 1993 r. w ramach programu wymiany kulturalnej. Mimo że dzieli je Morze Śródziemne, obydwa regiony uznały, że mają wiele wspólnego: nie tylko to, że nie wiedzą, jak przyciągnąć turystów.

Mimo że El Jem i górzysta okolica Drôme mogą poszczycić się bogatym lokalnym dziedzictwem kulturowym, obydwa regiony mają trudności z przyciągnięciem turystów. Omawiana część Drôme może się pochwalić zarówno atrakcyjnym krajobrazem, jak i tradycjami ludowymi: sceneria, kościoły, wsie i rzemiosło artystyczne składają się na wiejskie dziedzictwo tego obszaru, które nigdy nie zostało należycie wykorzystane. Tymczasem do El Jem agencje turystyczne przywożą pełne autokary turystów, którzy przybywają podziwiać trzeci co do wielkości amfiteatr Cesarstwa Rzymskiego (dobrze usytuowany, tylko godzinę drogi od klubów

położonych wzdłuż plaży), ale zaraz potem zabierają ich z powrotem, nie dając im możliwości choćby spojrzenia na samo miasto. Ruiny El Jem są słynną na cały świat atrakcją, która jednak nie przynosi regionowi żadnych korzyści, ponieważ nawet wpływy z biletów trafiają w całości do Instytutu Dziedzictwa Narodowego. Wspólne dla obydwu obszarów jest także niedostateczne wykorzystanie kolejnego zasobu: drzew kasztanowych we Francji oraz drzew oliwnych w Tunezji, a także wytwarzanego z nich oleju.

Wykorzystanie drewna

Zachęczone sukcesem wcześniejszego programu wymiany miasto Romans-sur-Isère zwróciło się do LGD Chambaran o pomoc w znalezieniu sposobów na poszerzenie istniejącej współpracy między obydwooma miastami, tak aby włączyć do niej również ich wiejskie otoczenie. Obecnie, dzięki wsparciu ze środków Leader+ oraz z pomocą zarówno LGD, jak i CNASEA (francuskie Krajowe Centrum Dostosowania Struktur Gospodarstw Rolnych), odpowiedni plan „zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich” zaczyna przynosić korzyści.

W ciągu ubiegłego roku przedstawiciele trzech głównych partnerów: szkoły ogrodniczej z Romans-sur-Isère, CIVAM (lokalny ośrodek inicjatyw na rzecz rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich) z Drôme oraz stowarzyszenia ds. rozwoju lokalnego z El Jem (ADM) spotykali się regularnie, aby stworzyć wspólny system rozwiązywania różnych wcześniej określonych problemów. Szkoła ogrod-

nicza przyjęła rolę lidera w dziedzinie „wykorzystywania lokalnych produktów ze szczególnym uwzględnieniem drewna”, stanowiącej jeden z czterech obranych tematów współpracy. W Drôme drewno kasztanowe było wcześniej używane tylko do produkcji słupów, natomiast w El Jem drzewa oliwne zastępowane młodymi sadzonkami są po prostu wyrzucane. Szkoła w Romans-sur-Isère zorganizowała sesje szkoleniowe po obu stronach Morza Śródziemnego, poświęcone wytwarzaniu mebli „ulicznych” opartych na oryginalnych pomysłach wzorniczych. Przygotowano powierzchnie wystawiennicze, aby zaprezentować różne ławki, znaki i tablice, a w El Jem również artykuły rzemieślnicze. W ten sposób przyszli przedsiębiorcy mogą szukać pomysłów na działalność gospodarczą opartą na lokalnych zasobach naturalnych. W tym samym duchu CIVAM, wykorzystując swoje doświadczenie w branży produktów rolnych, rozważa rozpoczęcie sprzedaży oliwy z oliwek, pakowanej w małe butelki, licznym turystom, którzy co roku przejeżdżają przez region.

Dziedziny współpracy

Druga dziedzina współpracy dotyczy pracy kobiet na obszarach wiejskich. Kolejnym problemem wspólnym dla obydwu okręgów wiejskich jest izolacja i brak uznania tamtejszych kobiet, z których wiele pracuje nie tylko w gospodarstwie, ale również zajmuje się różnego rodzaju działalnością rzemieślniczą. Powstał więc pomysł opracowania inicjatyw, które ułatwiłyby spotkania kobiet i podejmowanie przez nie działalności gospodarczej. CIVAM i stowarzyszenie ds. rozwoju lokalnego są również zainteresowane utworzeniem lokalnej sieci zakwaterowania. Ponieważ prowadzenie kwater prywatnych oferujących nocleg ze śniadaniem jest w Tunezji zakazane, turyści mają małe szanse na znalezienie zakwaterowania w El Jem lub jego pobliżu. Jest

jednak nadzieja na to, że wskutek rozpoczęcia dyskusji na ten temat podejście do zagadnienia z czasem stanie się coraz mniej restrykcyjne. W Drôme wszelka działalność typu „nocleg ze śniadaniem” jest wynikiem indywidualnych inicjatyw, gdyż nie działa tam żadna organizacja ani sieć, które mogłyby ją ułatwić. Projekt zachęca do utworzenia transnarodowej sieci opartej na sponsoringu, karcie zasad i komunikacji. Czwarta i ostatnia dziedzina współpracy dotyczy „projektu młodzieżowego”, w ramach którego młodzi ludzie zrzeszeni w lokalnych domach kultury (Maisons de Jeunesse Culturelles) z El Jem i Romans-sur-Isère współpracują przy tworzeniu filmów o tematyce społecznej i filmów dokumentalnych o życiu młodych kobiet na osiedlach wiejskich. Niezależnie od różnic kulturowych i środowiskowych problemy po obu stronach morza są bardzo podobne.

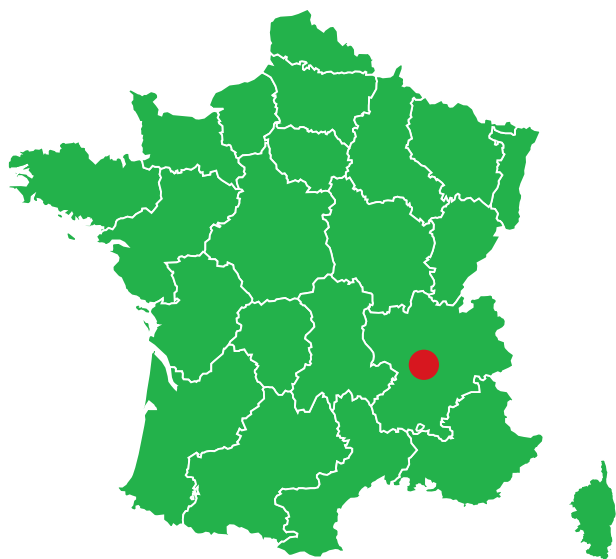

Eksperyment w łączeniu ludzi

Ten transnarodowy program współpracy jest wciąż w fazie początkowej. W chwili obecnej najważniejszym zadaniem jest zatwierdzenie poszczególnych obszarów współpracy przez miejscową ludność i zweryfikowanie, czy obrane cele wynikają z rzeczywistych potrzeb oraz czy zostały one sformułowane przy współpracy z miejscową ludnością. W tym celu zorganizowano dwa przedsięwzięcia: w dniach 28–29 grudnia ubiegłego roku w El Jem odbył się „Festiwal oliwy”, a w dniach 3–10 lutego przeprowadzony został projekt „Świąteczna przeprawa” obejmujący tygodniowy program warsztatów zawodowych, wykładów publicznych, wieczorów muzycznych i wystaw fotograficznych. Inicjatywę „Świąteczna przeprawa” można było wcielić w życie dzięki wsparciu ze środków europejskich, z których pokryto również koszty podróży uczestników z jednego kraju do drugiego. Co ważniejsze, wsparcie to pozwoliło zespołom organizującym przedsięwzięcie przeznaczyć odpowiednią ilość czasu na właściwe przygotowanie i przeprowadzenie projektu.

Sieć i znak Leader+ ułatwiły ponadto kontakty i zawiązanie partnerstw z regionem Rodan-Alpy. „Bez środków na pierwszą wizytę rozpoznawczą nic byśmy nie zdziałali” – taki był jednomyślny werdykt wszystkich uczestników, którzy jednocześnie wyrazili żal, że pozyskanych środków unijnych nie można dzielić z krajem niebędącym państwem członkowskim UE. El Jem nie ma dosłownie żadnego budżetu, wspólne działanie było więc utrudnione z powodu braku równowagi finansowej między partnerami. Z drugiej strony Urząd Pracy w El Jem wykonał naprawdę znaczną pracę przygotowawczą. Ich dotychczasowe dokonania pozwalają przypuszczać, że będą oni wspierać tworzenie nowych form działalności gospodarczej opartych na systemie mikrokredytów. Ten typ projektu, zbliżający mieszkańców obszarów wiejskich we Francji i ludność zamieszkującą jeden z krajów Magrebu, ma wciąż charakter eksperymentalny. Tymczasem kolejna LGD – Monts du Lyonnais, szuka możliwości zorganizowania wspólnego projektu z jednym z regionów w Maroku.

Zdjęcia: francuska jednostka sieci krajowej

Wyciągnij ręce przez morze

Państwo członkowskie: Francja

Region, okręg: Drôme

Nazwa LGD: Chamberan

Ludność: 77 899

Powierzchnia: 1303 km²

Całkowity koszt projektu: 64 538 euro

UE: 32 369 euro

Pozostałe środki publiczne: 14 578 euro

Środki prywatne: 17 591 euro

Okres kwalifikowalności projektu:

czerwiec 2006 – grudzień 2007

Kontakt: Sandie Schlingler

Adres: FDCIVAM „en avant drôme des collines”

Maison de la 3 côte chapeliers, F-26100 Romans-sur-Isère

Telefon: +33 475 45 13 15

Faks: +33 475 45 26 79

E-mail: sdsvamdrôme@free.fr

Internet: www.fdcivamdrome.org

► NIDERLANDY, FINLANDIA, FRANCJA, IRLANDIA, WŁOCHY

I ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO

„Transnet”: europejskie partnerstwo na rzecz rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich

Wkład działań pilotażowych Leader+ w określanie zakresu potencjalnych projektów i zapewnianie trwałych warunków właściwym partnerom

Wprowadzenie

„Transnet” jest partnerstwem na rzecz rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich, w który zaangażowało się siedem europejskich obszarów wiejskich, współpracujących w ramach wspólnego projektu Leader+. Uczestniczące w nim obszary wiejskie obejmują LGD z następujących państw członkowskich UE: Finlandia, Francja, Irlandia, Włochy i Niderlandy.

Jako projekt pilotażowy miał on na celu rozwój potencjału przedsiębiorstw wiejskich poprzez połączenie ich w sieci i szkolenia. Przedsiębiorstwa te mogły również skorzystać z lokalnego doradztwa w zakresie marketingu i ewentualnego eksportu ich towarów lub usług do poszczególnych obszarów UE uczestniczących w projekcie. W ramach „Transnet” uruchomiono także proces wymiany informacji, którego celem jest wspieranie mikroprzedsiębiorstw działających na europejskich obszarach wiejskich poprzez poprawę wydajności istniejących sieci działalności gospodarczej i tworzenie nowych skutecznych skupisk podmiotów gospodarczych.

Priorytetem projektu było stworzenie praktycznych przykładów handlu międzynarodowego dostosowanych do potrzeb małych wiejskich przedsiębiorstw.

Dlaczego „Transnet” jest interesujący dla LGD Oost Drenthe?

Mimo że europejskie przedsiębiorstwa dysponują licznymi instrumentami pomagającymi im działać na arenie międzynarodowej,

często instrumenty te nie odpowiadają potrzebom mikroprzedsiębiorstw posiadających ograniczone zasoby. „Transnet” zebrał doświadczenie ośmiu różnych europejskich regionów, aby zająć się potrzebami mikroprzedsiębiorstw poprzez zapewnienie im sieci wspierającej rozwój obszarów wiejskich na poziomie krajowym i międzynarodowym.

LGD Oost Drenthe potrzebował zarówno stymulacji, jak i ożywienia działalności istniejących na jej obszarze sieci biznesowych. Ponieważ proponowane w ramach „Transnet” działania uznano za odpowiednie, LGD zdecydowała się wziąć udział w projekcie tym bardziej, że jej zdaniem współpraca stanowi okazję do wzajemnego uczenia się i wzmacniania lokalnej sieci działalności gospodarczej. Uznano również, że rozwijanie sieci działalności gospodarczej w regionie wzmocni też jego strukturę gospodarczą.

LGD Oost Drenthe zaangażowała się w projekt w 2002 r., przy okazji konferencji na temat współpracy międzynarodowej zorganizowanej w irlandzkim Cork, w której udział wziął koordynator LGD i jednocześnie jej członek (również uczestnik lokalnej sieci działalności gospodarczej) na zaproszenie partnerstwa Leader Waterford. Podczas tej konferencji niderlandzcy członkowie LGD spotkali się z innymi współpracującymi LGD i zaczęli wymieniać pomysły i wiedzę. Uzgodniono, że „Transnet” powinien mieć powiązania z niderlandzkim lokalnym projektem Stipo (Stimulerend Plattelandsondernemen) – stymulowanie przedsiębiorstw na obszarach wiejskich. W rzeczywistości w Drenthe „Transnet” był postrzegany jako projekt, który może stanowić silną i strukturalną motywację dla projektu Stipo poprzez zaangażowanie dwóch LGD Leader: Oost Drenthe i Drents-Friese Leader-gebied.

Idea przyświecająca projektowi „Transnet”

Projekt „Transnet” związany jest z tworzeniem europejskiej sieci skupisk podmiotów gospodarczych koncentrujących się na jakości. Obejmuje on program szkoleniowy poświęcony ekspansji rynkowej i organizacji przedsięwzięć związanych z działalnością gospodarczą. Inicjatywa ta wspiera nowatorskie rozwiązania w mikroprzedsiębiorstwach oraz poprawę ich wydajności, przyczyniając się do zwiększania ich zyskowności poprzez oferowanie

możliwości wymiany handlowej i budowanie partnerstw. Może to polegać na przykład na wymianie *know-how* w zakresie działalności gospodarczej, informacji rynkowej i dobrych praktyk w zakresie produktów i usług.

Projekt skupił się również na pomocy istniejącym lokalnym sieciom działalności gospodarczej w usprawnieniu ich działania i metod pracy. Priorytetowo potraktowano ponadto potrzeby młodzieży, zachęcając tym samym tę grupę docelową do powrotu do pracy w regionie pochodzenia oraz wspierając kobiety w zakładaniu małych przedsiębiorstw. Sieć działalności gospodarczej to grupa trzech lub więcej przedsiębiorstw, które zdecydowały się współpracować w celu realizacji projektów lub podejmowania działań, których pojedynczy uczestnicy nie byłoby w stanie zrealizować równie dobrze, działając na własną rękę.

Wstępne wyniki i zalecenia

Projekt pilotażowy zakończony w grudniu 2006 r. miał jednego partnera odpowiedzialnego za ogólną koordynację projektu. Pozostali partnerzy Leader+ byli odpowiedzialni za zarządzanie jednym z trzech tematów projektu, a mianowicie:

- ▶ europejska sieć działalności gospodarczej na obszarach wiejskich,
- ▶ wspólny moduł szkoleniowy dotyczący ekspansji rynkowej,
- ▶ przedsięwzięcia w zakresie działalności gospodarczej.

W ramach każdego tematu osiągnięto kilka rezultatów. Wynikiem tematu pierwszego była strona internetowa, przewodnik dobrej praktyki i sprawozdawczość. Temat drugi przyczynił się do powstania inicjatyw szkoleniowych, badań oceniających i przeszkolenia 80 przedsiębiorców. W ramach trzeciego tematu nawiązano nowe kontakty w zakresie działalności gospodarczej i stworzono program wydarzeń na indywidualne zamówienie.

Grupa sterująca (składająca się z partnerów „Transnet”) omówiła następnie wyniki projektu pilotażowego i wydała szereg zaleceń. W odniesieniu do struktury organizacyjnej projektu panowało odczucie, że uczestnicy zbyt różnili się pod względem lokalnej kultury, praktyk, rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej, struktur wsparcia, infrastruktury itp., by w pełni skorzystać z projektu lub faktycznego partnerstwa.

W odniesieniu do wyboru przyszłych transnarodowych partnerów zalecono także, aby na obszarze pochodzenia proponowanego uczestnika znajdowały się przedsiębiorstwa, które pasowałyby do potrzeb pozostałych partnerów, a także by odnośna LGD wykazywała wolę uczestnictwa. Dodatkowo aspekty projektu związane z komunikacją i marketingiem są bardzo istotne na początkowych etapach, aby zyskać zaangażowanie przedsiębiorstw i zapewnić spełnienie potrzeb partnera.

Uczenie się przez działanie

Uczestnicy projektu, zastanawiając się nad doświadczeniem płynącym z projektu pilotażowego, odnieśli wrażenie, że projektowi zabrakło „transnarodowego charakteru”. Projekt uwypuklił także potrzebę współdziałania partnerów przy wstępnym opracowywaniu i kształtowaniu programu. Natomiast w tym wypadku projekt był już opracowany i ustrukturyzowany, zanim dołączyli do niego wszyscy partnerzy, co znacznie ograniczyło możliwości wnoszenia dalszego wkładu i zmian. Prawdziwy proces uczenia się w ramach projektu powinien skupiać się na dzieleniu się wiedzą pomiędzy przedsiębiorstwami z różnych obszarów partnerskich, gdyż zgodnie z odczuciami uczestników to właśnie w ten sposób odbywa się rzeczywiste tworzenie sieci. Zalecono, aby w przyszłych działaniach transnarodowych niektórzy lub wszyscy partnerzy mogli spotkać się w celu uzgodnienia wstępnych ram projektu, tak by możliwe było później uzgodnienie szczegółów. Zalecenia dotyczyły także włączenia rocznych przeglądów i ocen, które pozwoliłyby na ponowne zdefiniowanie lub opracowanie programu.

Niektóre przedsięwzięcia okazały się jednak sukcesem i udało się wykorzystać rzeczywiste szanse handlowe, na przykład: wydarzenie związane z tworzeniem sieci w Finlandii w czerwcu 2004 r., warsztaty we włoskim regionie Abruzzo (Abruzja) we wrześniu 2004 r. oraz mistrzostwa świata w orce w Carlow we wrześniu 2006 r. Te przykłady udowodniły, że przygotowanie takich imprez i uczestnictwo w nich ma kapitalne znaczenie dla odniesienia sukcesu i tworzenia wartości dodanej dla uczestników.

Wyniki projektu dla LGD Oost Drenthe

Na początku projektu oczekiwania niderlandzkich partnerów wobec korzyści z projektu „Transnet” były bardzo duże. Wielu przedsiębiorców miało nadzieję, że biorąc w nim udział, ulepszą swoją sieć i nabędą umiejętności w zakresie tworzenia sieci. Jednak oczekiwania te się nie spełniły. Jak już wskazano w części poświęconej ogólnym wynikom i zaleceniom, niderlandzcy partnerzy odnieśli wrażenie, że uczestniczące w projekcie partnerskie LGD nie wykazują dostatecznego podobieństwa i że te różnice są zbyt duże, by można było je bez trudu przezwyciężyć.

LGD Oost Drenthe skupia się na turystyce, rekreacji i rolnictwie, szczególnie na otaczających region obszarach miejskich. W porównaniu z pozostałymi grupami partnerskimi biorącymi udział w projekcie „Transnet”, obszar Oost Drenthe nie jest tradycyjnym regionem rolniczym z niewielką liczbą ludności i słabymi powiązaniem z otaczającymi go obszarami miejskimi. Wskutek tego niderlandzkim przedsiębiorcom trudno było dopasować się do innych przedsiębiorstw uczestniczących w projekcie. Ponadto niderlandzcy przedsiębiorcy są już bardziej nastawieni na działalność wywozową, co podkreśla rządowe wsparcie w tym zakresie. Oznaczało to, że z niderlandzkiej perspektywy projekt „Transnet” nie miał wielkiego znaczenia jako wsparcie eksportu. Ponadto tematy projektu nie odpowiadały w pełni partnerom z Oost Drenthe. Dlatego też niderlandzka LGD w przyszłości potrzebowałaby zapewnienia wyboru do projektu transnarodowego takich partnerów, których cele będą podobne do jej własnych celów.

Wspólne doświadczenia i wnioski

Mimo doświadczeń niderlandzkiego partnera projekt „Transnet” pokazuje wiele pozytywnych aspektów transnarodowej współpracy, dzięki którym regiony mają możliwość dzielenia się doświadczeniami i zdobywania wiedzy o nowych obszarach działalności. Podczas spotkania grupy sterującej, które odbyło się w lutym 2007 r. i które opisano powyżej, z projektu wyciągnięto wnioski na przyszłość. „Transnet” uwypuklił także znaczenie oceny jako sposobu analizy efektywności projektu w odniesieniu do jego programowania, zarządzania, realizacji itp., wniesionej wartości dodanej oraz potencjalnego wpływu na lokalne, krajowe i europejskie polityki i programy. Wszyscy partnerzy uznali szkolenia za bardzo ważny element – projekt pokazał, że szkolenia należy wprowadzać na naprawdę wczesnym etapie i że powinny one mieć dość szeroki zakres, tak by w razie potrzeby można było później doprecyzować ich przedmiot.

Wyrażna zgodność opinii dotyczyła potrzeby przeprowadzania mniejszych i lepiej zdefiniowanych projektów. Bardzo wyraźnie podkreślono w odniesieniu do przyszłego wyboru partnerów transnarodowych, że w regionie proponowanego uczestnika powinny istnieć odpowiednie przedsiębiorstwa, które pasują do potrzeb innych regionów partnerskich. W ten sposób będzie można uniknąć niepowodzenia, jakie stało się udziałem niderlandzkiego partnera, którego przedsiębiorstwa nie pasowały do profilu innych przedsiębiorstw w projekcie.

Transnet

Państwa członkowskie: Niderlandy, Finlandia, Francja, Irlandia i Włochy

Regiony: Waterford i Louth (Irlandia), Kauhava (Finlandia), Drenthe (Niderlandy), Abruzzo (Włochy), Bretania (Francja)

Nazwa wiodącej LGD: Waterford Leader Partnership (Irlandia)

Ludność: 60 000

Powierzchnia: 1290 km²

Pozostałe LGD: Louth Leader (Irlandia), Aisapari (Finlandia), Oost Drenthe (Niderlandy), Gal Vastese Inn (Włochy), Pays de Morlaix (Francja)

LGD spoza Leader+: Joutsenten Reitti, Finlandia (nieuwzględniona w kosztach)

Całkowity koszt projektu: 534 272 euro

UE: 320 930 euro

Pozostałe środki publiczne: 175 062 euro

Środki prywatne: 103 612 euro

Koszt projektu w Waterford (Irlandia): 104 994 euro

UE: 97 154 euro

Pozostałe środki publiczne: 0 euro

Środki prywatne: 7840 euro

Koszt projektu w Louth (Irlandia): 84 735 euro

UE: 71 735,39 euro

Pozostałe środki publiczne: 0 euro

Środki prywatne: 13 000 euro

Koszt projektu w Finlandii: 85 000 euro

UE: 38 250 euro

Pozostałe środki publiczne: 38 250 euro

Środki prywatne: 8500 euro

Koszt projektu w Niderlandach: 90 272 euro

UE: 45 136 euro

Pozostałe środki publiczne: 27 082 euro

Środki prywatne: 18 054 euro

Koszt projektu we Włoszech: 84 107 euro

UE: 26 073 euro

Pozostałe środki publiczne: 26 073 euro

Środki prywatne: 31 961 euro

Koszt projektu we Francji: 85 164 euro

UE: 42 582 euro

Pozostałe środki publiczne: 18 325 euro

Środki prywatne: 24 257 euro

Kontakt: Claire Connors, Waterford Leader Partnership

Adres: 21 Church Street, Dungarvan, Co. Waterford, Irlandia

Telefon: +353 584 53 00

Faks: +353 584 52 38

Email: claire.connors@wlp.ie

Zdjęcia: niderlandzka jednostka sieci krajowej

Kobiety i młodzież w Leader+

► SZWECJA

Wywiad z Jenny Nylund, liderem młodzieżowym, LGD Nedre Dalälven, Szwecja

► AUSTRIA

Profesjonalny nadzór nad młodzieżą

► SZWECJA

Wywiad z Jenny Nylund, liderem młodzieżowym, LGD Nedre Dalälven, Szwecja

Wprowadzenie

Jenny Nylund pracuje w Leader+ w Nedre Dalälven. Mieszka w miejscowości wiejskiej wraz ze swym partnerem i trojgiem dzieci. Prowadzi własną działalność gospodarczą w branży turystycznej. W ciągu ostatnich pięciu lat pracowała jako kierownik projektu ds. młodzieży w ramach rozwoju obszarów wiejskich. Dziś jej praca polega na wspieraniu młodych ludzi, którzy chcieliby uruchomić własne projekty, i na wspieraniu osób, które prowadzą projekty na jej obszarze. Jednym z takich projektów jest program „czeków młodzieżowych” w Nedre Dalälven, który przyznaje około 1500 euro tytułem pomocy dla miejscowości wiejskich na poprawę ich oferty dla młodzieży. Jest to program, w którym młodzi ludzie w wieku 15–25 lat mogą składać wnioski o finansowanie do kwoty 1500 euro. Projekty muszą być oparte na ich własnych pomysłach i mimo że w biurze Leader+ można uzyskać pewną pomoc, to sami muszą wykonać większość pracy, łącznie ze złożeniem wniosku, sprawozdaniami itp. Program ten okazał się bardzo udanym narzędziem w pracy z młodzieżą z Nedre Dalälven.

Jenny pracuje również jako członek LGD i komitetu wykonawczego w ramach Leader+ w Nedre Dalälven. Jest też aktywnym członkiem rady międzyregionalnego projektu na rzecz młodzieży w Szwecji pod nazwą „U-LAND”. Jest to projekt współpracy między pięcioma obszarami Leader, skierowany do młodzieży w miejscowości wiejskich.

Wspólnym punktem odniesienia w Nedre Dalälven jest rzeka Dalälven. Charakterystyczną cechą tego obszaru jest rzeka i jej historia, a jego tereny przemysłowe bez trudu wpisują się w natu-

ralne otoczenie, które obejmuje park krajobrazowy. Obszar jest położony około 150 km na północ od Sztokholmu i jest jednym z 12 szwedzkich obszarów Leader+. Liczy on 65 000 mieszkańców. Obszar ten posiada rozwijający się sektor turystyczny i jest bardzo popularnym miejscem dzięki światowej klasie łowiskom dla wędkarzy. Więcej informacji na temat tej LGD można znaleźć pod następującym adresem internetowym: www.leader-nedredalalven.org

Wywiad

Leader+ Contact Point: Co dla Ciebie oznacza rozwój obszarów wiejskich na szczeblu lokalnym? Jakie aspekty Twojej codziennej pracy są najbardziej interesujące? Czy sądzisz, że ma znaczenie to, że jesteś młodą kobietą?

Jenny Nylund: Dla mnie rozwój obszarów wiejskich to złożone pojęcie. Chodzi zasadniczo o stworzenie warunków wstępnych dla dobrego życia na wsi – miejsce pracy, komunikacja, dostępność natury, bogate życie kulturalne, dobre usługi publiczne, interesujące formy działalności dla młodzieży itp. Równie ważna jest zmiana nastawienia do wsi i kreowanie w miejscowościach wiejskich ducha przedsiębiorczości, spójności i innowacyjności.

Najbardziej interesującym aspektem mojej pracy jako „trenera młodzieży” jest spotykanie młodych ludzi, którzy naprawdę chcą coś z siebie dać i nie pozwalają na to, aby ktokolwiek im stanął na drodze! Wspieranie tych młodych ludzi i pomaganie im w realizacji własnych projektów jest najsmaczniejszą rzeczą, jaką możemy

zrobić, niezależnie od tego, czy w przyszłości zdecydują się oni na życie na wsi, czy też przeprowadzą się do miast. Oni są naszą przyszłością! Rola aktywnej młodej kobiety na obszarze wiejskim jest... skomplikowana. Nie każdy popiera zmiany i innowacje. Nie wszyscy życzą sobie zmian. Tak, „skomplikowana” to może nawet za mało powiedziane. Ale przede wszystkim trzeba się skupić na głosach pozytywnych (których liczba i intensywność rośnie) i pamiętać, że wiek i płeć nie mówią wszystkiego o człowieku i jego kompetencjach, chociaż zapewne prawdą jest, że w różnym wieku ludzie mogą lepiej robić różne rzeczy.

W moim zawodzie, w pracy z młodymi ludźmi, dużą zaletą jest to, że sama jestem (stosunkowo) młoda. Mogę rozmawiać z młodymi ludźmi na ich warunkach i prawdopodobnie dla nich też mniej onieśmielające jest to, że spotykając osobę odpowiedzialną za pomoc UE, odkrywają, że ta osoba tak bardzo się od ich nie różni!

CP: Jak sądzisz, jak ważne dla Twego regionu jest dziedzictwo naturalne i kulturowe rozumiane jako zasoby, które można wykorzystać w ramach inicjatywy Leader? Jakie działania podjęto, aby rozwijać to dziedzictwo i czynić je bardziej widocznym?

JN: Charakterystyczną cechą naszego obszaru jest rzeka. Mamy szereg rezerwatów przyrody i park krajobrazowy. Pracujemy nad kilkoma projektami, które otwierają takie tereny dla turystów. W tych projektach ważne jest zachowanie równowagi między dostępnością a ochroną przyrody. Podobnie jak na wielu innych obszarach w Szwecji, mamy do zaoferowania gościom z zagranicy coś niepowtarzalnego: spokój, ciszę i czystość. W Nedre Dalälven można znaleźć wiele zagrożonych gatunków zwierząt, dotyczy to też bogactwa ptaków. Wyzwaniem jest zdolność korzystania z dziedzictwa naturalnego i kulturowego z poszanowaniem, bez niszczenia go.

CP: Czy jest jakiś szczególny projekt, który odniósł sukces we wzmacnianiu rozwoju gospodarczego Twojego regionu? Co to takiego i dlaczego uważasz, że był on udany?

JN: Tak, mamy projekt, który rozwijał działalność gospodarczą w miejscowości Östervåla. Projekt ten zdobył nagrodę za najlepszy projekt w Szwecji w 2005 r. W jego ramach utworzono kilka nowych miejsc pracy, utrzymano również dużego pracodawcę, który zamierzał przenieść działalność, oraz przyciągnięto nowe przedsiębiorstwa. Sądzę, że przyczyną tego sukcesu jest połączenie dobrego zarządzania projektem i nastawienia panującego we wsi. Przedsiębiorstwa w Östervåla chcą podejmować współpracę, by rozwijać swoją miejscowość. Gdy lokalna gospoda była zagrożona zamknięciem, przejęła ją grupa lokalnych przedsiębiorców. Postanowiliśmy wziąć odpowiedzialność za naszą wieś i wziąć sprawy w swoje ręce, a nie siedzieć z opuszczonymi rękoma i narzekać, kiedy jest już za późno. Rzeczą bezcenną dla naszej wsi jest to, że ma ona tak wielu oddanych obywateli pracujących razem we wspólnym celu!

CP: W wielu politykach UE kładzie się obecnie nacisk na zrównoważony rozwój gospodarczy i tworzenie miejsc pracy. W jaki sposób zajmujecie się tymi sprawami w ramach strategii rozwoju w LGD Dalälven?

JN: Oczywiście, jest to jeden z najważniejszych celów dla Nedre Dalälven – nie tylko tych, które są współfinansowane. Określiśmy cele, ustalając, ile nowych miejsc pracy mamy nadzieję stworzyć, i cele te zostały osiągnięte. LGD dobrze wyczuwa, które projekty mogą się udać, a które nie. Ważne jest więc, aby projekty otrzymywały odpowiednie wsparcie z biura LGD¹. Pracujemy wraz z lokalną jednostką wspierającą, która współpracuje z kierownikiem projektu na szczeblu nieformalnym. Dokładamy wszelkich starań w celu możliwie największego uproszczenia obciążeń administracyjnych dla naszych projektów, aby jak najwięcej czasu i energii poświęcać na ich faktyczne wdrażanie. Chcę twierdzić, że wysiłki jednostki wspierającej bardzo przyczyniły się do sukcesu naszych projektów!

CP: Jakie są główne problemy, które młodzież z Twojego regionu napotyka w zdobywaniu pracy? Czy sądzisz, że takie polityki jak Leader+ najlepiej nadają się do tworzenia stałych miejsc pracy? Jak bardzo innowacyjni musicie być w swoich pomysłach?

JN: W naszym regionie „młodzież” definiujemy jako osoby w wieku 15–25 lat. Nie ma tu dużych miast i dlatego szanse na zdobycie wyższego wykształcenia dla tych, którzy decydują się pozostać na tym obszarze, są bardzo ograniczone. Młodzi ludzie, którzy decydują się pozostać, nie mają wyższego wykształcenia i dlatego znajdują pracę w słabo płatnych zawodach lub w przemyśle. Nie jest to koniecznie negatywne – wielu młodych woli pracować, zamiast kontynuować edukację. Niestety we wsi jest bardzo niewiele dostępnych miejsc pracy i popycha to młodzież do przenoszenia się do większych miast, żeby znaleźć pracę lub kontynuować naukę.

Migrację młodych postrzegamy na dwa sposoby. Z jednej strony chcemy, żeby młodzież zdobywała nowe doświadczenia, uczyła się i podróżowała, a następnie powracała i zakładała rodziny w tym samym miejscu, w którym dorastała. Naszym zadaniem jest dopilnowanie, by rodzinne strony były możliwie najbardziej atrakcyjne dla dzieci i młodzieży, by było to miejsce, do którego chcą wracać.

Są nawet młodzi ludzie, którzy zamierzają zostać, bo tak chcą, może znaleźli pracę, zaczęli własną działalność gospodarczą lub uczą się korespondencyjnie. W tym celu musimy pracować nad zmianą nastawienia całego społeczeństwa. Często fakt, że przed ustatkowaniem się ktoś nie podróżował do Australii, nie studiował w USA czy nie pracował za granicą, postrzegany jest jako niepowodzenie. Czemu jednak miałyby być to uważane za coś złego, jeśli ktoś wie, czego chce, i do tego dąży?

¹ Biuro LGD jest jednostką wspierającą LGD: są to osoby pracujące w administracji LGD. W Szwecji zwane są one „kansli”, zarówno w LGD, jak i na szczeblu jednostki sieci krajowej.

W Nedre Dalälven pokazaliśmy, że metoda Leader działa. LGD współfinansuje projekty i zarządza nimi, płaci podatki i każdy może zobaczyć osiągnięte przez nią wyniki. Osobiście sędzę, że ta metoda jest naprawdę odpowiednia do kreowania pozytywnego rozwoju w długoterminowej perspektywie, czyli czegoś, co w wielu przypadkach się nie udało. Wierzę, że dzieje się tak dzięki partnerstwu i oddolnemu podejściu.

CP: Jaką radę dałabyś innym grupom LGD zajmującym się kwestiami zatrudnienia młodzieży? Czy zamierzasz nawiązać kontakty w tej sprawie z innymi LGD poza Twoim obszarem?

JN: Głównym punktem naszego zainteresowania nie było tworzenie nowych miejsc pracy. Pracujemy nad stworzeniem dla młodych ludzi dobrego otoczenia, w którym sami mogą uruchamiać i prowadzić projekty. Chcemy, by prowadzili je sami właśnie po to, aby były one uważane za projekty młodzieży. Sądzymy, że jest to sposób, by uczyć młodych ludzi niezależności i dać im środki pozwalające na rozpoczęcie ich własnej działalności gospodarczej w późniejszym życiu. Uznajemy również znaczenie istnienia osoby, która odpowiada za działania na rzecz młodzieży i która otrzymuje wynagrodzenie za zapewnianie młodym ludziom wsparcia i zachęcanie ich do pracy przy projekcie. Równie istotne są silne związki z dorosłymi oddanymi tej pracy poza ich obowiązkami zawodowymi, tak by zapewnić kapitalizację doświadczeń i przekazywać je kolejnym pokoleniom, gdy młodzi ludzie dorastają i idą swoją drogą.

Poprzez młodzieżową sieć w szwedzkiej jednostce sieci krajowej U-LAND współpracujemy z czterema innymi obszarami w zakresie pracy, jaką wykonujemy z młodymi ludźmi. Jesteśmy też równie chętni do współpracy w tych sprawach z innymi europejskimi LGD.

CP: Jak sądzisz, czy dla Ciebie osobiście rozwój obszarów wiejskich zmieni się w następnym okresie programowania? W jakie nowe działania chciałabyś się zaangażować i dlaczego?

JN: Program Leader w Szwecji przejdzie poważne zmiany. Dotąd pokrywał on tylko małą część kraju, ale stopniowo będzie stosował się do wszystkich obszarów wiejskich. Oczywiście jest to bardzo ekscytujące i pozytywne dla tych z nas, którzy już teraz są przekonani do metody Leader. Wierzę, że w działaniach Leader będzie mniej eksperymentów, a jego metoda stanie się dla wielu ludzi oczywista. Na znaczeniu zyskiwać będzie współpraca z sąsiednimi regionami. Więcej też będzie szans na znalezienie partnerów do współpracy w regionach podobnych do naszego, gdyż program obejmie więcej obszarów. Wierzę i mam nadzieję, że młodzieżowa sieć szwedzkiego Leader będzie się rozrastać i odgrywać coraz ważniejszą rolę. Chciałabym pozostać aktywna i przyczyniać się do tworzenia nowych możliwości i projektów współpracy w Szwecji i za granicą. Mam nawet nadzieję, że będę mogła pomóc w uruchomieniu pracy z młodzieżą na nowych obszarach.

Mam duże oczekiwania dotyczące tego, co możemy osiągnąć w pracy z młodzieżą w Nedre Dalälven. Wiemy teraz, czego trzeba, żeby osiągnąć sukces. Spoglądam w przyszłość na nowy okres programowania, pracując z młodzieżą i nad nowymi pomysłami.

CP: Poprzez tworzenie sieci i współpracę UE-27 daje podmiotom działającym na obszarach wiejskich ogromną szansę wymiany doświadczeń i kultury. Jak sądzisz, jakie są najlepsze sposoby na osiągnięcie tej wymiany i jak możemy najlepiej zaangażować w nią kobiety i młodzież, zwłaszcza z nowych państw członkowskich?

JN: Sędzę, że w trakcie bieżącego okresu wiele LGD odkryło, że wspólne projekty współpracy z innymi krajami są rzeczą skomplikowaną! Najważniejsze, by zasady były jasne i gotowe już na wczesnym etapie, tak by LGD miały możliwość ich zrozumienia. Znalezienie partnera, napisanie wniosków, opracowanie projektu i jego realizacja zajmują więcej czasu, niż się sędzi, zwłaszcza gdy weźmiemy pod uwagę bariery językowe i kulturowe. Myślę, że bardzo ważne jest podjęcie decyzji o skoncentrowaniu się na jakimś temacie i możliwie najwcześniejsze nawiązanie kontaktów z innymi LGD. Po uruchomieniu projektu łatwiej być skutecznym! Współpracowaliśmy z partnerami w Finlandii nad młodzieżowym projektem dotyczącym obozów teatralnych.

Kiedy dochodzi do współpracy między młodymi ludźmi, sędzę, że ważne jest, aby być tak konkretnym, jak to tylko możliwe. Jeśli twój obszar słynie z windsurfingu, wówczas jest prawdopodobnie możliwe znalezienie grupy chętnych młodych ludzi z innego europejskiego regionu, który jest również znany ze windsurfingu. Potem można porównywać, znajdować wspólne pomysły na działalność gospodarczą, omawiać rozwój i razem się bawić. Dla wielu młodych ludzi faktyczna współpraca z innymi młodymi, którzy żyją w odmiennych uwarunkowaniach i w odmiennym środowisku, jest korzystna. Jeśli zdecydujemy się na współpracę z nowymi państwami członkowskimi, może nas to nawet bardziej wzbogacić, ponieważ wiedza o tych krajach jest często pobieżna. Mam nadzieję, że Nedre Dalälven będzie miało szansę zaangażowania się w takie projekty współpracy podczas następnego okresu programowania!

Zdjęcia: szwedzka jednostka sieci krajowej

Profesjonalny nadzór nad młodzieżą

Leader+ wspiera usługę profesjonalnego nadzoru nad młodzieżą, która pomaga młodym ludziom z regionu brać odpowiedzialność za własne działania i zajmuje się lokalną społecznością.

Wprowadzenie

„Młodzież to nasza przyszłość” – ten cytat pada często w politycznych wystąpieniach. Niemniej jednak jedynym sposobem na zbudowanie relacji z młodymi ludźmi na szczeblu regionalnym jest poważne potraktowanie ich spraw! To z kolei zwiększa ich zainteresowanie lokalnymi sprawami i pomaga zapobiegać migracji w przyszłości. Dobrym tego przykładem jest wprowadzenie profesjonalnego sprawowania nadzoru nad młodzieżą w austriackim regionie Leader+ Südburgenland.

Projekt jest wynikiem wieloletnich wysiłków w celu ustanowienia „nadzoru nad młodzieżą” w okręgu Jennersdorf. Pierwszy pomysł włączenia do projektu „streetworkerów” z Jennersdorf podsunęło LGD Leader i regionalnym władzom odpowiedzialnym za finansowanie w 2001 r. Rok później przeprowadzono wśród młodzieży badanie, które było również wspierane przez wydział ds. młodzieży kraju związkowego Burgenland. W 2003 r. zorganizowano tzw. koła pomysłów dla młodzieży. Obejmowały one różne warsztaty i dyskusje między nastolatkami, rodzicami i przedstawicielami samorządu lokalnego, podczas których omawiano sytuację młodzieży w okręgu. Siłą napędową tych inicjatyw był Willi Brunner, pomocnik duszpasterski z parafii Jennersdorf. Koła pomysłów dla młodzieży były już finansowane przez Leader+. Wyniki tych badań i dyskusji pokazały, że młodzi ludzie chcą własnej wolnej przestrzeni i szansy

na wyrażanie siebie, co nie było dotychczas możliwe w ich obecnym środowisku społecznym (rodzina, szkoła, miejsce pracy, kluby itp.).

Zrozumieć, czego chce młodzież

Wyniki badań wśród młodzieży z Jennersdorf z 2002 r. pokazały, że największe potrzeby dotyczyły miejsc do zabawy, na które wstęp jest bezpłatny i gdzie nie ma presji wydawania pieniędzy (61%), specjalnych miejsc spotkań młodych ludzi oraz autobusów kursujących wahałowo (55%) na koncerty, dyskoteki, imprezy w czasie wolnym, a także – wydzielonych pomieszczeń dla młodzieży (49%).

Inne informacje także dostarczyły istotnych podstaw do przyszłych środków działania, które mogłyby przynieść korzyści młodym ludziom, zwłaszcza jeśli chodzi o aktywne spędzanie czasu wolnego, w którym młodzież szuka równowagi po napięciach i problemach, które napotyka w domu, szkole i pracy. Jeśli zaś nie będzie miała możliwości rozwiązania tych problemów, może to prowadzić do zachowań agresywnych, chorób psychicznych lub nawet nadużywania narkotyków. Dlatego osoby odpowiedzialne za te sprawy w regionie doszły do następującego wniosku: środki zapobiegawcze muszą być elementem wszelkich propozycji dotyczących czasu wolnego i nadzoru zgodnie z potrzebami młodzieży.

Ośrodek dla młodzieży i kluby młodzieżowe

Warunkiem wstępnym i podstawą do sprawowania nadzoru nad młodzieżą w regionie było stworzenie centralnego ośrodka dla młodzieży w stolicy okręgu – Jennersdorf. Ośrodek uczestniczy w sprawowaniu nadzoru nad klubami młodzieżowymi w gminach (które częściowo już istniały).

W tworzeniu infrastruktury dla młodzieży i sprawowaniu nad nią nadzoru wzięły udział wszystkie organizacje z okręgu, które zajmują się młodzieżą, na przykład: okręgowe biuro ds. opieki nad młodzieżą, gminy, kluby (ochotnicza straż pożarna, kluby sportowe, towarzystwa muzyczne itp.), wspólnoty religijne oraz policja.

Przy tworzeniu struktur centralnych i zdecentralizowanych uwzględniono słabą mobilność młodzieży oraz szczególnie warunki geograficzne i społeczno-kulturalne okręgu.

Na podstawie wyników badania priorytetowym celem projektu – i jego zasadą przewodnią – stało się zapewnienie młodzieży miejsca, gdzie mogłaby się spotykać i nie była narażona na presję konsumpcji. Takie miejsca spotkań nie tylko zostały po prostu zaaranżowane dla młodych ludzi, ale przeważnie zrobili to oni sami zgodnie z ich własną wizją.

Zarówno ośrodek dla młodzieży, jak i kluby młodzieżowe są niezależne zarówno pod względem organizacyjnym, jak i administracyjnym. Oddolne demokratyczne podejście do samorządności sprawia, że młodzież uczy się brać na siebie odpowiedzialność, rozwijać wolę kompromisu i pracować zespołowo. Gdy rodzi się konflikt lub sytuacja problemowa, pod ręką jest profesjonalny młodzieżowy lider (nadzorujący).

Działania młodzieżowych liderów...

Przy wsparciu programu Leader w regionie zatrudniono dwoje profesjonalnych młodzieżowych liderów (mężczyznę i kobietę). Wspierali oni władze samorządowe i młodych ludzi jeszcze na etapie zakładania ośrodków dla młodzieży. Ich głównym zadaniem jest jednak stałe działanie jako punkt kontaktowy w klubach młodzieżowych, o ustalonych porach kilka razy w tygodniu, oraz rozwijanie form aktywnego spędzania czasu wolnego razem z młodymi ludźmi. Dwoje młodzieżowych liderów, którzy są specjalistami w dziedzinie pracy z młodzieżą, pozostaje oczywiście również do dyspozycji przedstawicieli samorządu regionalnego w sprawach dotyczących młodzieży.

Zakres zadań tych dwóch nadzorujących osób można podsumować następująco:

- ▶ działają jako osoby kontaktowe dla młodzieży i władz samorządowych przy opracowywaniu projektów oraz w wypadku konfliktów i problemów,
- ▶ poznają wymagania i indywidualne zainteresowania młodych ludzi i działają zgodnie z nimi,
- ▶ wspierają i uczą młodzież samodzielnego zarządzania klubami młodzieżowymi,
- ▶ przejmują zarządzanie klubami młodzieżowymi, gdy w danej gminie nie ma osoby w odpowiednim wieku,
- ▶ motywują młodych ludzi i budują z nimi relacje,
- ▶ tworzą usługi związane z aktywnym spędzaniem czasu wolnego i wydarzeniami,
- ▶ organizują imprezy odpowiednie dla młodzieży,
- ▶ tworzą sieci obejmujące wszystkie osoby i infrastruktury związane z młodzieżą w tym okręgu,
- ▶ pracują z chłopcami i dziewczętami w sposób odpowiadający potrzebom każdej z płci,
- ▶ organizują i przeprowadzają działania na świeżym powietrzu i uczestniczą w projektach pedagogicznych,
- ▶ stymulują poczucie zadowolenia i zapobiegają nadużywaniu niedozwolonych substancji,
- ▶ kierują dorastającą młodzież z problemami psychospołecznymi lub psychiatrycznymi do specjalistów na leczenie i pod ich nadzór,
- ▶ prowadzą działania zapobiegawcze wobec młodzieży ze skłonnością do przemocy, aby przeciwdziałać kryminalizacji.

...i działalność ośrodków dla młodzieży

Działania przeprowadzane i organizowane przez samą młodzież lub z pomocą młodzieżowych liderów mają szeroki zakres – od wspólnego aktywnego spędzania czasu wolnego (wizyty w spa, gotowanie, sport itp.) do działań informacyjnych dotyczących takich tematów, jak „sprawiedliwy handel” lub „ochrona dzieci i osób młodych”. Ponadto ośrodki dla młodzieży z wszystkich siedmiu gmin wspólnie organizują różnego typu przedsięwzięcia: obozy letnie, turnieje piłkarskie, weekendy snowboardowe i narciarskie.

Nadzór nad młodzieżą w Jennersdorf

Państwo członkowskie: Austria

Region, okręg: Burgenland, południowy Burgenland

Nazwa LGD: Südburgenland plus

Ludność: 103 736

Powierzchnia: 1456 km²

Całkowity koszt projektu: 283 182 euro

UE: 141 591 euro

Pozostałe środki publiczne: 2825 euro

Środki prywatne: 138 766 euro

Okres kwalifikowalności projektu: maj 2004 – grudzień 2006

Kontakt: Thomas Novoszel

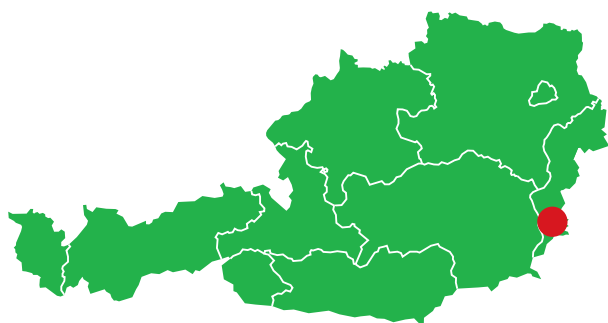
Adres: Europastraße 1, A-7540 Güssing

Telefon: +43 3322 901 08 80 20

Faks: +43 3322 901 08 80 24

E-mail: office.sued@leaderplus.at

Internet: www.leaderplus.at

Zdjęcia: austriacka jednostka sieci krajowej

Do ważnych celów, jakie mają być osiągnięte przez samodzielnie zarządzane ośrodki dla młodzieży oraz profesjonalną pracę z młodzieżą, należy na przykład:

- ▶ rozwijanie u młodych ludzi ducha pracy zespołowej i poczucia solidarności,
- ▶ wzmacnianie wśród młodzieży poczucia przynależności do swej gminy,
- ▶ promowanie własnych inicjatyw młodzieży,
- ▶ rozwijanie świadomości demokratycznej,
- ▶ wzbudzanie dobrowolnego zaangażowania młodych ludzi w ramach społeczności,
- ▶ uczenie się podejmowania odpowiedzialności i działania w określony przez siebie sposób,
- ▶ zdolność do wyrażania własnych idei i zainteresowań zgodnie z własnym światem przeżywanym¹.

Finansowanie Leader+: innowacyjność i zrównoważony rozwój

Fundusze Leader+ pokryły koszty zatrudnienia obydwójga młodzieżowych liderów (koszty personelu), przeprowadzenia warsztatów dla młodzieży (koła młodzieży) w gminach regionu, dalszych środków edukacyjnych i działań public relations oraz drobnych inwestycji informatycznych.

Ustanowienie profesjonalnego (mobilnego) nadzoru nad młodzieżą obejmującego zdecentralizowane ośrodki dla młodzieży w gminach, było projektem pilotażowym dla całego kraju związkowego Burgenland. Przy wsparciu Leader+ stworzono coś nowego, czego w kraju związkowym Burgenland nigdy przedtem w tej postaci nie było. Całościowa oferta pomocy i wsparcia dla młodych ludzi jest szczególnie innowacyjna, a jej zakres jest również niezwykle w regionach wiejskich. Innowacyjny jest także organizacyjny model klubów młodzieżowych: samodzielne zarządzanie przez samą młodzież. Trwały charakter projektu znajduje odzwierciedlenie w fakcie, że ośrodki dla młodzieży i profesjonalny nadzór nad młodzieżą są prowadzone nadal, nawet po wygaśnięciu finansowania Leader.

¹ „Świat przeżywany” to pojęcie stosowane w filozofii i w niektórych naukach społecznych, oznaczające świat „taki, jaki się przeżywa” przed refleksyjną reprezentacją.

Perspektywy rozwoju obszarów wiejskich w Bułgarii i Rumunii

Roland Hamel, długoterminowy doradca współpracy bliźniaczej, projekt współpracy bliźniaczej dla Biura ds. Rybołówstwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich w Ministerstwie Rolnictwa, Leśnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, Bukareszt, Rumunia

Wprowadzenie

Bułgaria i Rumunia, wraz z innymi państwami członkowskimi Unii Europejskiej, przygotowują się do rozmów z Komisją Europejską, aby jak najszybciej uruchomić ambitne programy rozwoju obszarów wiejskich na okres 2007–2013.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady¹ negocjacje te opierają się na analizie narodowych planów strategicznych i programów rozwoju obszarów wiejskich, które szczegółowo określają warunki rządzące działaniami w ramach polityk wynikających z wyraźnie zdefiniowanych celów polityki Unii Europejskiej. Programy te zastąpią program SAPARD, który w fazie przedakcesyjnej pomagał strukturom rolniczym i rolno-spożywczym powrócić do normalności oraz umożliwiał szkolenia pracowników mających

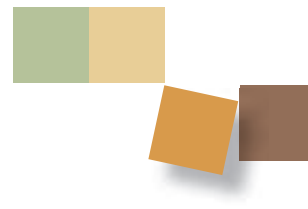
przejąć odpowiedzialność za zarządzanie programem wspólnotowym, jego monitoring i płatności.

Strategie opracowane przez te dwa kraje są ściśle powiązane z problemami, w obliczu których stają ich poszczególne regiony wiejskie. Pozwolą one na realizację na obszarach wiejskich polityk, których skutki pobudzą przemiany społeczno-ekonomiczne niezbędne do osiągnięcia spójności tych gospodarek znajdujących się w okresie przejściowym.

Jedną z głównych charakterystycznych cech tych gospodarek jest faktycznie społeczno-gospodarcze znaczenie ich obszarów wiejskich, które jest znacznie większe niż w UE-25, a nawet większe niż w przypadku 10 nowych państw członkowskich (NPC), które przystąpiły do Wspólnoty w 2004 r. Podsumowuje to poniższa tabela:

Obszary wiejskie ²	Bułgaria	Rumunia	NPC-10	UE-25
% terytorium	76,5%	61,6%	50,8%	56,2%
% ludności	58,4%	47,1%	34,5%	18,6%
% zatrudnionych	56,9%	58%	31,1%	16%
% PKB wytwarzany przez sektor podstawowy	12,1%	12,5%	4,1%	2,1%
% PKB	48,4%	36,5%	26%	13,1%

1 Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).
2 Kryterium OECD: Obszar o gęstości zaludnienia poniżej 150 osób/km².

W tych dwóch krajach obszary wiejskie to nie tylko tereny, na których mieszka i pracuje duża część ludności, lecz również miejsce powstawania znacznej części bogactwa narodowego tych państw. Różnice między tymi gospodarkami a gospodarkami krajów UE-25 są uderzające, szczególnie pod względem zatrudnienia na obszarach wiejskich; w Bułgarii i Rumunii stanowi ono blisko 57% wszystkich miejsc pracy wobec 16% w pozostałych państwach Unii Europejskiej. Jeśli chodzi o udział obszarów wiejskich w PKB, w Bułgarii generują one 48,4% wartości dodanej w porównaniu z 13,1% w UE-25. Występuje także znaczny rozrzew w porównaniu z krajami, które przystąpiły do UE w 2004 r., gdzie zazwyczaj restrukturyzacja sektora podstawowego jest dość zaawansowana: w tych 10 krajach sektor podstawowy wytwarza średnio jedynie 4,1% PKB w porównaniu z 12% w dwóch najnowszych państwach członkowskich.

Restrukturyzacja sektora podstawowego w tych dwóch gospodarkach jest głównym zadaniem polityki rozwoju obszarów wiejskich na okres 2007–2013. Z tego względu to drugi filar WPR stanowi zasadnicze narzędzie restrukturyzacji regionów wiejskich tych dwóch krajów. Zarówno w Bułgarii, jak i w Rumunii to właśnie drugi filar stanowi podstawowe narzędzie wsparcia WPR i przeważa nad pierwszym filarem, który skupia się na konkurencyjności cen w rolnictwie. Hojnie obdarzane środkami europejskimi (prawie 3 mld euro w przypadku Bułgarii i nieco ponad 8 mld euro w przypadku Rumunii, która jest tym samym czwartym co do wielkości miejscem alokacji funduszy z EFRROW w UE-27 – przed Francją, która otrzymuje 6,4 mld euro), narodowe programy rozwoju obszarów wiejskich w tych dwóch krajach będą miały znaczący wpływ na poziomie makroekonomicznym.

Sektor rolny i rolno-spożywczy dojrzały już do restrukturyzacji...

Liczba gospodarstw rolnych w Bułgarii i Rumunii stanowi blisko 35% wszystkich gospodarstw w Unii Europejskiej. Sektor rolny w tych krajach cechuje dwoistość: mniejszość dużych gospodarstw rolnych pokrywa większą część użytków rolnych, a obok nich istnieje większość małych (poniżej 5 hektarów) gospodarstw pracujących na stosunkowo niewielkiej części użytków rolnych. W Rumunii 45% użytków rolnych znajduje się w posiadaniu będących w mniejszości dużych gospodarstw (5% łącznej liczby), natomiast pozostałe 55% należy do 4,5-milionowej rzeszy małych gospodarstw stanowiących znaczną większość ogólnej liczby gospodarstw (95%). Zjawisko to jest jeszcze wyraźniejsze w Bułgarii, gdzie 0,8% gospodarstw zajmuje 70% użytków rolnych, zostawiając jedynie 30% pozostałym 99,2% (675 000 gospodarstw). Małe gospodarstwa produkujące częściowo na własne potrzeby, powstałe w wyniku procesu prywatyzacji, który doprowadził do szerokiej redystrybucji gruntów rolnych po upadku poprzednich systemów, są przyczyną tkwiącą u podstaw braku konkurencyjności sektora podstawowego nacechowanego rozdrobnieniem gruntów rolnych i minimalnym stopniem mechanizacji.

Obydwa kraje pragną wykorzystać własne strategie do stymulowania tworzenia sieci żywotnych ekonomicznie, średnich gospodarstw rolnych, podobnych do tych, jakie dominują w większości krajów europejskich, głównie przez restrukturyzację małych gospodarstw produkujących częściowo na własne potrzeby.

...ze starzejącą się i stosunkowo słabo wykształconą ludnością...

W Rumunii rolnicy stanowią dużą część ludności czynnej zawodowo na obszarach wiejskich: blisko 69% ludności wiejskiej. Prawie cała ludność rolnicza żyje obecnie w warunkach produkcji częściowo na własne potrzeby: blisko 93% w Bułgarii i 98% w Rumunii. Ta sytuacja ukrywa wysoki poziom niedostatecznego zatrudnienia, co nie znajduje odzwierciedlenia we wskaźnikach bezrobocia, które są porównywalne ze wskaźnikami innych krajów Unii Europejskiej (8% w Rumunii, 12% w Bułgarii). Typowymi cechami tej ludności są starzenie się – blisko 65% rumuńskich i bułgarskich rolników ukończyło już 55 lat – oraz niski poziom wykształcenia – wykształcenie wyższe ma 4,4% rolników w Bułgarii i zaledwie 1,8% ludności wiejskiej w Rumunii. W celu stworzenia sieci gospodarstw rodzinnych starsi rolnicy będą zachęceni do przejścia na emeryturę dla ułatwienia konsolidacji rozdrobnionych gospodarstw oraz rozpoczęcia działalności w sektorze przez młodszych rolników. Równocześnie promować się będzie realizację działań szkoleniowych i doradczych.

...i niekonkurencyjnym sektorem rolno-spożywczym działającym jak hamulec wobec restrukturyzacji sektora podstawowego

Mimo że zarówno w Bułgarii, jak i w Rumunii sektor rolno-spożywczy ma niemal 14-procentowy udział w łącznej wartości produkcji przemysłowej, jest on strukturalnie niekonkurencyjny. W obydwu krajach stopień koncentracji tych branż jest bardzo niski: w Rumunii małe gospodarstwa zatrudniające poniżej 10 pracowników stanowią 60% całego sektora, a w Bułgarii sytuacja jest podobna: spośród ogółem 6500 podmiotów według spisu z 2003 r. 20% stanowiły małe przedsiębiorstwa, a 73% mikroprzedsiębiorstwa. Zakłady przetwórcze są naturalnym miejscem zbytu produktów rolnych, które w ten sposób mogą zyskać wartość dodaną, jednak istnienie gospodarstw nastawionych tylko częściowo na produkcję na własne potrzeby jest niekorzystne z punktu widzenia regularnego zaopatrzenia w produkty wysokiej jakości. Z tego względu niezbędne jest z jednej strony zakończenie normalizacji sytuacji zakładów przetwórczych, a z drugiej – stymulowanie ich pionowej integracji z plantatorami i producentami poprzez poprawę łańcucha dostaw.

Urozmaicone obszary wiejskie, obdarzone naturalnym bogactwem, które mogą otworzyć się na rozwój turystyki

Zarówno Bułgaria, jak i Rumunia posiadają obszary, które cechuje wyjątkowe naturalne piękno i które dzięki swej stosunkowej niedo-

stępnosci uchronily się przed procesem kolektywizacji w rolnictwie. Są to obszary górskie, które stanowią ponad 30% ich terytorium, oraz dobrze nawodnione regiony wzdłuż biegu dolnego Dunaju, który płynie między tymi dwoma krajami. Strefy te, z których kilkanaście uznanych jest przez UNESCO (17 w Bułgarii i 4 w Rumunii), są silnie zalesione. Inną typową cechą tych obszarów wiejskich jest ich naprawdę niezwykła różnorodność biologiczna. Na przykład sama Rumunia posiada blisko 40% całej europejskiej populacji wilka i rysia oraz ponad 60% populacji niedźwiedzia brunatnego.

Środowisko to sprzyja zatem rozwojowi „zielonej” turystyki, do czego zachęca dodatkowo jakość dziedzictwa historycznego o charakterze w głównej mierze kulturowym. Dlatego też strategie mają na celu zachowanie wysokiej jakości środowiskowej tych miejsc, przede wszystkim poprzez działania związane z programem Natura 2000 oraz rozwój praktyk rolniczych przestrzegających zasad ochrony środowiska. W sektorze turystycznym potrzeba większego profesjonalizmu i większej dywersyfikacji usług, poprawy promocji niezwykłych miejsc oraz bardziej energicznej polityki w zakresie marketingu terytorialnego.

Obszary wiejskie pozostają nieatrakcyjne

Na obszarach wiejskich, gdzie często brakuje infrastruktury, najważniejsze są drogi odpowiadające potrzebom transportu. W Rumunii 80% sieci drogowej stanowią drogi klasy B lub drogi lokalne, z których zaledwie 10% poddano modernizacji. Choć w Bułgarii sytuacja wydaje się nieco lepsza, również tam sieć drogowa cierpi z powodu braku utrzymania. W obydwu krajach występuje poważny problem braku odpowiedniej kanalizacji (30% wsi bułgarskich i tylko 10% rumuńskich), co ma bardzo negatywne skutki dla środowiska.

Infrastruktura zdrowotna i edukacyjna cierpi wskutek tych samych problemów. Budynki szkolne są zaniedbane, a pomoce naukowe wymagają modernizacji. Skutkiem tego najlepsi nauczyciele zaczynają wyjeżdżać, co jeszcze bardziej pogłębia przepaść w stosunku do obszarów miejskich. W sektorze zdrowia zawodowi pracownicy służby zdrowia są nieliczni i znajdują się daleko (Rumunia ma 1 lekarza na 1600 mieszkańców w regionach wiejskich, w porównaniu z 1 na 292 mieszkańców w miastach), co stanowi problem dla ludności w dość podeszłym wieku i o niewielkiej mobilności.

Doprowadzenie tych elementów infrastruktury do odpowiedniego standardu jest zatem najważniejszym warunkiem wstępnym rozwoju tych stref.

Działalność gospodarcza

Najpowszechniejsze formy aktywności gospodarczej koncentrują się wokół sklepu w sąsiedztwie i różnych działań związanych z sektorem podstawowym. Przedsiębiorstw jest na obszarach wiejskich niewiele: Rumunia ma 9 MŚP na 1000 mieszkańców w porówna-

niu z 20 MŚP na 1000 mieszkańców w regionach miejskich oraz 52 na 1000 mieszkańców w UE-15. W Bułgarii ta sytuacja powoduje długotrwałe bezrobocie, które na obszarach wiejskich jest endemiczne i dotyka 11% ludności, w porównaniu z 3% na terenach miejskich. Wy tłumaczeniem tej sytuacji jest brak infrastruktury, brak wypłacalnego lokalnego rynku i niski poziom wykształcenia ludności. Poprawa edukacji i tworzenie działalności gospodarczej w sektorach pozarolniczych są kluczowymi zagadnieniami dla obszarów wiejskich.

Strategia zbudowana wokół trzech priorytetów

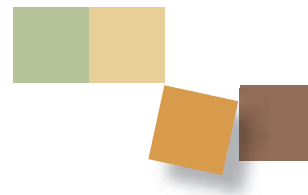
(Podobne) kierunki strategiczne zaproponowane przez obydwa kraje w odniesieniu do tych zagadnień, odmienne od kierunków przyjętych przez inne kraje europejskie:

- ▶ nadają priorytet restrukturyzacji i modernizacji narzędzi produkcyjnych w sektorze rolnictwa i leśnictwa, co stanowi oś 1 rozporządzenia w sprawie rozwoju obszarów wiejskich (zob. przypis 1); tym samym w Bułgarii i Rumunii przeznacza się na tę oś odpowiednio 41,7% oraz 45% środków z EFRROW,
- ▶ mobilizują środki dostępne w ramach osi 2 rozporządzenia w sprawie obszarów wiejskich na ochronę środowiska naturalnego i jego wykorzystywanie w absolutnie minimalnym zakresie wymaganym przepisami Wspólnoty Europejskiej; ta oś wykorzystuje 27,1% środków EFRROW w Bułgarii i 25% w Rumunii,
- ▶ przywiązują dużą wagę do otwierania się regionów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury i działania dywersyfikacyjne, aby uczynić te obszary bardziej atrakcyjnymi zgodnie z osią 3 rozporządzenia w sprawie rozwoju obszarów wiejskich; w Bułgarii i Rumunii ta oś stanowi odpowiednio 31,2% oraz 30% środków EFRROW.

Program Leader, który powinien przyspieszyć restrukturyzację obszarów wiejskich

Zarówno Bułgaria, jak i Rumunia entuzjastycznie zajęły się pracami przygotowawczymi inicjatywy Leader. Prawie 2,5% środków z EFRROW przewidziano na finansowanie lokalnych strategii rozwoju realizowanych przez LGD, z których pierwsza zostanie wybrana przed 2010 r., czyli w terminie wyboru proponowanym w rozporządzeniu w sprawie rozwoju obszarów wiejskich.

Bułgaria na tym przygotowawczym etapie jest o krok przed Rumunią. Projekt finansowany przez ONZ w okresie 2003–2006 umożliwił stworzenie lokalnych grup działania, za pośrednictwem których powołano do życia wiele podmiotów partnerstwa publiczno-prywatnego. Opracowano lokalne strategie rozwoju i określono projekty w 11 obszarach. Nagromadzone w ten sposób doświadczenie pozwoliło Bułgarii na opracowanie ambitnej strategii Leader, poruszającej wszystkie aspekty jej programu rozwoju obszarów wiejskich na całym terytorium.

Rumunia również energicznie przystąpiła do etapu przygotowawczego. Minister rolnictwa wybrał wstępnie 120 obszarów posiadających pewne doświadczenie w przeprowadzaniu projektów lokalnych, aby promować zawiązywanie partnerstw, które będą miały na celu wypracowywanie lokalnych strategii rozwoju. Podmioty te będą istnieć także po roku 2007, aby możliwie najszybciej wybrać pierwsze LGD. Ponadto do dyspozycji każdej zdecentralizowanej służby (na poziomie NUTS 3³ pozostaje osoba odpowiedzialna za kontynuację działań po etapie przygotowawczym, której obecność wzmocni wymianę informacji pomiędzy szczeblem lokalnym a krajowym. Różne rumuńskie regiony będą mogły rozwijać własne lokalne strategie w oparciu o wszystkie środki działania osi 3 i trzy środki z osi 1, koncentrując się zwłaszcza na szkoleniach, doradztwie i przetwórstwie produktów.

W latach 2007–2009 obydwa kraje priorytetowo potraktują tworzenie partnerstw i dopracowywanie strategii rozwoju poprzez finansowanie działań przypisanych do osi Leader i dopuszczonych na mocy odstępstwa zgodnie z postanowieniami traktatu o przystąpieniu.

Leader stanowi nieoceniony atut dla obydwu krajów, które stoją przed koniecznością restrukturyzacji obszarów wiejskich. Jego innowacyjne metody realizacji przyspieszą społeczną i ekonomiczną restrukturyzację obszarów wiejskich, ponieważ inicjatywa Leader, ukierunkowana na szczegółowo określone kwestie:

- ▶ będzie sprzyjała rozpowszechnianiu informacji i zapewnieniu doradztwa poprzez promocję rozwoju lokalnego *know-how* i wybór nowych liderów grup i personelu technicznego, co jest bardzo istotne w kontekście słabego wykształcenia ludności wiejskiej,
- ▶ jako inicjatywa międzysektorowa ułatwi konsolidację lub restrukturyzację miejsc pracy w rolnictwie poprzez tworzenie powiązań z rodzajami działalności, które poprawią wizerunek regionu,
- ▶ umożliwi lepsze określenie polityki krajowej poprzez przyciągnięcie uczestników do sieci i tworzenie płaszczyzn wymiany informacji z poziomem krajowym w ramach tej wiejskiej sieci.

3 Klasyfikacja NUTS jest hierarchiczna w taki sposób, że dokonuje ona dalszego podziału każdego państwa członkowskiego na trzy szczeble: poziom NUTS 1, 2 i 3. Szczeble drugi i trzeci są poziomami podrzędnymi w stosunku do szczebla odpowiednio pierwszego i drugiego.

Organizacja i tworzenie sieci Leader+ na szczeblu europejskim

Wprowadzenie

Obserwatorium Leader+ jest strukturą w Dyrekcji Generalnej ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich Komisji Europejskiej, która odpowiada za organizację sieci Leader+ na poziomie wspólnotowym.

Od 2004 r. Obserwatorium Leader+, znane również jako „Obserwatorium Obszarów Wiejskich”, przeprowadziło z pomocą Leader+ *Contact Point* cały szereg zadań i działań.

Wychodząc naprzeciw potrzebom obszarów wiejskich Unii Europejskiej, Obserwatorium opracowało różnorodne narzędzia pomocy. Niektóre z nich, takie jak niniejsza publikacja, rozpowszechniane są w sposób bardziej tradycyjny, inne natomiast, takie jak narzędzia „interaktywne” znajdujące się na stronie internetowej Leader+, są najlepszym świadectwem ducha Leader+, nie tylko ze względu na innowacyjność i podejście „oddolne”.

Chociaż Leader+ jest inicjatywą Komisji Europejskiej, która początkowo koncentrowała się na UE-15, a w ostatnim czasie na Unii złożonej z 25 i 27 państw, Obserwatorium dotarło również do wszystkich podmiotów na obszarach wiejskich – gdziekolwiek i na jakimkolwiek poziomie się znajdują. Filozofia ta znajduje wyrażenie odzwierciedlenie w pracy wykonanej na przestrzeni ostatnich lat. Tak jak w przypadku większości sieci, można wiele zdziałać, zapewniając ramy służące gromadzeniu i rozpowszechnianiu informacji w formie papierowej lub elektronicznej oraz ułatwiając bezpośrednie kontakty „twarzą w twarz”. Obserwatorium Leader+ to w rzeczywistości bardzo mały zespół korzystający w dużym stopniu ze wsparcia *Contact Point*, który z kolei zwraca się do LGD i innych podmiotów wiejskich, aby uzyskać informacje na temat rozwoju obszarów wiejskich w jego różnych formach i sferach.

Zatem samą istotą tworzenia sieci jest wiedza o tym, „kim są ludzie”, „co robią” i – bardzo ważne – „jak to robią”. Gdy uda się zebrać te elementy, zadanie Obserwatorium – dostarczanie podmiotom działającym na obszarach wiejskich informacji na temat głównych ten-

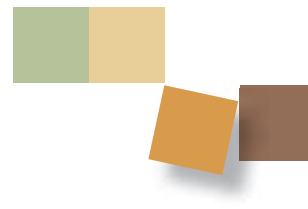
dencji na tych obszarach – staje się znacznie łatwiejsze. To właśnie na tym zadaniu możemy teraz skupić uwagę.

Strona internetowa Leader+, narzędzie stworzone dla Ciebie!

Wszystkie inicjatywy wspólnotowe mają osobne, poświęcone im strony internetowe, które stają się nieodzownymi narzędziami komunikacji: strona internetowa Leader+ nie jest tu wyjątkiem! Kiedy mówimy o treści strony internetowej, musimy naprawdę zrozumieć, skąd pochodzi ta treść i w jaki sposób się ją uzyskuje, a wtedy zobaczymy, że podejście „oddolne” jest bardzo głęboko zakorzenione w sposobie, w jaki informacje i dane są gromadzone i udostępniane. Chociaż istniały już krajowe strony internetowe Leader+, Obserwatorium Leader+ miało świadomość potrzeby stworzenia platformy, która mogłaby uzupełniać te istniejące informacje oparte na źródłach krajowych i prezentować je za pośrednictwem portalu europejskiego.

Ponadto, mając świadomość, jak ważne jest dotarcie do możliwie najszerzej grupy odbiorców, trzeba stwierdzić, że kwestia języka, w szczególności dla osób żyjących na obszarach wiejskich, jest kluczowa. Z tego powodu postarano się, aby stworzyć główne **menu** strony internetowej we wszystkich urzędowych językach UE-27. W miarę możliwości treści udostępniane są w języku oryginalnym

nalnym lub w języku angielskim. Jednak menu podrzędne narzędzi internetowych jest dostępne tylko w 11 językach.

Zawarte treści prezentowane są nie tylko w klasyczny sposób, podobnie jak w archiwach, lecz możliwy jest też dostęp do nich za pośrednictwem szeregu narzędzi interaktywnych, które są z kolei połączone z bazami danych i obsługiwane przez wyszukiwarki. Narzędzia te zostały stworzone specjalnie z myślą o potrzebach podmiotów działających na obszarach wiejskich, a szczególnie o lokalnych grupach działania (LGD). Nie tylko dlatego, że to właśnie one dostarczają wielu informacji, lecz również z tego względu, że to właśnie one mogą najwięcej skorzystać z takich skonsolidowanych informacji. Strona internetowa opracowywana była przez trzy lata i stale ewoluuje pod względem funkcjonalności i dostępnych treści. Obecnie opracowujemy niektóre spośród wielu komponentów strony internetowej, która prezentuje całość narzędzi dostępnych podmiotom działającym na obszarach wiejskich w Europie i poza nią, które to narzędzia same w sobie są widocznym efektem prac Obserwatorium.

Kto jest kim w Leader

Wiedza o tym, kim ludzie są i jak nawiązać z nimi kontakt, należy do najbardziej podstawowych informacji ważnych dla osób pracujących w Leader+. Dotyczy to wszystkich osób pracujących na szczeblu europejskim, krajowym i lokalnym, tak by każdą sprawą dotyczącą wdrażania i wszelkich bieżących zagadnień proceduralnych mogła się zająć odpowiednia osoba. W bazie danych LGD znajduje się lista 1153 LGD w podziale na państwa członkowskie. Tworzą ją wszystkie 896 LGD w państwach UE-15 plus dodatkowe 257 LGD z nowych państw członkowskich. Arkusze danych LGD zawierają szczegóły dotyczące strategii rozwoju obszarów wiejskich LGD i ułatwiają współpracę transnarodową.

Istnieją również inne powiązane pomoce służące tym celom: narzędzie wyszukiwania partnerów i baza danych o projektach współpracy, które zostały stworzone z myślą o potrzebach LGD. Zostaną one omówione poniżej.

Wydarzenia

Od października 2004 r. Obserwatorium zorganizowało osiem przedsięwzięć. Dwa z nich odbyły się w Brukseli, a sześć miało charakter zdecentralizowany, co znaczy, że zostały one zorganizowane w różnych państwach członkowskich, a ich gospodarzami były lokalne LGD. Wszystkie seminaria Obserwatorium Leader+ mają na celu zajęcie się ściśle określonym tematem Leader+. Oznacza to zaangażowanie możliwie jak największej liczby LGD, których główny obszar zainteresowania znajduje odzwierciedlenie w wybranym temacie, w celu dostarczenia istotnych informacji i kontaktów oraz udzielania im pomocy przy wdrażaniu ich lokalnych strategii. Jeśli przedsięwzięcie odbywa się na obszarze LGD, program seminarium gwarantuje uczestnikom możliwość wizyty

w miejscach realizacji odpowiednich projektów LGD. Wizyty te dostarczają namacalnych dowodów pracy Leader+ u samych podstaw i pokazują wkład, jaki Leader może wnieść w lokalny rozwój. Wydarzenia te są też okazją do spotkań beneficjentów inicjatywy. Organizację seminariów ułatwia także staranny dobór prelegentów i moderatorów, którzy zgodnie ze swym doświadczeniem i znajomością tematu mogą odnieść się do ściśle określonych zagadnień.

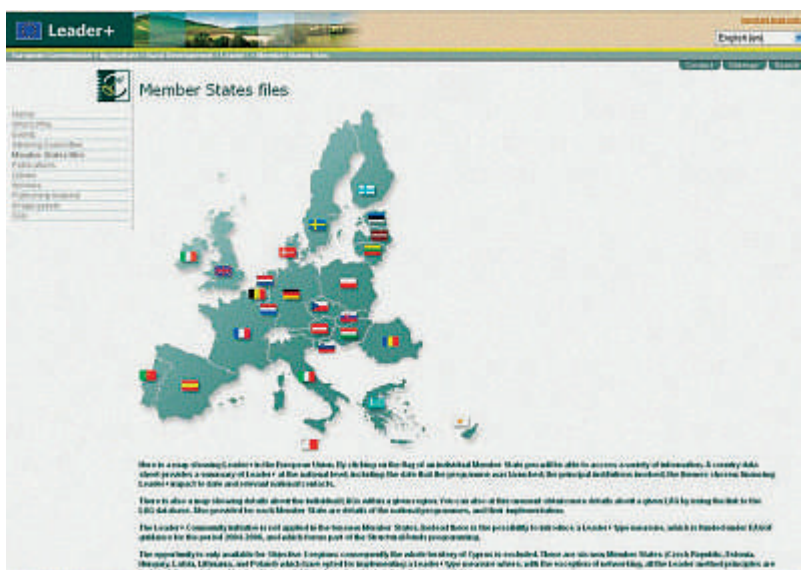
Sukces takich wydarzeń zależy również od wkładu instytucji zarządzających (IZ), jednostek sieci krajowej (JSK) i lokalnych grup działania (LGD) oraz innych podmiotów działających na obszarach wiejskich. Do nich wszystkich można się zwrócić o udzielenie pomocy w przygotowaniu danego przedsięwzięcia i uczestnictwo w nim poprzez tworzenie prezentacji studiów przypadku, omówienie doświadczeń na szczeblu terytorialnym w odniesieniu do danej metody lub procesu decyzyjnego, moderowanie warsztatów, przygotowywanie sprawozdań dotyczących omawianych zagadnień i, ogólnie rzecz biorąc, wnoszenie wkładu do debaty. Oznacza to, że wszystkie podmioty zaangażowane w inicjatywy terytorialne, włącznie z podmiotami niebędącymi LGD, mają możliwość wniesienia pozytywnego wkładu, dzieląc się swoim doświadczeniem i *know-how*. Wydarzenia tego typu są również doskonałym źródłem pomysłów dotyczących dobrej praktyki, a ponieważ są to spotkania „twarz w twarz”, stanowią znakomitą okazję do wymiany informacji.

Tworzenie sieci i współpraca są w istocie charakterystyczną cechą wszystkich seminariów Obserwatorium – tak było również podczas Europejskich Targów Współpracy, które odbyły się w czerwcu 2005 r. w Brukseli. Celem tej imprezy było zainicjowanie współpracy transnarodowej i wspieranie koordynacyjnej roli administracji krajowej. Został on osiągnięty dzięki starannemu doborowi prelegentów, projektów i tematów, wystawie stoisk krajowych i wydzielonej „strefie poszukiwania partnerów”. Znaczenie przedsięwzięcia podkreśliła również obecność komisarz Mariann Fischer Boel.

Podobnie jak w przypadku wszystkich seminariów, w rubryce „Wydarzenia” na stronie internetowej można znaleźć odpowiednią dokumentację wraz ze zdjęciami. Ściśle z tym związany jest **Kalendarz wydarzeń**. Jest to kolejne narzędzie, dzięki któremu można znaleźć szczegóły dotyczące przedsięwzięć związanych z rozwojem obszarów wiejskich. Treść tego kalendarza pochodzi nie tylko z Flash News, ale również z informacji dostarczanych przez szerokie grono odbiorców.

Dossier państw członkowskich

Istnieje możliwość uzyskania pełnego obrazu aktualnego stanu realizacji programu Leader na szczeblu krajowym w poszczególnych państwach członkowskich w postaci arkusza danych danego kraju. „Dossier państw członkowskich” zawierają również mapę stworzoną przez jednostki sieci krajowej, która pokazuje lokaliza-

cję każdej LGD. Dla każdego państwa członkowskiego (w obrębie UE-25) mapa ta jest interaktywnym łączem do bazy danych LGD, w której można znaleźć dalsze informacje na temat LGD, jej terytorium i strategii. Obserwatorium zebrało także krajowe mapy państw UE-15 jako mapę LGD Unii Europejskiej (zob. „Publikacje”), a mapy nowych państw członkowskich zostaną włączone po ich udostępnieniu. Ta europejska mapa, identyfikująca każdą LGD według jej kodu UE i wybranego tematu, jest dostępna w wersji papierowej, i może być także pobrana ze strony internetowej.

Publikacje

Leader+ Magazine jest wydawany we wszystkich urzędowych językach UE z zamiarem udostępnienia czytelnikom bieżącego przeglądu projektów Leader+, które były lub są realizowane w różnych państwach członkowskich. Każde wydanie zawiera rubrykę „W centrum uwagi”, która stara się uwypuklić konkretny obszar zainteresowania Leader; może to być jeden z tematów Leader lub wybrany aspekt polityki. Artykuły zamawiane są na szczeblu krajowym zgodnie z ustaloną strukturą zawartości. Wyszukiwarka umożliwia wyszukiwanie artykułów według kryteriów, takich jak temat, numer wydania, grupa docelowa czy nawet słowa kluczowe. Narzędzie to jest także połączone z galerią obrazów. Leader+ Magazine, oparty na sukcesie swego poprzednika – Leader II Magazine, jest opracowywany w taki sposób, by uzupełniał liczne czasopisma tworzone na szczeblu krajowym. Ma on bardzo szeroką grupę czytelników, nie tylko wśród unijnej społeczności Leader, lecz również wśród podmiotów działających na obszarach wiejskich w krajach trzecich. Subskrybenci mogą zamawiać egzemplarze w wybranym języku, zmieniać dane kontaktowe lub usuwać subskrypcję za pomocą systemu zarządzania subskrypcjami Leader+. Na stronie internetowej znajduje się również łącze do wyszukiwarki artykułów umożliwiającej wyszukiwanie wybranych artykułów według różnych kryteriów, takich jak kraj, temat, numer wydania, grupa docelowa, słowa klu-

czowe, bądź przez wpisanie dowolnego tekstu. Artykuły są także dostępne w wersji do druku i można je osobno pobrać w formacie PDF. Artykuły są w języku angielskim. Nawigacja jest możliwa w 11 językach.

Najlepsze praktyki Leader+ zawierają przykłady przez Obserwatorium Leader+ z całej UE-15 z pomocą jednostek sieci krajowej i instytucji zarządzających. Wszystkie przykłady zostały wybrane na podstawie europejskiej bazy danych dobrych praktyk Leader+, która jest również dostępna na stronie internetowej. Przykłady będą dostępne w 22 językach UE.

Flash News zostały opracowane w celu regularnego dostarczania uaktualnionych ważnych wiadomości o Leader+, takich jak informacje

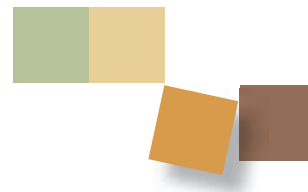
o wydarzeniach i interesujących publikacjach. Podobnie jak w przypadku Leader+ Magazine, uzupełniają one pracę wykonaną już na szczeblu krajowym, dając możliwość europejskiego spojrzenia na Leader+; można je otrzymać bezpośrednio przez łącze internetowe w pięciu językach. Istnieje także możliwość udziału w tworzeniu tych wiadomości, a czytelników aktywnie zachęca się do przysyłania informacji na temat projektów współpracy, a także do wchodzenia na stronę Bazy Kompetencji Leader, którą omówiono poniżej.

Biblioteka

Biblioteka Leader+ została opracowana wokół trzech głównych kategorii: bank doświadczeń inicjatywy Leader, dokumenty UE i dokumenty JSK. Informacje pogrupowano według ich specyficznego zastosowania lub wartości. Na przykład bank doświadczeń inicjatywy Leader zawiera odpowiednie dokumenty i publikacje opracowane przez JSK, które stanowią wsparcie metodologiczne, włącznie z informacjami dotyczącymi Leader II oraz przyszłego okresu programowania. Obydwie rubryki dzielą się następnie na obszary tematyczne Leader, a mianowicie: monitoring, ocena, metodologia, współpraca i dobra praktyka. Dokumenty UE odnoszą się do tych urzędowych dokumentów instytucji europejskich, które są związane z inicjatywą Leader, natomiast dokumentacja z JSK zapewnia „oddolne” powiązanie z krajowymi bibliotekami poszczególnych państw członkowskich. Biblioteka jest stale aktualizowana i stanowi ważne źródło informacji o inicjatywie Leader dla podmiotów działających na obszarach wiejskich, zwłaszcza kiedy korzysta się z niej w połączeniu z archiwum Leader.

Galeria obrazów

Aby umożliwić czytelnikom dostęp do zdjęć dołączonych do artykułów w Leader+ Magazine, stworzono galerię obrazów związanych z każdym artykułem, które odsyłają bezpośrednio do tekstu. Stanowią

Narzędzie wyszukiwania partnerów to narzędzie, które jest w użyciu przez najdłuższy czas i które było dostępne już w ramach Leader II. Zostało ono stworzone w celu usprawnienia współpracy, zwłaszcza współpracy transnarodowej. Jest również dostępne na krajowych stronach internetowych Leader+. Przy użyciu prostych słów kluczowych pozwala ono LGD szukać innych LGD oraz interesujących projektów w określonych państwach członkowskich. Użytkownicy mogą wyszukiwać według danych tematów i łączyć różne opcje, takie jak charakterystyczne cechy regionalne. Możliwe jest też informowanie o danym projekcie lub znalezienie odpowiednich partnerów szukających projektów.

one przydatne dopełnienie, wzbogacając prezentowaną treść oraz wizerunek osób związanych z projektami, a także ich wkład w rozwój obszarów wiejskich. Usługa ta jest dostępna jedynie w wersji angielskiej, ale z menu tekstowego można korzystać w 11 językach.

Wszystkie wyżej wymienione funkcje można uważać za „niezmienne” komponenty strony internetowej. Najbardziej pożytecznymi jednak, a z pewnością najbardziej „wyrafinowanymi” narzędziami stworzonymi przez Obserwatorium są narzędzia składające się na **Leader+interactive**. Zostały one zaprojektowane przede wszystkim (ale nie wyłącznie) z myślą o LGD i są połączone bezpośrednio z bazami danych stworzonymi do określonych celów.

Najnowszym spośród stworzonych w ostatnim okresie narzędzi jest **Baza Kompetencji Leader+ (Leader Competence Pool, LCP)**, która powstała w odpowiedzi na wyniki średniookresowej oceny Leader+. W Obserwatorium stwierdzono ponadto, że nie można pozwolić, aby umiejętności i doświadczenia zdobyte podczas Leader II i Leader+ zostały zaprzepaszczone. Kwestia ta była następnie omawiana i rozwijana z udziałem przedstawicieli LGD, jednostek sieci krajowej i instytucji zarządzających podczas seminarium Obserwatorium Leader+ w Tihany na Węgrzech, we wrześniu 2006 r. Narzędzie LCP zostało uruchomione przez *Contact Point* we współpracy z instytucjami zarządzającymi i jednostkami sieci krajowej, które zaproponowały odpowiednich kandydatów do rejestracji i publikacji ich profilu. Zapewnia to osobom, które są zaangażowane w działalność na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w całej Europie (a tak naprawdę na całym świecie), narzędzie, dzięki któremu będą one mogły znaleźć kolegów lub wiedzę specjalistyczną z określonych dziedzin i które pomoże im w każdej sytuacji. Wśród osób już zarejestrowanych są osoby zawodowo zajmujące się Leader, które działają w zarządach LGD, sieciach regionalnych, międzyregionalnych lub krajowych oraz organach instytucjonalnych, takich jak instytucje zarządzające.

Nacisk, jaki Obserwatorium kładzie na znaczenie współpracy transnarodowej, był motorem stworzenia **bazy danych o projektach współpracy**. Ułatwia on LGD wymianę informacji na temat realizacji współpracy transnarodowej i dotyczy projektów zatwierdzonych w ramach inicjatywy Leader+. Dostępne są w niej informacje dotyczące danych kontaktowych partnerów uczestniczących w projektach, wspólnych celów współpracy, wspólnego planu działania, aspektów prawnych, spodziewanych efektów i wyników końcowych oraz informacje finansowe. Jest to więc narzędzie niezwykle pożyteczne, uwidaczniające korzyści ze współpracy, a tym samym pomocne w stymulowaniu nowych projektów współpracy. W tym celu instytucje zarządzające i JSK poproszono o przesłanie list zatwierdzonych projektów współpracy. Linki przy poszczególnych projektach odsyłają do wzoru lub arkusza danych projektu, gdzie istnieje kilkanaście pól opisujących projekt, które zostały następnie wypełnione przez instytucje zarządzające i JSK z pomocą LGD. Informacje te są dostępne w języku wiodącego partnera i tłumaczone na język angielski przez Komisję Europejską po prawidłowym wypełnieniu arkusza danych.

Jednym z głównych zadań Obserwatorium jest zbieranie wstępnych informacji o każdej LGD na potrzeby **bazy danych LGD**. Prace te rozpoczęły się w pierwszym kwartale 2005 r. i chociaż początkowo koncentrowały się na państwach UE-15, obejmują obecnie dane na temat LGD w nowych państwach członkowskich (proces ten trwa). Dostęp do bazy danych LGD możliwy jest także poprzez poszczególne „Dossier państw członkowskich”. Wszystkie istotne dane zostały najpierw zarejestrowane w *Contact Point*, zgodnie z informacjami dostarczonymi w sprawozdaniach rocznych. Arkusze zostały przesłane do odpowiednich instytucji zarządzających w celu uzupełnienia brakujących pól danych. Po wypełnieniu arkusz był zatwierdzany przez instytucję zarządzającą, a następnie składano wniosek o tłumaczenie do Komisji Europejskiej. Komunikat „Wersja jeszcze niezatwierdzona przez władze krajowe” pojawia się w wypadku arkuszy, które nie zostały

zatwierdzone przez instytucje zarządzające, a w związku z tym nie zostały przetłumaczone.

Informacje te wyświetlane są w arkuszu danych LGD, do których dotrzeć można za pośrednictwem wyszukiwarki, stosując istniejące tam określone kryteria wyboru, albo przez stronę „Dossier państw członkowskich” (patrz powyżej), lub też poprzez listę adresową LGD „Kto jest kim”. Arkusze danych LGD mogą też być pobierane w formacie PDF.

Obserwatorium, oprócz wniosków o informacje zawarte w publikacjach, biblioteki i różnych bazach danych, otrzymuje też wiele wniosków o informacje na temat projektów, które stanowią przykład „dobrej praktyki”. Można założyć, że taką dobrą praktyką są artykuły zamieszczane w „Leader + Magazine” i – jako takie – są bogatym źródłem inspiracji i pomysłów. Niemniej jednak podjęto decyzję, by pójść o krok dalej i stworzyć **bazę danych dobrych praktyk**. Pojęcie „dobra praktyka” odnosi się do indywidualnych projektów ukierunkowanych strategicznie, lub do grupy projektów, które można uznać za całość.

Zbieranie przykładów dobrej praktyki na szczeblu europejskim było ważnym zadaniem Obserwatorium Leader+, gdyż wyraźnie pokazuje osiągnięcia inicjatywy na obszarach wiejskich, nie tylko ogółowi społeczeństwa, ale wszystkim podmiotom zaangażowanym w rozwój obszarów wiejskich, które chciałyby zrozumieć, w jaki sposób realizowany jest Leader+. W tym celu Obserwatorium wybrało zespół ekspertów, którzy mają zbierać przykłady dobrej praktyki w poszczególnych krajach, zarówno poprzez jednostki sieci krajowej Leader+, jak i instytucje zarządzające. Kryteria określania dobrych praktyk ustalono na podstawie siedmiu charakterystycznych cech Leader+, które obowiązują we wszystkich programach Leader+ w Europie, uwzględniają dodatkowo możliwości przenoszenia i trwałość. Po wybraniu przykładów eksperci dokonali ich przeformatowania na wspólny wzorzec europejski. Postanowiono wybrać od dwóch do pięciu przykładów z każdego państwa członkowskiego. Było wśród nich kilka działań i projektów współpracy ujętych w czterech tematach Leader+, z uwzględnieniem rodzaju projektu, równowagi geograficznej oraz kryteriów merytorycznych związanych z podejściem Leader.

Baza danych jest stale rozwijana, ponieważ na bieżąco dodawane są nowe przykłady dobrej praktyki, co także przyczynia się do różnorodności Leader+. Informacje dostępne są w języku angielskim i wyświetlane w formacie arkusza danych. Wszystkie arkusze danych mogą być również wyświetlane i pobierane w formacie PDF. Arkusze danych są dostępne za pośrednictwem wyszukiwarki przy użyciu dostępnych kryteriów wyboru. Nowe przykłady dobrej praktyki zostaną dodane do bazy danych po ich udostępnieniu. Planuje się też połączenie tego narzędzia z bazą danych lokalnych grup działania.

Baza danych wskaźników monitorujących (Monitoring indicators data base) dostarcza informacji statystycznych na poziomie programu, na szczeblu krajowym i europejskim, za lata 2003, 2004 i 2005 – tam gdzie są one już dostępne.

Stworzono **wyszukiwarkę** w obrębie portalu internetowego, połączoną ze wszystkimi bazami danych i wykorzystującą wspólny interfejs. **Leader+ InfoBank** pozwala użytkownikowi na wyszukiwanie informacji z jednej bramki według krajów, tematów, słów kluczowych, grup docelowych i „dowolnego tekstu”. Dotyczy to do niektórych baz danych pokazujących dorobek Leader+, takich jak baza danych dobrych praktyk, baza danych publikacji (Leader Magazine) i baza danych o projektach współpracy. Baza danych LGD i LCP jest również częścią InfoBank, ale nie zawiera takich funkcji, jak wyszukiwanie według słów kluczowych i grup docelowych, które nie są w niej możliwe do zastosowania.

Wnioski

Nie należy umniejszać znaczenia aktualnych i spójnych informacji o Leader na poziomie UE. W trakcie realizacji wyżej opisanych rozmaitych zadań można było zauważyć prawdziwie oddolne podejście w zakresie gromadzenia informacji i tworzenia różnych baz danych. Wartość tego, co zdołano dotychczas osiągnąć, jest dość oczywista, ponieważ po raz pierwszy LGD i inne podmioty działające na obszarach wiejskich mają znacznie lepszy obraz tego, co dzieje się w ramach Leader+, a co ważniejsze – posiadają szereg doskonałych narzędzi służących przyszłym własnym inicjatywom na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. W dużej mierze jednak oparcie na sukcesie stanowi ważną część dziedzictwa Leader i z pewnością Obserwatorium będzie nadal czynić to w przyszłości.

Leader+ Magazine

Leader+ Magazine jest publikowany trzy razy do roku przez Obserwatorium Obszarów Wiejskich.

Leader jest inicjatywą wspólnotową uruchomioną przez Komisję Europejską i koordynowaną przez jej Dyрекcję Generalną ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dział F.3). Treść Leader+ Magazine niekoniecznie odzwierciedla poglądy instytucji Unii Europejskiej.

Zespół redakcyjny: Europejskie Obserwatorium Obszarów Wiejskich

Osoba odpowiedzialna prawnie: Josefine Loriz-Hoffmann, Komisja Europejska, DG ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, Dział F.3, Rue de la Loi 130, B-1040 Bruksela

Autorzy artykułów w tym numerze: jednostki sieci krajowej Leader+ oraz lokalne grupy działania

Zdjęcia: prawa autorskie do zdjęć posiada Komisja Europejska, chyba że na zdjęciu zaznaczono inaczej.

Niniejszy magazyn jest publikowany w 22 językach urzędowych Unii Europejskiej w nakładzie 38 975 egzemplarzy.

Więcej informacji:
<http://ec.europa.eu/leaderplus>

Tekst ukończono w lutym 2008 r.

© Wspólnoty Europejskie, 2008

Przedruk jest dozwolony pod warunkiem podania źródła.

Printed in Luxembourg

WYDRUKOWANO NA PAPIERZE BIAŁYM BEZCHLOROWYM

Aby otrzymać dodatkowe egzemplarze Leader+ Magazine

należy wysłać e-mail na adres:

AGRI-LEADERPLUS-PUBLICATIONS@ec.europa.eu

podając pełne dane kontaktowe, liczbę
egzemplarzy oraz preferowaną wersję językową.

Nazwa

Leader (Powiązania między działaniami na rzecz rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich)

Typ programu

Inicjatywa wspólnotowa

Obszary docelowe

Leader+ jest zorganizowany wokół trzech działań:

- ▶ Działanie 1 – Wspieranie zintegrowanych strategii rozwoju terytorialnego o charakterze pilotażowym, opartych na inicjatywach oddolnych.
- ▶ Działanie 2 – Wspieranie współpracy między terytoriami wiejskimi.
- ▶ Działanie 3 – Tworzenie sieci kontaktów.

Priorytetowe tematy strategiczne

Tematy programu Leader+, określone przez Komisję:

- ▶ Najlepsze wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych, w tym podkreślanie walorów danych terenów.
- ▶ Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich.
- ▶ Zwiększanie wartości produktów lokalnych, zwłaszcza przez wspólne działania ułatwiające małym jednostkom produkcyjnym dostęp do rynku.
- ▶ Wykorzystywanie nowej wiedzy i nowych technologii do zwiększania konkurencyjności produktów i usług na obszarach wiejskich.

Beneficjenci pomocy i kwalifikujące się projekty

Pomoc finansowa w ramach Leader+ jest przyznawana partnerstwom oraz lokalnym grupom działania (LGD) – zrzeszającym przedstawicieli sektora publicznego i prywatnego oraz instytucji nienastawionych na zysk – których celem jest wdrażanie programów rozwoju lokalnego na swoich obszarach. Leader+ ma pomóc mieszkańcom obszarów wiejskich w rozwijaniu długoterminowego potencjału ich regionu. Promuje wdrażanie zintegrowanych, wysokiej jakości i oryginalnych strategii w celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, a także zachęca do współpracy krajowej i transnarodowej. Finansowanie jest przyznawane – zgodnie z podejściem selektywnym – ograniczonej liczbie obszarów wiejskich w celu najsukcesowniejszego skoncentrowania zasobów Wspólnoty na najbardziej obiecujących strategiach lokalnych. Procedury wyboru są otwarte i szczegółowe.

W ramach każdego programu rozwoju lokalnego finansowane mogą być projekty indywidualne, jeśli są zgodne ze strategią lokalną. Wszystkie projekty kwalifikujące się do finansowania w ramach Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOGR), Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) kwalifikują się również do finansowania w ramach Leader+.

Na poziomie decyzyjnym LGD partnerzy gospodarczy i społeczni oraz stowarzyszenia muszą stanowić co najmniej 50% partnerstwa lokalnego.

Okres trwania programu

2000–2006

Dotacja wspólnotowa

Całkowity budżet przeznaczony na programy wynosi 5046,5 mln euro, z tego 2106,3 mln euro (2143,5 mln po indeksacji w połowie okresu) pochodzi z Sekcji Orientacji EFOGR, a pozostałą część stanowią środki publiczne i prywatne.

